

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Erik Eklöf

Enskildas talerätt mot normativa
rättsakter enligt artikel 230 EG
fjärde stycket: ***Codorniu mot
rådet*** i ljuset av senare tids
rättspraxis

Examensarbete
20 poäng

Handledare:
Professor Hans-Heinrich Vogel

EG-rätt

Höstterminen 2001

Innehåll

<u>1</u>	<u>INLEDNING</u>	3
1.1	<u>Introduktion</u>	3
1.2	<u>Syfte och avgränsning</u>	4
1.2.1	<u>Examensarbetets syfte</u>	4
1.2.2	<u>Examensarbetets avgränsning</u>	4
1.2.3	<u>Material och översättningar</u>	5
1.3	<u>Terminologiska anmärkningar</u>	5
1.3.1	<u>Nullitet och angriplighet</u>	6
1.3.2	<u>Ogiltigförklaring och annullering</u>	6
1.3.3	<u>Laglighetskontroll enligt artikel 230 EG och prejudicerande giltighetskontroll enligt artikel 234 EG (artikel 177 i EG-fördraget)</u>	7
1.4	<u>Ogiltighetstalansinstitutet i artikel 230 EG (artikel 173 i EG-fördraget): allmän uppbyggnad och taleberättigade</u>	8
1.4.1	<u>Ogiltighetstalansinstitutets allmänna uppbyggnad</u>	8
1.4.1.1	<u>Forumregler</u>	8
1.4.1.2	<u>Tidsfrist för talans väckande</u>	8
1.4.1.3	<u>Rättsakter gentemot vilka talerätt medges</u>	9
1.4.1.4	<u>Grunder för ogiltigförklaring</u>	10
1.4.1.5	<u>Prövningens omfattning</u>	13
1.4.1.6	<u>Verkningarna av en ogiltighetsdom</u>	13
1.4.2	<u>Taleberättigade</u>	14
1.4.2.1	<u>Institutionella sökande</u>	14
1.4.2.2	<u>Enskilda sökande</u>	15
<u>2</u>	<u>ENSKILDAS TALERÄTT I RÄTTSPRAXIS INNAN CODORNIU MOT RÅDET</u>	19
2.1	<u>Frågan om rättsaktens natur</u>	19
2.1.1	<u>Principen om förordningars icke-angriplighet</u>	19
2.1.2	<u>Teorin om rättsaktens hybriditet</u>	21
2.1.3	<u>Talerätt mot direktiv</u>	24
2.2	<u>Den enskildes särskilda relation till den angripna rättsakten</u>	25
2.2.1	<u>Plaumann-fallet och kravet på individualisering på motsvarande sätt som rättsaktens adressat</u>	25
2.2.2	<u>Utvecklingen i rättspraxis</u>	26
2.2.2.1	<u>Fall där sökanden individualiserats eller är individualiseringsbar</u>	26
2.2.2.2	<u>Fall där förutsättningarna för talerätt förefaller vara uppfyllda, men talerätt likväl inte medges</u>	28
2.2.3	<u>Fallet Extramet Industrie SA mot rådet</u>	29
<u>3</u>	<u>FALLET CODORNIU SA MOT RÅDET</u>	32
3.1	<u>Omständigheterna i målet</u>	32
3.2	<u>Frågan om rättsaktens natur</u>	33

<u>3.3</u>	<u>Frågan om den enskildes relation till den angipna rättsakten</u>	36
<u>3.4</u>	<u>Mottagandet av <i>Codorniu mot rådet</i> i doktrinen</u>	37
<u>4</u>	<u>UTVECKLINGEN I RÄTTSPRAXIS SEDAN CODORNIU MOT RÅDET</u>	40
<u>4.1</u>	<u>Förstainstansrättens och domstolens resonemang i mål om ogiltighetstalan enligt artikel 230 EG fjärde stycket: exemplet <i>Roquette Frères SA mot rådet</i></u>	41
<u>4.2</u>	<u>Talerätt mot normativa rättsakter: individualisering av sökanden i kraft av dennes processuella ställning.</u>	44
<u>4.2.1</u>	<u>Förstainstansrättens praxis</u>	44
<u>4.2.2</u>	<u>Domstolens praxis</u>	48
<u>4.3</u>	<u>Talerätt mot normativa rättsakter: individualisering av sökanden i kraft av en kränkning av dennes specifika rättigheter</u>	51
<u>4.3.1</u>	<u>Förstainstansrättens praxis angående specifika rättigheter i gemenskapsrätten</u>	51
<u>4.3.2</u>	<u>Förstainstansrättens praxis angående specifika rättigheter i nationell rätt</u>	54
<u>4.3.3</u>	<u>Domstolens praxis angående specifika rättigheter</u>	56
<u>4.4</u>	<u>Talerätt mot normativa rättsakter: individualisering genom rättsaktens allvarliga konsekvenser</u>	59
<u>4.4.1</u>	<u>Förstainstansrättens praxis</u>	59
<u>4.4.2</u>	<u>Domstolens praxis</u>	62
<u>5</u>	<u>AVSLUTANDE IAKTTAGELSER</u>	64

Sammanfattning

Enskildas talerätt mot normativa rättsakter enligt artikel 230 EG, fjärde stycket, (artikel 173 i EG-fördraget) tillhör ett av gemenskapsrättens mest omdiskuterade områden. Skälet till detta intresse har varit EG-domstolens restriktiva inställning till enskildas talerätt i detta hänseende. Under det tidiga 1990-talet syntes dock en omsvängning i EG-domstolens inställning kunna skönjas. I synnerhet EG-domstolens avgörande år 1994 i målet C-309/89, *Codorniu mot rådet* uppfattades som ett viktigt led i utvidgningen av den enskilda talerätten, när detta fall föll utanför de etablerade talerättshypoteserna. I detta fall medgavs en spansk producent av mousserande kvalitetsvin talerätt mot en förordning inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitik. Den angripna förordningen begränsade användningen av beteckningen ”crémant” för mousserande kvalitetsvin till viner av detta slag från Frankrike eller Luxemburg. Konsekvensen av denna bestämmelse för sökanden Codorniu var att bolaget skulle framtas rätten att använda sitt sedan lång tid i Spanien registrerade varumärke ”Gran Cremant de Codorniu”. En stor del av bolagets försäljning skedde under detta varumärke.

Betydelsen av *Codorniu mot rådet* är idag ifrågasatt, och oklarheter råder beträffande dess innebörd och räckvidd. Denna uppsats syftar till att med utgångspunkt från *Codorniu mot rådet* analysera utvecklingen i efterföljande rättspraxis, för att därigenom bedöma det gällande rättsläget avseende enskildas talerätt mot normativa rättsakter. Detta tillvägagångssätt möjliggör också att den exakta räckvidden och innebörden av *Codorniu mot rådet* kan fastställas.

I fallet *Codorniu mot rådet* konfronterades domstolen med de två nyckelfrågorna avseende enskildas talerätt enligt artikel 230 EG, fjärde stycket. Den första av dessa frågor rör frågan huruvida den angripna rättsakten i realiteten måste utgöra ett beslut för att talerätt skall kunna medges, eller om talerätt kan medges även mot förordningar. Den andra frågan rör den enskildes relation till den angripna rättsakten, och vilka villkor som skall vara uppfyllda för att denne skall anses som direkt och personligt berörd. Domstolen fann i *Codorniu mot rådet* att den ifrågasatta förordningens normativa natur inte utgjorde något hinder för talerätt, och valde att därefter avgöra talerätsfrågan med utgångspunkt i sökandens relation till den angripna rättsakten. Tolkningen av domstolens resonemang i denna del är avgörande för frågan om en utvidgning av den enskilda talerätten varit avsedd. Den efterföljande utvecklingen i rättspraxis visar att räckvidden av *Codorniu mot rådet* är blygsam. Fallet tjänar endast till att definiera en av de tre talerättshypoteser enligt vilka enskilda kan medges talerätt mot normativa rättsakter. Dessa tre hypoteser ingår i ett av gemenskapsdomstolarna utarbetat system för enskildas talerätt mot normativa rättsakter. Detta system avser att förlika två motstående hänsyn,

där domstolens strävan efter en begränsning enskildas talerätt mot normativa rättsakter ställs mot den enskildes rättsskydd.

1 Inledning

1.1 Introduktion

En domstolskontroll över lagenligheten i den offentliga förvaltningen, utövad på initiativ av enskilda medborgare, är av fundamental betydelse i en rättstat. Dess klassiska funktion är att garantera den enskilde rättsskydd gentemot den offentliga makten och samtidigt utgöra ett incitament till korrekt uppträdande för förvaltningen. I takt med den allmänna samhällsutvecklingens förändring har såväl den offentliga förvaltningen som myndighetsutövningen komplicerats. Den offentliga makten har under 1900-talet iklätt sig en alltmer aktiv roll under inflytande av krav på alltmer omfattande offentliga ingrepp i den privata sfären. Samtidigt har den enskildes rättigheter givits en framskjuten plats i internationella instrument av skilda slag. I skilda nationella rättssystem avspeglar sig denna rörelse i större eller mindre grad i utformningen av de förvaltningsrättsliga rättsmedlen. Som generellt konstaterande kan dock sägas att enskildas möjligheter att initiera lagenlighetskontroll i betydande mån utvidgats.

De maktbefogenheter gentemot enskilda som tillerkändes den Europeiska kol- och stålgemenskapen, den Europeiska ekonomiska gemenskapen, och den Europeiska atomenergigemenskapen var betydande, och samtliga tre fördrag inrättade ett system där kontrollen av lagenligheten i gemenskapens förvaltning utövades av EG-domstolen. Detta system kvarstår än idag med smärre förändringar. Sedan 1950-talet har emellertid både gemenskapsrätten och det institutionella systemet genomgått genomgripande förändringar. Den Europeiska unionen anses numera utgöra "rättsgemenskap", i uppenbar analogi med rättstatsbegreppet. I konflikt med dessa deklARATIONER har domstolen visat prov på en betydande restriktivitet när det gäller enskildas möjligheter att angripa av gemenskapens utfärdade rättsakter. Domstolens praxis har tilldragit sig betydande kritik från en enig doktrin. Det mycket uppmärksammade målet *Codorniu SA mot rådet*¹ uppfattades på flera håll som ett led i en liberalisering av den enskilda talerätten. Ett antal år senare råder emellertid tvivel beträffande fallets betydelse och räckvidd. Det är därför av intresse att närmare analysera detta principfall och den efterföljande utvecklingen i rättspraxis.

Den Europeiska unionens åtgärder för att bekämpa terrorism efter händelserna den 11 september 2001 har gett en särskild relief åt frågan om enskildas rättsskydd i gemenskapsrätten. Genom rådets förordning (EG) nr 467/2001 av den 6 mars 2001, ändrad genom kommissionens förordning nr 2199/2001 av den 12 november 2001, spärrades tre svenska medborgares tillgångar.² Denna gemenskapsåtgärd infördes i anledning av Förenta

¹ Mål 309/89, Rec. 1994, s. I-1853.

² EGT L 67, 09.03.2001, s. 1 och EGT L 295, 13.11.2001, s. 16.

nationernas säkerhetsråds resolution 1373 (2001) av den 28 september 2001. Nämnade resolution föreskrev att samtliga medlemsstater i Förenta nationerna skulle spärra de ekonomiska tillgångarna för personer vilka hade samband med begångna eller planerade terroristhandlingar. De tre misstänkta svenska medborgarna har väckt talan enligt artikel 230 EG, fjärde stycket, mot såväl rådets som kommissionens förordning.³

1.2 Syfte och avgränsning

1.2.1 Examensarbetets syfte

Syftet med detta examensarbete är att analysera fallet *Codorniu mot rådet* och den efterföljande utvecklingen i rättspraxis. Dessa analyser möjliggör en bedömning av såväl den närmare räckvidden av *Codorniu mot rådet*, som det gällande rättsläget beträffande enskildas talerätt gentemot normativa rättsakter enligt artikel 230 EG (artikel 173 i EG-fördraget). Ett sådant tillvägagångssätt förutsätter en inledande beskrivning av det rättsinstitut som inrättas av artikel 230 EG. På motsvarande vis bör den tidigare utvecklingen av rättspraxis i anslutning till artikel 173 i EG-fördraget beskrivas. Mot bakgrund av ämnets aktualitet i svenska sammanhang, förefaller en inledning av detta slag även motiverad som utgörande en kortfattad redogörelse på svenska.

1.2.2 Examensarbetets avgränsning

Uppsatsen behandlar enskildas talerätt i inskränkt betydelse. Detta innebär att någon uppmärksamhet inte kommer att ägnas enskildas möjligheter att intervensera i en pågående process inför domstolen i enlighet med reglerna i artikel 37, andra stycket, i domstolens stadga. Uppsatsen kommer inte heller att särskilt behandla de särskilda problem som följer med föreningars och sammanslutningars talerätt.

Uppsatsen behandlar enskildas talerätt mot normativa rättsakter, eller allmängiltiga rättsakten. Detta eftersom det råder betydande osäkerhet beträffande enskildas talerätt mot detta slags rättsakter. Denna begränsning följer vidare naturligt av uppsatsens syfte, enär *Codorniu mot rådet* avsåg en talan riktad mot en rådsförordning inom området för den gemensamma jordbrukspolitikerna.

Med hänsyn till uppsatsens syfte och överväganden av praktisk art, kommer endast undantagsvis rättsfall i antidumpingmål, mål om statsstöd och konkurrens mål att behandlas. Dessa tre typer av mål brukar gemensamt betecknas som kvasijudiciella fall, eftersom rättsakter inom dessa områden utfärdas efter ett av kommissionen utförd utredningsförfarande. Domstolens inställning till enskildas talerätt i dessa typer av mål uppfattas som mer liberal, och de behandlas i doktrinen sedvanligt separat. På grund av de

³ Mål T-306/01 Aden m.fl. mot rådet och kommissionen, ännu ej avgjort.

särskilda frågor som väcks med anledning av den särpräglade antagningsproceduren, och eftersom *Codorniu mot rådet* inte faller inom någon av dessa tre kategorier, kommer denna typ av fall endast att studeras när deras räckvidd sträcker sig utanför det kvasijudiciella området, eller när de på annat sätt verkar belysande

1.2.3 Material och översättningar

Det rättsinstitut som inrättas av artikel 230 EG är starkt influerat av fransk förvaltningsrätt. Institutets vidare precisering i rättspraxis har likaledes influerats av de dominerande rättssystemen i den tidiga gemenskapen om sex medlemsstater. Detta medför att i synnerhet den franskspråkiga doktrinen håller en hög klass. I stor utsträckning har också denna utnyttjats. Engelsk- och svenskspråkig doktrin har utnyttjats i mindre utsträckning. Denna ordning har även medfört att de citerade rättsfallen studerats i sin franska version. Översättningar av samtliga refererat och citat är utförda av författaren. Beträffande direkta citat anges dock den officiella svenska översättningen i not. Tilläggas bör även att de officiella svenska översättningarna av domstolens och förstainstansrättens praxis är av skiftande kvalitet, och understundom utförda med bristande hänsyn till den underliggande logiken i artikel 230 EG.

1.3 Terminologiska anmärkningar

Den laglighetskontroll av gemenskapens rättsakter som regleras i artikel 230 EG är ett exklusivt gemenskapsrättsligt rättsinstitut. Den har sina motsvarigheter i artiklarna 33 och 38 i EKSG-fördraget och i artikel 146 i Euratomfördraget. Såväl den allmänna utformningen av systemet för laglighetskontroll i fördraget som det konkreta innehåll detta givits i rättspraxis, är starkt influerade av de tongivande rättssystemen i den tidiga gemenskapen om sex medlemmar.⁴ Till sin allmänna uppbyggnad och funktion framstår rättsinstitutet närmast som en överföring till gemenskapsnivå av det franska förvaltningsprocessrättsliga institutet *recours pour excès de pouvoir*.⁵ Tas dessa förhållanden i beaktande ter sig den gängse svenska terminologin som en aning trubbig, i det att den förbiser den förfining som präglar laglighetskontrollen inom gemenskapsrätten.

Det rättsinstitut som inrättas av artikel 230 EG brukar i Sverige betecknas som direkt ogiltighetstalan.⁶ Denna uppsats avser inte att ändra den gängse terminologin, och av praktiska skäl kommer de etablerade

⁴ Fromont, *L'influence du droit français et du droit allemand sur les conditions de recevabilité du recours en annulation devant la Cour de Justice des Communautés européennes*, i RTDE 1966, s. 47-65.

⁵ Boulouis mfl., *Contentieux communautaire*, s. 175. Canedo, *L'intérêt à agir dans le recours en annulation du droit communautaire* i RTDE 2000, s. 453. Isaac och Blanquet, *Droit communautaire général*, s. 279. Rideau, *Droit institutionnel de l'Union et des Communautés européennes*, s. 710.

⁶ Cavallin, *Direkt ogiltighetstalan inför EG-domstolen* i ET nr 4 2000 s. 622-639. Melin och Schäder, *EU:s konstitution*, s. 132.

begreppen att användas. Detta utesluter likväl inte att det är lämpligt att precis definiera ett antal grundläggande begrepp, och därmed nyansera de etablerade begreppens innebörd. En mer exakt benämning än direkt ogiltighetstalan vore annulleringstalan. Beteckning ogiltighetstalan är mindre väl lämpad av två stycken skäl. Dels stämmer inte den etablerade betydelsen av begreppet ogiltighet i svensk förvaltningsrätt överens med det slags ogiltighet som avses i artikel 230 EG. Dels står begreppet annullering i bättre överensstämmelse med den logik som präglar den gemenskapsrättsliga laglighetsprövningen i allmänhet.

1.3.1 Nullitet och angriplighet

Enligt Strömberg skall med begreppet ogiltighet förstås nullitet.⁷ En rättsakt behäftad med nullitet är en obefintlig rättsakt. Kännetecknande för nulliteten är att klander kan riktas mot rättsakten även efter besvärstidens utgång.⁸ Med detta synsätt är nulliteten absolut, genom att den avser rättsaktens existens. Den obefintliga rättsakten omfattas inte, just på grund av sin obefintlighet, av någon giltighetspresumtion.

Artikel 230 EG ställer däremot rättsaktens existens som ett oundgängligt villkor för talans väckande.⁹ Artikel 230 EG skiljer nämligen mellan obefintliga rättsakter och rättsakter vilka blir definitiva efter utgången av den i femte stycket angivna talerättsfristen. Det slags ogiltighet som regleras i artikel 230 EG är därför en relativ nullitet eller en angriplighet.¹⁰ Angripligheten avser inte rättsaktens existens, utan den giltighetspresumtion som häftar vid varje befintlig rättsakt.¹¹ En viktig aspekt av en giltig rättsakt är dess rättskraft. En dom enligt artikel 230 EG genombryter rättsaktens rättskraft.

1.3.2 Ogiltigförklaring och annullering

Tas den ovan angivna distinktionen mellan nullitet och angriplighet i beaktande kan en dom enligt artikel 230 EG inte sägas ogiltigförklara rättsakten, utan istället upphäva eller annullera den.¹² Begreppet annullering passar också bättre in i den logik som präglar en laglighetsprövning. De enda möjliga rättsföljderna vid en talan enligt artikel 230 EG är upphävande av rättsakten eller avvisning av talan. Befinns rättsakten vara olaglig upphäver domstolen rättsakten, men saknar i övrigt befogenhet att ändra eller ersätta den. Verkningarna av en annullering är att de verkningar rättsakten har, har haft eller kommer att få skall utplånas. Praktiskt innebär detta att rättsakten aldrig ansetts existera. Formellt existerar dock en skillnad

⁷ Strömberg, *Allmän förvaltningsrätt*, s. 77.

⁸ Strömberg, a. a., s. 77. Bergström m.fl., *Juridikens termer*, s. 115.

⁹ Se nedan 1.4.1.3

¹⁰ Bergström mfl., a. a., s. 10.

¹¹ Detta trots att artikel 231 EG i sin franska lydelse talar om rättsakten som ”nul et non avenu”. Boulouis och Chevallier anser också i *Grands arrêts de la Cour de justice des Communautés Européennes*, s. 330 att ordvalet är olyckligt.

¹² Se nedan 1.4.1.6

mellan upphävande och ogiltigförklaring med avseende på förordningar. Beträffande de förra kan domstolen enligt artikel 231 EG andra stycket i sin dom föreskriva vilka av deras verkningar som skall anses som definitiva. Denna möjlighet saknas beträffande obefintliga rättsakter.

1.3.3 Laglighetskontroll enligt artikel 230 EG och prejudicerande giltighetskontroll enligt artikel 234 EG (artikel 177 i EG-fördraget)

Beteckningen ”direkt ogiltighetstalan” är menad att innebära en hänvisning till den prejudicerande giltighetskontroll som regleras i artikel 234 EG första stycket b. Mot den ”direkta ogiltighetstalan” enligt artikel 230 EG skall ställas den ”indirekta ogiltighetstalan” enligt artikel 234 EG.¹³ Detta synsätt må ha sina pedagogiska förtjänster, men förenklar den logik som ligger till grund för den gemenskapsrättsliga laglighetskontrollen. Domstolen kontrollerar direkt lagligheten genom annulleringstalansinstitutet. Denna kontroll begränsas av en tvåmånadersfrist för talans väckande. Efter utgången av denna tidsfrist kan en rättsakts laglighet komma under domstolens bedömning på två stycken sätt. Förordningars laglighet kan genom artikel 241 EG (*l'exception de l'illégalité*) direkt bedömas av domstolen även efter utgången av tvåmånadersfristen. Denna bestämmelse utgör inget självständigt rättsinstitut, utan finner sin tillämpning när det under en process inför domstolen uppstår en prejudicialfråga om en förordnings laglighet, och denna förordning har blivit definitiv. Undantag görs då från fristen för talans väckande, och klaganden ges rätt att återopa de i artikel 230 EG angivna upphävandegrunderna. Domstolen saknar emellertid enligt artikel 241 EG möjlighet att upphäva en olaglig förordning, utan kan endast förklara den icke tillämplig i det enskilda fallet. Av större praktisk betydelse är den prejudicerande giltighetskontroll som utövas genom förhandsavgörandeinstitutet i artikel 234 EG. Domstolen genomför i dessa fall en verklig giltighetskontroll eftersom denna kontroll inte begränsas av någon tidsfrist.

Denna giltighetskontroll är emellertid av prejudicerande slag, något som inneburit säregna lösningar i syfte att nå överensstämmelse med den direkta laglighetskontrollen. Den prejudicerande karaktären hos förhandsavgörandeinstitutet innebär att dess verkningar i rummet definitionsmässigt endast kan vara *inter partes*. En sådan ordning skulle dock medföra svårigheter eftersom domstolen anser sig vara ensam behörig att ogiltigförklara gemenskapsrätten.¹⁴ Behovet av överensstämmelse mellan den direkta laglighetskontrollen och den prejudicerande giltighetskontrollen, har därför medfört att domstolen i rättspraxis eftersträvat att dess dom i dessa fall skall ha verkningar *erga omnes*.¹⁵ På motsvarande sätt har den prejudicerande karaktären inneburit problem avseende domens verkningar i

¹³ Cavallin, a. a., s. 635.

¹⁴ Mål 314/85 Foto-Frost mot Hauptzollamt Lübeck-Ost, Rec. 1987, s. 4199.

¹⁵ Mål 66/80 International Chemical Corporation mot Amministrazione delle finanze dello Stato – Q.P. Tribunale Civile di Roma, Rec. 1981, s. 1191.

tiden. Skall rättsakten anses som ogiltig från dagen för sitt ikraftträdande (verkan *ex tunc*) eller från dagen för den prejudicerande domen (verkan *ex nunc*)? Domstolen anser sig berättigad att modulera verkningarna i tiden av en förhandsavgörandedom med hänvisning till att motsvarande möjlighet ges vid mål om annulleringstalan enligt artikel 231 EG andra stycket.¹⁶

1.4 Ogiltighetstalansinstitutet i artikel 230 EG (artikel 173 i EG-fördraget): allmän uppbyggnad och taleberättigade

Den ogiltighetstalan som regleras i artikel 230 EG (artikel 173 i EG-fördraget) innebär en direkt och objektiv kontroll av lagligheten hos vissa av gemenskapens rättsakter. Taleberättigade är medlemsstaterna, gemenskapens institutioner och envar fysisk eller juridisk person som är ett besluts adressat, eller som annars direkt och personligen berörs av den påstått olagliga rättsakten.

1.4.1 Ogiltighetstalansinstitutets allmänna uppbyggnad

1.4.1.1 Forumregler

Tillskapandet av Förstainstansrätten år 1988 har inneburit att en kompetensfördelning infördes mellan den nyskapade denna och EG-domstolen. I mål om ogiltighetstalan sker denna kompetensfördelning utifrån vem som anhängiggjort talan. Sedan den 1 augusti 1993, i antidumpingmål sedan den 15 mars 1994, är Förstainstansrätten ensam behörig att pröva mål anhängiggjorda av fysiska personer¹⁷.

1.4.1.2 Tidsfrist för talans väckande

Artikel 230 EG sjätte stycket uppställer en tvåmånadersfrist för talans väckande. Efter denna frist är rättsakten definitiv och kan inte längre ogiltigförklaras. Vad avser rättsakter av allmän karaktär löper denna tidsfrist från den dag då rättsakten ifråga offentliggjordes i Europeiska gemenskapens tidning. För individuella rättsakter gäller att tidsfristen börjar löpa från den dag då rättsakten delgavs klaganden eller, om så inte skett, från den dag då klaganden fick kännedom om åtgärden.

¹⁶ Mål 145/79 Roquette Frères SA mot Administration des douanes françaises, Rec. 1980, s. 2917.

¹⁷ Rådets beslut 93/350/EKSG, EEG, Euratom av den 8 juni 1993 om ändring i rådets beslut 88/591/EKSG, EEG, Euratom om upprättandet av Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt (JO L 144, 16.06.1993, s. 21).

Enligt artikel 242 EG (artikel 185 i EG-fördraget) påverkar talans anhängiggörande inte rättsaktens verkställighet. Domstolen kan dock enligt samma artikel på särskild ansökan förordna om uppskov med verkställigheten.

1.4.1.3 Rättsakter gentemot vilka talerätt medges

Inte samtliga av gemenskapen utfärdade rättsakter kan angripas genom ogiltighetstalan. I likhet med vad som gäller för förvaltningsbesluts överklagbarhet, krävs för att talerätt skall medges att rättsakten är av visst slag och beskaffenhet. Enligt artikel 230 EG första stycket skall domstolen:

”...granska lagenligheten av de rättsakter som antas av Europaparlamentet och rådet gemensamt, av rådet, av kommissionen eller av ECB och som inte är rekommendationer eller yttranden, samt sådana rättsakter som antas av Europaparlamentet och som skall ha rättsverkan i förhållande till tredje man.”

Denna uppräkningslista är emellertid inte uttömmande utan en ogiltighetstalan kan riktas mot varje av gemenskapen utfärdad bindande rättsakt avsedd att ha rättsverkningar gentemot tredje man.¹⁸ Rättsverkningarna skall vara av sådant slag att de berör klagandens intressen genom att tydligt förändra dennes rättsliga situation.¹⁹ Med detta synsätt kan interna föreskrifter,²⁰ kommissionens kommunikationer,²¹ uppförandekoder²² och muntliga beslut²³ angripas genom en ogiltighetstalan, förutsatt att rättsakten ifråga är avsedd att ha rättsverkningar. Genom att låta en akts rättsverkningar verka styrande för huruvida talerätt kan medges gentemot densamma, undantas förberedande rättsakter, interna föreskrifter vars rättsverkningar begränsar sig till förvaltningen,²⁴ och bekräftande rättsakter.²⁵

Enligt samma kriterium undantas även obefintliga rättsakter från att prövas i mål om ogiltighetstalan. En distinktion måste således upprätthållas mellan de icke-existerande rättsakter och sådana rättsakter gentemot vilka ogiltighetstalan kan föras.²⁶ De förra är rättsakter vilka är med behäftade fel av sådan allvarlig art att de träffas av en absolut nullitet, och betraktas som ogiltiga ehuru de inte varit föremål för en ogiltighetstalan. De senare är rättsakter vilka endast träffas av en relativ nullitet, och de blir därför definitiva efter utgången av den i artikel 230 EG femte stycket angivna tvåmånadersfristen för talans väckande. Rättssäkerheten kräver emellertid att kraven är höga för att rättsakt skall anses vara icke existerande. Existensen av en rättsakt innebär en presumtion för dess giltighet. Denna presumtion kan endast genombrytas vid vissa uppenbara felaktigheter av

¹⁸ Mål 22/70 Kommissionen mot rådet (AETR), Rec. 1971, s. 263. Mål 294/83 Parti écologiste "Les Verts" mot parlamentet, Rec. 1986, s. 1339.

¹⁹ Mål 60/81 IBM mot kommissionen, Rec. 1981, s. 2639.

²⁰ Mål 366/88 Frankrike mot kommissionen, Rec. I 1990, s. 3571.

²¹ Mål 325/91 Frankrike mot kommissionen, Rec. I 1993, s. 3283.

²² Mål 303/90 Frankrike mot kommissionen, Rec. I 1991, s. 5315.

²³ Förenade målen 316/82 och 40/83 Köhler mot revisionsrätten, Rec. 1984, s. 641

²⁴ Mål 20/58 Phoenix-Rheinrohr mot höga myndigheten, Rec. 1958-59, s. 163.

²⁵ Mål 26/76 Metro-SB-Grossmärkte GmbH & Co. KG mot kommissionen och SABA, Rec. 1977, s. 1875.

²⁶ Schermers, *The law as it stands on the appeal for annulment*, LIEI 1975/2, s. 96.

särdeles allvarligt slag.²⁷ I ett fall har domstolen kvalificerat en rättsakt enligt EKSG-fördraget som icke-existerande emedan den saknade motivering.²⁸ Att icke-existerande rättsakter är undandragna domstolens prövning innebär inte att de fränkänns all verkan. Gemenskapens institutioner är skyldiga att ta konsekvenserna av rättsaktens absoluta nullitet i beaktande, genom att exempelvis återbetala bötesbelopp erlagda i kraft av den icke existerande rättsakten.²⁹

1.4.1.4 Grunder för ogiltigförklaring

I artikel 230 EG andra stycket anges fyra stycken grunder för rättsaktens upphävande: bristande behörighet, åsidosättande av väsentliga formföreskrifter, åsidosättandet av fördraget eller någon rättsregel rörande dess tillämpning och maktmissbruk. I enlighet med uppfattningen i fransk förvaltningsrätt kan dessa grunder sägas ta sikte på två olika aspekter av rättsaktens laglighet.³⁰ Bristande behörighet och åsidosättande av väsentliga formföreskrifter är av uttalat formell karaktär, och hänger samman med rättsaktens externa laglighet. Grunderna åsidosättande av fördraget eller någon rättsregel rörande dess tillämpning och maktmissbruk avser åtgärdens materiella innehåll, och därmed rättsaktens interna laglighet

1.4.1.4.1 Bristande behörighet

Samtliga gemenskapens åtgärder måste ha stöd i fördraget. Saknas ett sådant stöd har gemenskapen agerat obehörigt. Bristande behörighet som upphävandegrund tar sig tre stycken uttryck: bristande behörighet *ratione materiae*, bristande behörighet *ratione loci* och bristande behörighet *ratione temporis*. I förstnämnda fall innebär den bristande kompetensen att gemenskapen agerar inom områden för vilka den saknar kompetens. Exempel härför är det fall då gemenskapsåtgärder inkräktar på medlemsstaternas kompetens,³¹ eller det fall där befogenheter olagligt delegerats.³² Det stora komplex av mål som utgör av tvister mellan gemenskapens institutioner om det korrekta fördragsstödet för en viss åtgärd kan också inordnas i denna grupp. Bristande behörighet *ratione loci* innebär att behörighetsreglerna överskridits med avseende det territoriella tillämpningsområdet för rättsakten. Den extraterritoriella tillämpligheten av gemenskapens konkurrensbestämmelser har angripits på denna grund, dock utan framgång.³³ Bristande behörighet *ratione temporis* gäller bristande behörighet i tiden. Denna grund aktualiseras när fördraget inom ett visst område föreskriver övergångsregler vilka upphör att gälla efter en viss

²⁷ Mål 15/85 Consorzio Cooperative d'Abruzzo mot kommissionen, Rec. 1987, s. 1005.

²⁸ Förenade målen 1 och 14/57 Société des usines à tubes de la Sarre mot höga myndigheten, Rec. 1957, s. 201.

²⁹ Rideau, *Droit institutionnel de l'Union et des Communautés européennes*, s. 713-714

³⁰ Debbasch och Ricci, *Contentieux administratif*, s. 665.

³¹ Förenade målen 3-18, 25 och 26/58 Barbara Erzbergbau och andra mot höga myndigheten, Rec. 1960, s. 367.

³² Mål 9/56 Meroni & Co. mot höga myndigheten, Rec. 1958 IV, s. 11.

³³ Mål 89/85 Ahlström Oy mot kommissionen, Rec. 1988, s. 5193.

tidpunkt. Den bristande behörigheten kan i dessa fall vara förtida eller sentida slag. Gemenskapen kan agera före den tidpunkt den är behörig, eller agera efter den tidpunkt då dess behörighet upphört.

Den praktiska betydelsen av denna upphävandegrund har varit begränsad. Det främsta skälet torde vara att bristande behörighet kan assimileras med den upphävandegrund som utgörs av brott mot fördraget eller någon rättsregel rörande dess tillämpning; eftersom ett överskridande av fördragets behörighetsregler samtidigt med nödvändighet innebär ett brott mot detsamma. Bristande behörighet är emellertid att uppfatta som ett specifikt uttryck för en särskilt allvarlig form av brott mot fördraget. Dess självständiga betydelse manifesterar sig i att domstolen ex officio prövar denna grund.³⁴

1.4.1.4.2 Åsidosättande av väsentliga formföreskrifter

Begreppet väsentliga formföreskrifter innefattar de formföreskrifter vars uppfyllande är nödvändigt för rättsaktens giltighet. Åsidosättandet av fördragets regler om inhämtande av olika slags yttranden har av domstolen ansetts utgöra en väsentlig formföreskrift.³⁵ Detsamma gäller de processuella regler vilka syftar till att garantera kontradiktionsprincipen i ärenden vars utgång kan leda till påläggande av sanktioner.³⁶ Fördragets rösträttsregler är ytterligare en väsentlig formföreskrift vars åsidosättande medför rättsaktens ogiltighet.³⁷ En särställning bland de väsentliga formföreskrifterna intas av motiveringingsskyldigheten i artikel 253 EG (artikel 190 i EG-fördraget). Som påpekats ovan ingår motiveringen i själva begreppet rättsakt. Dess huvudsakliga syfte är att ge rättsakten laglig grund. Härigenom fyller motiveringen en dubbel funktion. Intresserade parter bereds tillfälle att tillvarata sina rättigheter, samtidigt som domstolen ges möjlighet att tillämpa och kontrollera rättsaktens laglighet. Motiveringingsskyldigheten skall dock inte uppfattas som något statiskt begrepp, utan dess omfattning varierar utifrån typen av rättsakt och det sammanhang i vilket den blivit utfärdad.³⁸

Denna grund prövas ex officio av domstolen.³⁹

1.4.1.4.3 Åsidosättande av fördraget eller någon rättsregel rörande dess tillämpning

Enligt sin ordalydelse är denna upphävandegrund av vid tillämpning, och dess tillämpningsområde har av domstolen ytterligare utvidgats. Vid sidan primär- och sekundärrätten innefattas även de allmänna principerna i

³⁴ Mål 19/58 Tyskland mot höga myndigheten, Rec. 1960, s. 469.

³⁵ Mål 6/54 Nederländerna mot höga myndigheten, Rec. 1954-1955, s. 201.

³⁶ Mål 85/76 Hoffman-La Roche & Co. mot kommissionen, Rec. 1979, s. 461.

³⁷ Mål 68/86 Förenade kungariket mot rådet, Rec. 1988, s. 855.

³⁸ Boulouis m. fl., *Contentieux communautaire*, s. 207.

³⁹ Mål 1/54 Frankrike mot höga myndigheten, Rec. 1954-1955, s. 9.

gemenskapsrätten,⁴⁰ av gemenskapen ingångna internationella avtal och interinstitutionella överenskommelser.⁴¹ Inom det sålunda definierade gemenskapsrättsliga legalitetsblocket (*le bloc de la légalité communautaire*) råder en sedvanlig normhierarki, såväl mellan som inom de olika rättskällorna.⁴²

Den nationella rätten faller utanför det gemenskapsrättsliga legalitetsblocket. Detta innebär att en nationell rättsakt inte kan utgöra föremål för ogiltighetstalan och samtidigt att en gemenskapsrättsakts laglighet inte kan bedömas med ledning av nationella regler eller rättsbegrepp.⁴³

Olagligheten hos en rättsakt kan under denna grund återfinnas på två stycken nivåer.⁴⁴ En rättsakt kan direkt genom sitt innehålla åsidosätta en rättsregel. En rättsakt kan emellertid också vara olaglig genom att grunda sig på felaktiga skäl. Rättsaktens olaglighet vilar i detta fall i dess motivering. De felaktiga skälen kan vara av rättslig eller faktisk natur, som exempelvis den felaktiga tillämpningen av en bestämmelse eller en divergens mellan åberopade och faktiskt föreliggande omständigheter. Anledningen till denna komplexa laglighetsprövning står att finna i gemenskapsrättens karaktär av ekonomisk lagstiftning med stor diskretionär beslutanderätt för gemenskapens institutioner. Med hänsyn till gemenskapens befogenheter skulle en prövning begränsad till den felaktiga formella tillämpningen av en rättsregel utgöra en omotiverad inskränkning av laglighetsprövningen.⁴⁵

1.4.1.4.4 Maktmissbruk

Upphävandegrunden maktmissbruk, på franska *détournement de pouvoir*, innebär att gemenskapsförvaltningen använder sina befogenheter i ett annat syfte, än det för vilket de tilldelats. En korrektare svensk term skulle vara illojal maktanvändning, vilken tydligare understryker det subjektiva draget hos denna grund.⁴⁶ Denna subjektivitet utgör orsaken till den illojala maktanvändningens originalitet. Subjektiviteten manifesterar sig i den dominerande roll som rättsaktens syfte spelar för prövningen. Av denna anledning är beviskraven höga för att en illojal maktanvändning skall sägas vara för handen. Klaganden måste visa att förvaltningen, i det enskilda fallet, utnyttjat sina befogenheter i andra syften än de för vilka befogenheterna varit avsedda. Den illojala maktanvändningen behöver inte vara uppsåtlig, utan kan ha sin orsak i en grov oaktsamhet.⁴⁷

⁴⁰ Mål 62/70 Werner Bock mot kommissionen, Rec. 1971, s. 897.

⁴¹ Mål C-25/94 Kommissionen mot rådet, Rec. 1996 I, s. 1497.

⁴² Isaac och Blanquet, *Droit communautaire général*, s. 283.

⁴³ Boulouis m. fl., a.a., s. 209.

⁴⁴ Debbasch och Ricci, a.a., s. 688-689.

⁴⁵ Boulouis och Chevallier, *Grands arrêts de la Cour de justice des communautés européennes*, s. 323.

⁴⁶ Strömberg, a. a., s. 67.

⁴⁷ Förenade målen 3 och 4/64 Chambre syndicale de la sidérurgie française m.fl. höga myndigheten, Rec. 1965, s. 567.

Den illojala maktanvändningen förutsätter en formellt oklanderlig rättsakt. Vidare krävs att det beslutande organet är i åtnjutande av ett visst mått av diskretionär beslutanderätt.

1.4.1.5 Prövningens omfattning

Domstolens prövning är laglighetsprövning och följaktligen inskränkt till att avse rättsfrågor. En nödvändig balans måste dock upprätthållas mellan laglighetsprövningens omfattning och gemenskapens omfattande befogenheter. Detta sker i första hand genom att såväl den externa som den interna lagligheten tillmäts betydelse, för att därmed ge begreppet laglighet en vid innebörd. Med denna definition av laglighetsbegreppet föreligger emellertid en fara för att gränserna för mellan laglighets- och lämplighetsprövning luckras upp. Domstolen är emellertid noggrann med att upprätthålla distinktionen mellan de båda begreppen, och endast i undantagsfall kan en rättsakts lämplighet komma under prövning.

I EKSG-fördragets artikel 33 är kraven för en lämplighetsprövning uttryckligen utsatta. Domstolen kan endast undersöka den ekonomiska situation som legat till grund för en åtgärd i fall av påstådd illojal maktanvändning, eller i fall av uppenbart åsidosättande av fördraget eller någon rättsregel rörande dess tillämpning.

Motsvarande stadgande saknas i EG-fördraget, men domstolen har i praxis på liknande sätt begränsat sin prövning. I de fall där institutionerna har diskretionär beslutsrätt, inskränker sig domstolens prövning till att kontrollera att gränserna för den skönsmässiga bedömningen inte uppenbart överskridits. Domstolen kontrollerar vidare att någon uppenbar felaktighet eller illojal maktanvändning inte häftar vid den utövade beslutsrätten. Liksom i EKSG-fördraget krävs för att domstolen skall inlåta sig på en lämplighetsprövning att en gräns på ett tydligt sätt överträts. Denna överträdelse berättigar domstolen att bedöma om ramarna för den diskretionära beslutsrätten på ett uppenbart sätt överskridits.⁴⁸

1.4.1.6 Verkningarna av en ogiltighetsdom

Artikel 231 EG första stycket (artikel 174 första stycket i EG-fördraget) föreskriver att ”om talan är välgrundad skall domstolen förklara den berörda rättsakten för ogiltig”. Är talan inte välgrundad skall den avvisas.

I teknisk mening ogiltigförklaras inte rättsakten utan den upphävs. Den fråntas sin verkan för framtiden och berövas samtidigt presumptionen av att någonsin ha haft verkan. De verkningar rättsakten har haft skall utplånas. Den praktiska konsekvensen av detta synsätt blir emellertid att rättsaktens aldrig ansetts existera. Formellt inskränker sig en annulleringstalan till just

⁴⁸ Isaac och Blanquet, a. a., s. 286.

denna rättsföljd; domstolen saknar befogenhet att ändra rättsakten eller ersätta den med en annan rättsakt.

Enligt artikel 233 EG (artikel 176 i EG-fördraget) åligger det den institution som utfärdad rättsakten att vidta de åtgärder som är nödvändiga för att ge verkan åt domen. Vid första påseende synes detta ge den berörda institutionen ett betydande mått av frihet, men i realiteten är den ovan påpekade inskränkningen i domstolens befogenheter av formellt slag. Institutionen ifråga är skyldig inte endast att följa domslutet, utan även de av domskälen som utgör nödvändiga grunder för detsamma. Domstolens befogenheter utsträcks på detta sätt längre än den formella rättsföljden.⁴⁹

Domens verkningar i tiden innebär att akten upphävs *ab initio*, d.v.s. från tidpunkten för rättsaktens ikraftträdande. Denna princip är dock försedd med ett undantag i artikel 231 EG andra stycket. Enligt denna bestämmelse kan vid annulleringen av förordningar upphävandet avse hela eller delar av den berörda förordningen. Beträffande dessa kan domstolen i sin dom således fastslå vilka av deras verkningar som är definitiva. Denna möjlighet torde främst vara motiverad av rättssäkerhetshänsyn. Denna teori om den upphävda rättsaktens delbarhet har senare av domstolen överförs till området för förhandsavgöranden enligt artikel 234 EG (artikel 177 i EG-fördraget), och därigenom skapat en överensstämmelse mellan den direkta och den indirekta lagenlighetskontrollen.⁵⁰

I enlighet med rättsmedlets objektiva karaktär är en ogiltighetsdoms verkningar i rummet verkningar *erga omnes*. Dess rättskraft är således absolut och kan göras gällande gentemot envar. En dom på avvisning har emellertid endast relativ rättskraft, och innebär inte att talan inte ånyo kan tas upp till prövning.

1.4.2 Taleberättigade

Artikel 230 EG skiljer mellan två slags taleberättigade: institutionella klagande och enskilda sökande.

1.4.2.1 Institutionella sökande

Med institutionella sökande förstås rådet, kommissionen, parlamentet, revisionsrätten, den Europeiska centralbanken och medlemsstaterna. Dessa benämns även konstitutionella aktörer ("*opérateurs constitutionnels*"), eftersom de anses särskilt väl skickade att tillse att lagligheten respekteras i gemenskapens verksamhet.⁵¹ Inom denna kategori kan en särskilt privilegierad grupp urskiljas bestående av rådet, kommissionen och

⁴⁹ Förenade målen 97, 193, 99 och 215/86 Asteris m.fl. mot kommissionen, Rec. 1988, s. 2181.

⁵⁰ Mål 145/79 Roquette Frères SA mot Administration des douanes françaises, Rec. 1980, s. 2917.

⁵¹ Isaac och Blanquet, a. a., s. 288.

medlemsstaterna. Enligt artikel 230 EG andra stycket behöver dessa inte visa något intresse för att ha talerätt, och kan följaktligen angripa samtliga rättsakter gentemot vilka talerätt medges. Den enda begränsningen i deras talerätt utgörs av den i artikel 230 EG femte stycket angivna tvåmånadersfristen för talans väckande.

Övriga institutionella sökande – parlamentet, revisionsrätten och den Europeiska centralbanken – äger inte samma villkorlösa talerätt. De är enligt artikel 230 EG tredje stycket berättigade att väcka talan för att tillvarata sina rättigheter. Detta villkor innebär att dessa institutioner måste uppvisa ett bestämt intresse för att medges talerätt. Det nödvändiga intresset manifesteras genom att den väckta talan grundar sig på en konkret överträdelse av institutionens rättigheter.

1.4.2.2 Enskilda sökande

Med enskilda sökande förstås enligt artikel 230 EG fjärde stycket varje fysisk eller juridisk person. En sökande är att betrakta som en juridisk person om denne förvärvat sin juridiska personlighet i enlighet med den lag som är tillämplig på dess bildande, eller om denne blivit behandlad som en självständig juridisk person av gemenskapens institutioner. Den sålunda definierade juridiska personligheten skall föreligga senast vid utgången av den i femte stycket angivna fristen för talans väckande.⁵² Offentlighetsrättsliga rättssubjekt som inte ingår i medlemsstatsbegreppet, såsom exempelvis självstyrande regioner och lokala myndigheter, är att betrakta som enskilda sökande.⁵³

Enskilda kan enligt ovan nämnda stadgande väcka talan mot beslut som är riktade till dem. Talan kan likaså väckas mot beslut som direkt och personligen berör den enskilde, även om det i utfärdats i form av en förordning eller ett beslut riktat till en annan person.

Enligt den första hypotesen väcker sökanden talan i sin egenskap av beslutets adressat. Denna egenskap medför att sökanden inte behöver visa på något särskilt intresse för att medges talerätt. Med beslut skall i detta sammanhang förstås beslut i teknisk mening.⁵⁴ Enligt artikel 249 EG (artikel 189 i EG-fördraget) fjärde stycket är ett beslut "...till alla delar bindande för dem som det är riktat till."

Enligt den andra hypotesen väcker sökanden talan i sin egenskap av direkt och personligt berörd av ett beslut utfärdat i form av en förordning eller ett beslut riktat till en annan person. Denna hypotes aktualiserar två stycken frågeställningar. Den första av dessa gäller rättsaktens natur. Det andra

⁵² Mål T-161/94 Sinochem Heilongjiang mot rådet, REG 1996, s. II-695.

⁵³ Mål C-452/98 Nederlandse Antillen mot rådet, dom av den 22 november 2001, ännu ej rapporterad.

⁵⁴ Förenade målen 16 och 17/62 Confédération nationale des producteurs de fruits et légumes mot rådet, Rec. 1962, s. 901.

gäller den särskilda relation mellan sökanden och rättsakten som måste vara för handen.

Vad avser frågan om rättsaktens natur är problemet med avseende på förordningar huruvida dessa i realiteten måste utgöra beslut för att talerätt skall kunna medges. Bestämmelsens ordalydelse synes föreskriva detta, och domstolen följde inledningsvis denna linje genom att uppställa som krav att talerätt endast kunde medges mot förordningar vilka i realiteten utgjorde beslut. Det utsatta kravet var emellertid inte absolut, och domstolen verkar i senare rättspraxis ha mildrat sin inställning. Detta problem tilldrar sig ännu i dagsläget betydande intresse. Med avseende på beslut riktade till en annan person är problemet vad som avses med "annan person". Skall detta begrepp inskränkas till att endast omfatta fysiska och juridiska personer, eller skall det ges en vidare innebörd? Domstolen har valt en extensiv tolkning, och under begreppet faller även medlemsstater.⁵⁵

Ett ytterligare villkor för talerätt enligt denna hypotes är det existerar en särskild relation mellan sökandens rättsliga ställning och den angripna rättsakten. Denna särskilda relation skall vara sådan att sökanden är direkt och personligt berörd av den angripna rättsakten. Domstolen har alltsedan *Plaumann-fallet* valt att undersöka denna relation med utgångspunkt i frågan om sökanden är personligt berörd av rättsakten. Denna ordning motiveras av konstaterandet att det är onödigt att undersöka om sökanden är direkt berörd av en åtgärd som inte berör denne personligen. I *Plaumann-fallet* formulerade domstolen också för första gången de krav som måste vara uppfyllda för att sökanden skall vara anses som personligt berörd av en rättsakt. Enligt domstolen skall den enskilde, antingen i kraft av vissa för denne säregna egenskaper eller i kraft av de faktiska omständigheterna, individualiseras på motsvarande sätt som beslutets adressat. Dessa krav har till viss del modifierats i senare rättspraxis, men kvarstår som principer. Diskussionen kring dessa krav utgör kärnan i debatten kring den enskilda talerätten i artikel 230 EG.

Den andra aspekten av den särskilda relationen, att sökanden skall vara direkt berörd, innebär att sökandens ställning skall påverkas av just den angripna rättsakten. Relationen mellan klaganden och rättsakten skall vara omedelbar. Påverkas sökandens ställning istället av mellankommande nationella åtgärder av diskretionärt slag, är relationen endast medelbar, och sökanden kan följaktligen inte sägas vara direkt berörd av gemenskapsåtgärden.

För att talerätt skall medges krävs vidare att sökanden kan visa på ett syfte med sin talan.⁵⁶ Detta krav är gemensamt för de båda hypoteserna och kan därför betraktas som ett allmänt intresse av rättsaktens upphävande, i motsats till det särskilda intresse som uttrycks i kravet på att den angripna

⁵⁵ Mål 25/62 *Plaumann & Co. mot kommissionen*, Rec. 1963, s. 197.

⁵⁶ *Debbasch och Ricci*, a. a., s. 268. Se även *Isaac och Blanquet*, a. a., s. 290. *Manin*, *Les communautés européennes, L'union européenne*, s. 380 och *Rideau*, a. a., s. 719.

rättsakten skall beröra sökanden direkt och personligen. Med detta allmänna intresse förstås i första hand att rättsaktens upphävande skall resultera i en förbättring av sökandens rättsliga ställning. Den nyttiga effekten av rättsaktens upphävande för sökanden uppfattas dock liberalt av domstolen. En sökande anses därför ha intresse att upphäva en rättsakt, trots att denna inte längre äger tillämplighet, i syfte att tillse att den påstådda olagligheten inte upprepar sig.⁵⁷ Att sökanden följt och rättat sig efter ett beslut, utesluter inte heller ett intresse av att se beslutet upphävt.⁵⁸ Det allmänna intresset skall vara legitimt, d. v. s inte vara otillbörligt.

Såväl det allmänna som det särskilda intresset måste dessutom vara tillförligt. Påverkan på sökandens rättsliga ställning skall inte vara endast hypotetisk, men behöver inte heller vara definitiv om den kan förutsägas med tillförlitlighet.⁵⁹

⁵⁷ Mål 207/86 APESCO mot kommissionen, Rec. 1988, s. 2151.

⁵⁸ Mål T-46/92 The Scottish Football Association mot kommissionen, Rec. 1994, s. II-1039.

⁵⁹ Debbasch och Ricci, a. a., s. 287-289. Se även Rideau, a. a., s. 720.

Förkortningar

CDE	Cahiers du droit européen
CMLRev	Common Market Law Review
EGT	Europeiska gemenskapernas officiella tidning
ELR	European Law Review
ET	Europarättslig tidskrift
JO	Journal officiel des Communautés européennes
LIEI	Legal Issues of European Integration
Rec.	Recueil de la jurisprudence de la Cour de justice des Communautés européennes et du Tribunal de première instance des Communautés européennes
REG	Rättsfallssamling från Europeiska gemenskapernas domstol och förstainstansrätt
RTDE	Revue trimestrielle du droit européen

2 Enskildas talerätt i rättspraxis innan *Codorniu mot rådet*

Rättspraxis innan *Codorniu mot rådet* omfattar en tidsperiod om nästintill fyrtio år. Ett försök till sammanfattning måste inom ramen för denna framställning inskränkas till att ge en allmän uppfattning om de huvudsakliga utvecklingslinjerna.

Denna presentation kommer att utgå från de två huvudfrågorna angående den enskilda talerätten, sådana de framgår av artikel 230 EG fjärde stycket. I första rummet rör det sig således om frågan om rättsaktens natur: måste denna i realiteten utgöra ett beslut för att vara angripbar? I andra hand rör det sig om frågan om den enskildes relation till den angripna rättsakten: vilka är kraven för att denne skall anses vara ”direkt och personligen” berörd?

Dessa frågor är mycket nära förbundna. Utgör rättsakten ett beslut kan det också med fog hävdas att klaganden är direkt och personligen berörd av detta. Detta förhållande avspeglas i de kriterier som domstolen utarbetat. I flera hänseenden råder överensstämmelse mellan definitionen av ett beslut och definitionen av klagandens särskilda relation till rättsakten. Begreppsmässigt rör det sig emellertid om två stycken distinkta frågor, och de har också i flera fall behandlats som sådana av domstolen. I andra fall har domstolen emellertid upprätthållit distinktionen med ett mindre mått av stringens.

2.1 Frågan om rättsaktens natur

2.1.1 Principen om förordningars icke-angriplighet

Domstolen intog tidigt en mycket sträng inställning i frågan om rättsaktens natur. I fallet *Confédération nationale des producteurs de fruits et légumes mot rådet*⁶⁰ fastslog domstolen att enskilda inte hade talerätt mot av rådet eller kommissionen utfärdade förordningar. Denna slutsats följde enligt domstolen entydigt av ordalydelsen i artikel 173 andra stycket i EG-fördraget (artikel 230 EG fjärde stycket). Enligt detta stadgande är enskilda endast berättigade att väcka talan mot beslut. Det kan röra sig om ett beslut direkt riktat till klaganden eller ett beslut som direkt eller personligen berör denne. I sistnämnda fall kan beslutet vara riktat till en annan person eller utfärdat i form av en förordning. Domstolen påpekade vidare att denna

⁶⁰ Förenade målen 16 och 17/62, Rec. 1962, s. 901.

ordning var strängare än den instiftad genom EKSG-fördraget, men att det inte ankom på domstolen att uttala sig om dess förtjänster.⁶¹

Konkret innebär detta att domstolen i varje enskilt fall undersöker rättsakten för att fastställa dess natur. Därvidlag anser sig domstolen obunden av rättsaktens officiella benämning. Istället bedrivs denna undersökning med utgångspunkt i föremålet för rättsakten och rättsaktens innehåll. Enligt artikel 189 i EG-fördraget (artikel 249 EG) har en förordning allmän giltighet och är direkt tillämplig i varje medlemsstat. Enligt samma artikel är ett beslut bindande för den som det är riktat till. Den avgörande distinktionen mellan dessa båda rättsakter ligger i deras allmänna eller begränsade giltighet. Beslutets begränsade giltighet följer av det begränsade antalet adressater som det riktar sig till. Förordningens allmänna giltighet följer av dess normativa karaktär. Den normativa karaktären innebär att förordningen är tillämplig på abstrakt definierade kategorier av adressater, i motsats till ett beslut vilket är tillämpligt på ett antal namngivna eller identifierbara adressater. I de fall där det inte entydigt går att fastställa en rättsakts natur skall domstolen undersöka om rättsakten kan sägas personligen beröra vissa bestämda rättssubjekt. Befinns efter en sådan undersökning endast några bestämmelser i en rättsakt benämnd förordning vara av sådan individuell karaktär, skall dessa bestämmelser anses sakna förordningskaraktär och följaktligen vara angripbara genom annulleringstalan. Detta konstaterande saknar betydelse för frågan huruvida rättsaktens benämning i övrigt är korrekt.⁶² Denna ordning innebär att talerätten direkt blir en fråga om klagandens särskilda relation till rättsakten, utan att dess natur tas i beaktande.

Domstolens resonemang i *Confédération nationale-fallet* kan beskrivas på följande sätt. Principen är att enskilda saknar talerätt gentemot förordningar. Förordningen definieras utifrån sin allmänna giltighet. Rättsaktens natur blir i detta fall avgörande för talerätten. I vissa fall kan emellertid distinktionen mellan förordning och beslut vara svår att upprätta. Domstolen väljer då att undersöka om rättsakten personligen berör vissa bestämda personer. Finner domstolen vid denna undersökning att vissa bestämmelser i den som förordning benämnda rättsakten direkt och personligen berör vissa enskilda, anses dessa bestämmelser inte vara av normativ karaktär, och de kan följaktligen vara föremål för en ogiltighetstalan. Genom att anse att vissa av bestämmelserna saknar den för förordningar typiska normativa karaktären, tar emellertid domstolen inte ställning till huruvida rättsakten i övrigt korrekt kvalificerats som förordning. Avgörande för talerätten blir klagandens särskilda relation till rättsakten. Domstolen föredrar således att bortse från frågan om rättsaktens natur som ett villkor för talerätt.

En konkret tillämpning av domstolens resonemang återfinns i fallet *NV International Fruit Company mot kommissionen*⁶³ där en förordning inte

⁶¹ Domens punkt 1.

⁶² Domens punkt 2.

⁶³ Förenade målen 41-44/70, Rec. 1971, s. 441. Domens punkt 21.

ansågs ha normativ karaktär. Fallet gällde ett tidsbegränsat system med importlicenser för import till gemenskapen av äpplen producerade i tredje land. Dessa importlicenser beviljades veckovis med hänsyn tagen till den aktuella tillgången på gemenskapsproducerade äpplen. Systemets praktiska utformning innebar att medlemsstaterna i slutet av varje vecka meddelade kommissionen de kvantiteter för vilka importlicenser begärts under den gångna veckan. Mot bakgrund av denna information fastställde kommissionen – genom utfärdandet av en tillämpningsförfordning – antalet importlicenser. I det förevarande fallet väcktes talan mot förfordning tillämplig på en viss vecka. Domstolen ansåg att förfordningen inte var att anse som en sådan, utan var istället att behandla som ett knippe av individuella beslut. Skälet var att identiteten och antalet hos dem som berördes av förfordningen var kända vid tidpunkten för förfordningens utfärdande. Förfordningen ägde följaktligen inte allmän tillämplighet på den abstrakt definierade kategorin av äppelimportörer, utan avsåg endast det begränsade antal äppelimportörer vilka ansökt om importlicenser under den givna veckan.

Det faktum att det med större eller mindre säkerhet går att fastställa antalet eller identiteten hos de rättssubjekt som omfattas av en förfordning, medför emellertid inte med nödvändighet att denna mister sin normativa karaktär. En förfordning bibehåller sin normativa karaktär detta faktum till trots, så länge som dess tillämplighet sker med utgångspunkt från en objektiv faktisk eller rättslig situation. Denna objektiva situation skall definieras i den ifrågavarande rättsakten och stå i överensstämmelse med dess syfte. Detta följer av att den allmänna giltigheten utgör det kännetecknande särdraget för den normativa karaktären. Denna princip har av domstolen fastslagits i en lång rad avgöranden.⁶⁴

2.1.2 Teorin om rättsaktens hybriditet

Domstolens ovan skisserade inställning till frågan om rättsaktens natur framstår som föga konsekvent. Ordalydelsen i artikel 230 EG fjärde stycket synes kräva att den angripna rättsakten i realiteten utgör ett beslut för att talerätt skall medges. Samtidigt kan talerätt medges mot vissa förfordningar ikraft av klagandens särskilda relation till rättsakten, utan att förfordningen för den skull uttryckligen kvalificeras som beslut. I ett försök att bringa någon reda i denna situation har en teori om rättsaktens hybriditet lanserats. Denna teori lanserades av generaladvokat Warner i målet *NTN Toyo Bearing Company med flera mot rådet*.⁶⁵ Generaladvokat Warners hybriditetsteori kan beskrivas så att rättsakten förses med ett "janusansikte". En och samma rättsakt innehåller två stycken skilda aspekter och kan anta två stycken olika skepnader. Gentemot vissa personer framstår rättsakten som en förfordning

⁶⁴ Mål 6/68 Zuckerfabrik Watenstedt mot rådet, Rec. 1968, s. 595. Mål 10/76 Koninklijke Scholten Honig mot rådet och kommissionen, Rec. 1977, s. 797. Mål 26/86 Deutz och Geldermann mot rådet, Rec. 1987, s. 941.

⁶⁵ Mål 113/77, Rec. 1979, s. 1185.

med normativ karaktär. Gentemot andra framstår samma rättsakt som ett beslut vilket direkt och personligen berör dem.

Fallet *NTN Toyo Bearing Company mot rådet* utgjorde det första i en lång rad så kallade ”kullagermål” under 1980-talet. Dessa mål följde på gemenskapens införande av en antidumpingtull på importen av kullager tillverkade i Japan. I detta fall sökte fyra japanska kullagertillverkare och ett antal kullagerimportörer att få en viss bestämmelse i rådets förordning om införandet av en definitiv antidumpingtull upphävd. Den ifrågasatta artikel 3 stadgade att de belopp som nedsatts av fyra stycken namngivna japanska kullagerfabrikanter, i syfte att garantera den provisoriska antidumpingtullen, definitivt skulle erläggas. Den provisoriska antidumpingtullen hade träffat kullager som exporterats till gemenskapen under perioden februari till augusti 1977.

I sin analys av fallet utgick generaladvokat Warner från övertygelsen att rättsaktens natur utgör ett självständigt talerättsvillkor.⁶⁶ Denna ståndpunkt följer av såväl ordalydelsen i artikel 173 andra stycket i EG-fördraget, som av domstolens praxis. Att domstolen i vissa fall har bortsett från frågan om rättsaktens natur skall enligt generaladvokaten inte tillmätas någon större betydelse. De fall där så skett var av sådant specifikt slag att de saknade större räckvidd. Den angripna bestämmelsen var av normativ karaktär, och kunde inte anses utgöra ett beslut. Den var ett tydligt exempel på vad generaladvokaten betecknade som ”une législation affectant une catégorie fermée”, dvs. en lagstiftning som berör en sluten kategori.⁶⁷ Detta konstaterande ägde giltighet om bestämmelsen betraktades ur en allmän synvinkel. Betraktades bestämmelsen däremot ur kullagerfabrikanternas synvinkel var bestämmelsen natur inte lika entydig. Situationen hos dessa särskiljde sig i ett flertal hänseenden från situationen hos de övriga personer som omfattades av bestämmelsen eller som skulle kunna omfattas av bestämmelsen. Det framstod inledningsvis som osannolikt att någon av kullagerfabrikant skulle kunna beredas möjlighet att ifrågasätta förordningens laglighet inför en nationell domstol. Studerades den angripna bestämmelsen tillsammans med förordningens övriga bestämmelser, framgick det att den främst avsåg sökandenas produkter. Förordningen införde en definitiv antidumpingtull, men lät uttagandet av denna uppskjutas så länge som de fyra kullagerfabrikanterna fullgjorde vissa frivilligt ingångna åtaganden. Samtidigt skulle de belopp som nedsatts i syfte att garantera den provisoriska antidumpingtullen erläggas. Under den begränsade tidsperiod som den provisoriska antidumpingtullen varit i kraft hade endast kullager från de fyra sökandebolagen importerats till gemenskapen. Det är svårt att bland dessa omständigheter finna något normativt inslag. Dessa omständigheter var snarare kännetecknande för ett beslut, eftersom de var *ad hominem* och endast berörde vissa bestämda

⁶⁶ Mål 113/77, Rec. 1979, s. 1243.

⁶⁷ Mål 113/77, Rec. 1979, s. 1244.

personer.⁶⁸ Generaladvokaten fann det uppenbart att sökandena var personligt berörda av den ifrågavarande förordningen.

Att talerätt medgavs i detta fall berodde enligt generaladvokaten på den ifrågasatta förordningens särskilda struktur, och skulle ingalunda uppfattas som en generell utvidgning av talerätten i antidumpingärenden. Den aktuella förordningen var att betrakta som ett hybridinstrument. För samtliga personer vid sidan av de fyra sökandena utgör det en förordning och ingenting annat än förordning. För de fyra sökandena utgör det ett beslut som direkt och personligen berör dem.⁶⁹

Teorin om rättsakters hybriditet står i samklang med ordalydelsen i artikel 173 andra stycket i EG-fördraget. Det är också ur denna synvinkel som den bör studeras. Generaladvokaten sökte med sin teori finna en logiskt oklanderlig förening mellan artikel 173 andra stycket i EG-fördraget och det uppenbara kravet på talerätt för enskilda i fall av det förevarande slaget. I detta fall vore det orimligt att neka de fyra sökandebolagen talerätt, enbart på den grunden att föremålet för talan utgjordes av en förordning. I sin egenskap av tillverkare och exportörer var deras möjligheter att väcka talan inför nationell domstol begränsade. Det var dessutom uppenbart att förordningen, i synnerhet genom sin artikel 3, i första hand avsåg de fyra sökandebolagens situation. Detta eftersom de ensamma hade exporterat kullager till gemenskapen under den tid som den provisoriska antidumpingtullen varit i kraft. Utifrån sökandebolagens synvinkel kunde förordningen därför jämföras med ett beslut riktat till dem. För de bolag gentemot vilka förordningens artikel 3 inte ägde tillämplighet var förordningen en äkta förordning av normativt slag. I enlighet med artikel 173 andra stycket saknade de på grund av detta faktum talerätt.

Generaladvokat Warners hybriditetsteori föll inte domstolen på läppen i *NTN Toyo Bearing Company mot rådet*. Domstolen förefaller senare till viss del ha anslutit sig till teorin. Fallet *Timex Corporation mot rådet och kommissionen*⁷⁰ rörde en rådsförordning vilken införde en antidumpingtull på mekaniska armbandsur härrörande från Sovjetunionen. Det skotska företaget Timex, som var den störste tillverkaren av klockor och urverk i gemenskapen, hade initierat antidumpingärendet. Timex var emellertid missnöjt med att antidumpingtullen inte även omfattade urverk härrörande från Sovjetunionen. Timex sökte därför få den ifrågavarande förordningen upphävd. Domstolen konstaterade inledningsvis att den angripna rättsakten var av normativ karaktär, men att detta inte uteslöt att den kunde beröra vissa ekonomiska aktörer direkt och personligen. Efter att ha fastställt att sökanden var direkt och personligt berörd konstaterade domstolen att förordningen utgjorde ett beslut i förhållande till Timex. Domstolen gjorde emellertid ingen uttrycklig hänvisning till hybriditetsteorin, och fallet verkar inte ha fått några efterföljare.

⁶⁸ Mål 113/77, Rec. 1979, s. 1245.

⁶⁹ Mål 113/77, Rec. 1979, s. 1246.

⁷⁰ Mål 264/82, Rec. 1985, s. 849.

2.1.3 Talerätt mot direktiv

I samband med frågan om rättsaktens natur bör även frågan om huruvida talerätt kan medges mot direktiv behandlas. Direktiv är normativa rättsakter som enligt artikel 249 EG tredje stycket är riktade till medlemsstaterna. De kan sägas utgöra en form av indirekt normgivning eftersom endast det i direktivet utsatta resultatet är bindande för medlemsstaterna, medan de ges ett fritt val av medel för att uppnå detta resultat. Domstolens tvekande inställning i frågan om rättsaktens natur har föranlett att ogiltighetstalan i några fall väckts mot direktiv.

Ett exempel på en sådan talan är fallet *Government of Gibraltar mot rådet*.⁷¹ Fallet rörde en ogiltighetstalan riktad mot ett direktiv inom ramen för den gemensamma transportpolitiken. Det ifrågavarande direktivet 89/463 gällde bestämmelser om tillstånd för reguljära interregionala flyglinjer för transport av passagerare, post och gods mellan medlemsstaterna. I artikel 2, andra stycket föreskrevs att direktivet inte var tillämpligt på flygplatsen i Gibraltar förrän ett samarbete mellan Spanien och Storbritannien kommit till stånd. Detta samarbete hade tillkännagivits i en gemensam deklARATION av de båda staterna. Direktivet var vidare inte tillämpligt på flygplatsen i Porto, på Azorerna och på vissa grekiska öar. Regeringen i Gibraltar fann särbehandlingen av flygplatsen i Gibraltar vara olaglig och väckte talan om upphävande av artikel 2, andra stycket i direktivet.

Beträffande frågan huruvida direktiv kan omfattas av en ogiltighetstalan enligt artikel 173 i EG-fördraget, hänvisade domstolen till *Confédération nationale-fallet*. Domstolen upprepade att termen ”beslut” i artikel 173 i EG-fördraget skall förstås i den mening som anges i artikel 189 i EG-fördraget. I samma fall har domstolen även angivit att distinktionen mellan en normativ rättsakt och ett beslut sker utifrån den förras allmänna giltighet. Domstolen underströk samtidigt att den redan tidigare kvalificerat direktiv som normativa rättsakter. I förevarande fall kan den ifrågasatta artikeln inte sägas utgöra ett beslut. Ett flertal omständigheter stödjer denna slutsats. Direktivet av allmän giltighet, eftersom det är tillämpligt på samtliga interregionala reguljära flyglinjer inom gemenskapen. Direktivet är tillämpligt på objektivt definierade situationer, eftersom den träffar samtliga flyglinjer till och från Gibraltar, och därmed samtliga av flygplatsens användare. Vidare är Gibaltars flygplats inte den enda flygplats som undantagits från direktivets territoriella tillämplighet.⁷²

Av fallet framgår tydligt att direktivets normativa natur utgör ett hinder för talerätt. Detta innebär emellertid inte att direktiv som rättsakter inte kan bli föremål för mål om ogiltighetstalan. Kan det fastställas att ett direktiv i ett visst fall utgör ett beslut innebär det att talerätt kan medges. Liksom i andra

⁷¹ Mål C-298/89, Rec 1993, s. I-3605.

⁷² Domens punkt 15-23.

fall krävs dock att beslutet antingen är adresserat till sökanden eller direkt och personligen berör denne.

2.2 Den enskildes särskilda relation till den angripna rättsakten

2.2.1 Plaumann-fallet och kravet på individualisering på motsvarande sätt som rättsaktens adressat

Frågan om den enskildes särskilda relation till den angripna rättsakten framstår, inte minst mot bakgrund av domstolens vacklande inställning i frågan om rättsaktens natur, som avgörande för talerätten. Såsom angivits ovan under 1.3.2.2 måste sökanden vara ”direkt och personligen” berörd för att en sådan särskild relation skall vara för handen. Det centrala villkoret i detta hänseende är att sökanden kvalificerar sig som personligt berörd. Principfallet på området är *Plaumann-fallet*⁷³, vari domstolen för första gången angav de närmare kraven för att sökanden skall anses vara personligen berörd.

Plaumann-fallet gällde en ogiltighetstalan förd mot ett beslut riktat till en medlemsstat inom ramen för den gemensamma handelspolitiken. Den tyska regeringen vände sig år 1961 till kommissionen med en begäran om att tillfälligt få befria klementiner härrörande från tredje land från tull. Kommissionen avslod denna begäran i ett beslut adresserat till en tyska regeringen. Företaget Plaumann & Co. var verksamma som importörer av klementiner och väckte talan mot kommissionens beslut och sökte få det upphävt. På frågan om sökanden var att anse som personligt berörd av kommissionens beslut uttalade domstolen:

”...andra personer än ett besluts adressater kan inte påstå sig vara personligen berörda av detta beslut annat än om de, i kraft av vissa för dem säregna egenskaper eller de faktiska omständigheterna, skiljer sig från varje annan person och därför individualiseras på motsvarande sätt.”⁷⁴

Sökande ansågs berörd av beslutet i sin egenskap av importör av klementiner, d.v.s. i kraft av en kommersiell verksamhet som kan utövas av vem som helst när som helst. Denna egenskap ansågs alltså inte tillräckligt säregen för att sökanden skulle anses vara individualiserad på motsvarande sätt som beslutets adressat, och talerätt medgavs därför inte.

⁷³ Mål 25/62, Rec. 1963, s. 199.

⁷⁴ Den officiella svenska översättningen lyder: ”Andra personer än dem som ett beslut riktar sig till kan göra anspråk på att vara personligen berörda endast om beslutet angår dem på grund av vissa egenskaper är utmärkande för dem eller på grund av en faktisk situation som särskiljer dem i förhållande till alla andra personer och därigenom försätter dem i en ställning som motsvarar den som gäller för en person som ett beslut är riktat till.”

Den av domstolen i *Plaumann-fallet* använda formuleringen återkommer, med smärre ändringar, regelbundet i rättspraxis. Formuleringen kännetecknas av sin betydande restriktivitet. Restriktiviteten har sin främsta orsak i den höga grad av individualiseringen av sökanden vilken krävs. Det krävs inte att sökanden skall individualiseras på ett identiskt sätt som adressaten, men väl att denne individualiseras på ett motsvarande sätt. Skillnaderna i betydelse mellan de båda adjektiven ”identiskt” och ”motsvarande” är inte stora. Kravet att sökanden skall individualiseras på motsvarande sätt som adressaten gör därför kretsen av taleberättigade ytterligt begränsad. Sökandens ställning kan endast avvika marginellt från adressatens. I annat fall uppnås inte den nödvändiga graden av individualisering.

2.2.2 Utvecklingen i rättspraxis

Utvecklingen i rättspraxis efter *Plaumann-fallet* är svåröverskådlig och svårtolkad. Vissa författare avstår från samtliga försök till systematisering, under förevändning att rättspraxis är så till den grad kasusistisk att den inte lämpar sig för en systematisering.⁷⁵ Detta medför att ett schematiskt betraktelsesätt är att föredra. Väljs utvecklingen att betraktas schematiskt kan rättspraxis sägas falla i två stycken huvudkategorier.⁷⁶ I en första kategori återfinns de fall där sökanden är individualiserad eller individualiseringsbar. En andra kategori utgörs av de fall där kraven för talerätt förefaller vara uppfyllda, men talerätt likväl inte medges.

2.2.2.1 Fall där sökanden individualiserats eller är individualiseringsbar

Identifieras sökanden uttryckligt i rättsakten kan det med säkerhet påstås att denne individualiserats. I flertalet av dessa fall har sökanden intagit ett slags partsställning i förhållande till kommissionen. Detta var fallet i antidumpingmålet *Timex Corporation mot rådet och kommissionen*⁷⁷. I detta fall hade sökanden initierat antidumpingärendet. Rådsförordningen innehöll senare i sin preambel en hänvisning till Timex särskilda situation. Detta ansågs tillräckligt för att sökanden skulle anses vara individualiserad på motsvarande sätt som en adressat. Men sökanden kan även identifieras på mindre uttryckligt vis. Detta är fallet där för sökanden egna uppgifter legat till grund för beräkningen av en antidumpingtull.⁷⁸

Berör rättsakten endast en sluten krets av personer är dessa att anse som individualiserade, under förutsättning att kretsens slutenhet är definitiv och att antalet personer som ingår i denna inte kan förändras. Tillhörigheten till denna krets är emellertid inte i sig tillräckligt för att sökandens ställning

⁷⁵ Boulouis m. fl., a. a., s. 187.

⁷⁶ Boulouis och Chevallier, a. a., s. 308.

⁷⁷ Mål 264/82, Rec 1985, s. 849.

⁷⁸ Mål C-305/90 Neotype Techmash Export mot rådet och kommissionen, Rec. I 1990, s. 2945. Domens punkter 19-22.

skall anses motsvara en adressats. Det krävs dessutom att det föreligger ett kausalt samband mellan sökandens ställning och den angripna åtgärden.⁷⁹ Detta innebär att det i det enskilda fallet måste visas att sökandens personliga ställning varit bestämmande vid antagandet av den angripna åtgärden. Det är detta kausala samband som individualiserar sökanden på motsvarande sätt som en adressat. Detta krav på visar på den nära överensstämmelse som råder mellan definitionen av ett beslut och kriterierna för den särskilda relationen mellan sökanden och den angripna rättsakten. En sluten krets av personer är de som träffas av en rättsakt vars verkningar är uteslutande retroaktiva. Rättsakten ifråga tar sikte på situationer vilka redan uppkommit. Regleringen begränsas till dåtid, och avser inte nutid eller framtid. Fallet *Alfred Töpfer och Getreide-Import Gesellschaft mot kommissionen*⁸⁰ erbjuder ett exempel på denna individualisering genom retroaktivitet. Sökande i detta fall var två stycken tyska spannmålsimportörer. De hade den 1 oktober 1963 hos tyska myndigheter ansökt om licenser för import av majs till gemenskapen. På grund av ett förbiseende från kommissionens sida var tröskelpriset för denna produkt felaktigt, och den relevanta tullsatsen vid tidpunkten för ansökningarna var därför obefintlig. Import till gemenskapen på dessa villkor skulle innebära stora vinster för de importörer som ansökt om licenser under denna dag. De tyska myndigheterna insåg detta förhållande och beslutade därför att suspendera utfärdandet av importlicenser till dess tullsatsen korrigerats. Nationella myndigheter var bemyndigade att vidta skyddsåtgärder av detta slag efter kommissionens godkännande. De tyska myndigheterna inkom till kommissionen med en sådan begäran. I ett beslut den 4 oktober godkände kommissionen retroaktivt de tyska skyddsåtgärderna från och med den 1 oktober. Beslutet var riktat till den tyska regeringen. Detta beslut sökte sökandena få upphävt. Domstolen fann att de faktiska omständigheterna i detta fall individualiserade de sökande på motsvarande sätt som beslutets adressat. Beslutet avsåg de importörer vilka ansökt om importlicenser den 1 oktober. Antalet importörer och dessa identiteter var definitiva när kommissionen fattade sitt beslut den 4 oktober. Kommissionens situation var sådan att den kände till, eller borde ha känt till, att beslutet endast påverkade dessa importörers ställning och intressen

Sökanden kan även individualiseras i kraft av sin processuella ställning. Detta är fallet när kommissionen är skyldig att beakta konsekvenserna av en åtgärd för en viss grupp av personer, innan den fattar beslut om åtgärden ifråga. Denna skyldighet återfinns i en hierarkiskt överordnad norm. I fallet *Sofrimport mot kommissionen*⁸¹ hade kommissionen utfärdat en förordning varigenom infördes ett tillfälligt stopp för utfärdandet av importlicenser för äpplen härrörande från Chile. Denna förordning medförde att företaget Sofrimport hindrades från att importera en last av chilenska äpplen till gemenskapen. Den aktuella lasten hade befunnit sig i transit redan vid tidpunkten för utfärdandet av förordningen. Angående frågan om talerätt

⁷⁹ Generaladvokat Lenz i *Codorniu SA mot rådet*, s. I-1867.

⁸⁰ Mål 106 och 107/63, Rec. 1965, s. 525.

⁸¹ Mål 152/88, Rec. 1990, s. I-2477.

konstaterade domstolen inledningsvis att sökanden ingick i en sluten krets av personer. Domstolen underströk dessutom att kommissionen haft en skyldighet att särskilt beakta förekomsten av gods som befinner sig under transport till gemenskapen, innan den fattade beslut. Denna skyldighet följde av vissa stadganden i grundförordningen på området. Dessa skyddsbestämmelser hade införts till förmån för de importörer som har gods under transport till gemenskapen. Dessa importörer borde därför också kunna kräva att dessa skyddsbestämmelser respekterades.⁸² Ett ytterligare inflytelserikt rättsfall på detta område är målet *Piraiki-Patraiki mot kommissionen*.⁸³ I detta fall hade Frankrike ansökt hos kommissionen om tillstånd att införa kvoter för import av bomull från Grekland under en begränsad tidsperiod. Kommissionen meddelade sitt tillstånd, och detta tillståndsbeslut sökte ett antal grekiska bomullsproducenter få upphävt. Vissa av dessa hade redan ingått avtal om export till Frankrike av bomull. Dessa avtal skulle inte längre kunna fullföljas om det ifrågasatta kvotsystemet infördes. Kommissionen hade enligt artikel 130 i det grekiska anslutningsfördraget en skyldighet att beakta de negativa effekter som dess skyddsåtgärder skulle kunna få för berörda företag. Berörda företag var de företag som ingått avtal om export till Frankrike av bomull vilka skulle fullgöras under den aktuella tidsperioden. Kommissionen var informerad om dessa företags särskilda situation. Dessa företag var enligt domstolen att anse som personligt berörda av kommissionens beslut.⁸⁴

2.2.2.2 Fall där förutsättningarna för talerätt förefaller vara uppfyllda, men talerätt likväl inte medges

Den andra kategorin utgörs av de fall där villkoren för talerätt förefaller vara uppfyllda men talerätt likväl inte medges. Egenskapen av utövare av en viss kommersiell verksamhet anses inte individualisera sökanden på motsvarande sätt som en adressat. Likt *Plaumann-fallet* anses inte denna egenskap individualisera sökanden på ett tillräckligt definitivt sätt. Detta trots att det många fall framstår är en ekonomisk omöjlighet att någon ytterligare sökande skulle materialisera sig.⁸⁵ Denna ordning visar ånyo på den överensstämmelse som råder mellan definitionen av ett beslut och definitionen av sökandens särskilda relation till rättsakten. Att vara utövare av en viss verksamhet är att ingå i en abstrakt definierad kategori av adressater. Denna bestämning av tillämpningsområdet är också kännetecknande för en förordnings allmänna giltighet. I enlighet med samma logik anses inte sökandens ställning på marknaden anses inte utgöra en omständighet som medför talerätt. Att vara aktör på en marknad är en egenskap som sökanden kan dela med otaliga andra vid vilken tidpunkt som helst. Detta exemplifieras i fallet *Glucoseries Réuniones mot kommissionen*⁸⁶, som gällde en av kommissionen godkänd tull på import av glukos till Frankrike. Företaget Glucoseries Réuniones hävdade utan framgång att det var

⁸² Domens punkt 11 och 12.

⁸³ Mål 11/82, Rec. 1985, s. 207.

⁸⁴ Domens punkt 17, 19, 21 och 31.

⁸⁵ Craig och de Búrca, *EU Law*, s. 462.

⁸⁶ Mål 1/64, Rec. 1964, s. 811. Särskilt sidan 823-824.

personligen berört i sin egenskap av ensam belgisk exportör av glukos. Detsamma gäller den omständigheten att sökandens konkurrenssituation på en viss marknad försämrats vara av det slaget att denne anses som individualiserad i tillräcklig grad.⁸⁷

Domstolens traditionella inställning till enskildas talerätt skulle kunna sammanfattas på följande sätt. I de fall där sökanden anses individualiserad genom att vara identifierad i rättsakten förefaller det vara kränkningen av de med dennes partsställning förknippade rättigheter som utgör grunden för talerätt. På motsvarande vis förefaller det vara enligt den mer specifika hypotesen *Sofrimport* och *Piraiki-Patraiki*. Enligt denna hypotes identifieras inte sökanden inte rättsakten, men denne tillerkänns en form av en implicit partställning enligt en hierarkiskt överordnad norm. I de fall där sökanden anses individualiserad genom sin tillhörighet till en slutna krets är det snarare rättsaktens beslutsmässiga karaktär som utgör grunden för talerätt.

Utänför dessa tre hypoteser saknar sökanden talerätt. Väcker sökanden talan i en allmän egenskap kan denne inte påstå sig vara individualiserad. Rättsaktens allmänna giltighet medför att denne berörs på samma sätt som otaliga andra personer i motsvarande situationer.

2.2.3 Fallet *Extramet Industrie SA mot rådet*

I fallet *Extramet Industrie SA mot rådet*⁸⁸ gavs en självständig importör talerätt mot en av rådet utfärdad antidumpingförordning. Fallet avviker i flera hänseenden från de ovan skisserade hypoteserna och meriterar därför särskild uppmärksamhet. Ytterligare ett skäl till intresse är den omständigheten att målet anhängiggjordes år 1989, strax efter *Codorniu-fallet*. Dom i målet meddelades år 1991.

Omständigheterna i målet var i korthet följande: bolaget Extramet var verksamt inom den kemiska industrin. Extramet importerade kalciummetall till gemenskapen från Kina och Sovjetunionen, som den sedan själv förädlade. Den ende producenten av kalciummetall inom gemenskapen var företaget Péchiney. Péchiney vägrade förse Extramet med kalciummetall. Péchiney ansåg att Extramets import till gemenskapen skedde till ett för lågt pris, och fick rådet att genom en förordning införa en antidumpingtull på import av kalciummetall från Kina och Sovjetunionen. Extramet sökte få denna förordning upphävd.

Fråga var om Extramet skulle medges talerätt. Ett första problem rörde rättsaktens natur. Domstolen valde i denna del att understryka rättsaktens normativa karaktär, men tillade samtidigt att denna omständighet inte utesluter att vissa ekonomiska aktörer kan vara personligen berörda. I ett särskilt stycke påpekade domstolen att antidumpingförordningar kan, under

⁸⁷ Mål 10 och 18/68 *Società Eridania Zuccherifici Nazionali mot kommissionen*, Rec. 1969, s. 459.

⁸⁸ Mål C-358/89, Rec. 1991, s. I-2501.

vissa omständigheter, personligen beröra vissa ekonomiska aktörer. Detta förhållande medför emellertid inte att förordningens normativa karaktär går förlorad. Dessa förordningar har tidigare ansetts personligen beröra producenter och exportörer som antingen identifierats i förordningen, eller som berörts av de preliminära åtgärderna. Detsamma har gällt importörer vars personliga uppgifter kommit till användning vid beräkningen av antidumpingtullen. Att dessa ekonomiska aktörer medgivits talerätt, utgjorde enligt domstolen inget hinder för att även andra ekonomiska aktörer skall kunna anses personligen berörda av en antidumpingförordning, i kraft av vissa för dem säregna egenskaper.⁸⁹ Rättsaktens natur utgjorde följaktligen inget hinder för talerätt.

Ett andra problem gällde frågan huruvida Extramet skulle anses vara personligen berörd av den ifrågavarande förordningen. Domstolen fann detta vara fallet eftersom bolaget lyckats visa på en samling av faktorer, vilka sammantagna skapande en situation sådan att bolaget särskiljde sig från varje annan aktör. Först bland dessa särskiljande faktorer nämnde domstolen att sökanden var såväl den största importören som slutanvändaren av den produkt vilken var föremål för antidumpingtullen. Dessutom påverkades sökandens ekonomiska verksamhet allvarligt av den angripna förordningen. Denna allvarliga påverkan tog sig tre stycken uttryck. Sökandens verksamhet var i stor utsträckning beroende av den import som träffades av förordningen. Sökandens verksamhet påverkades också av att antalet tillverkare av den aktuella produkten var begränsat. Sökanden hade svårigheter att få tillgång till produkten från den enda gemenskapsproducenten, som samtidigt var sökandens främste konkurrent för den bearbetade produkten.⁹⁰

Vad gäller frågan om rättsaktens natur är fallet ett typiskt antidumpingmål. Domstolen understryker förordningens normativa karaktär, men finner samtidigt att denna inte utgör något formellt hinder för talerätt. Domstolen tillämpar inte teorin om rättsaktens hybriditet, utan väljer istället den lösning som presenterades i *Confédération nationale-fallet*. Domstolen undviker således frågan om rättsaktens natur som ett villkor för talerätt.

Fallet har sitt största intresse vad gäller sökandens särskilda relation till rättsakten. Sökanden stod inför domstolen i sin egenskap av importör av kalcium, dvs. som utövare av en viss kommersiell verksamhet. Denna egenskap har inte tidigare ansetts individualisera sökande på ett tillräckligt definitivt sätt. Inom antidumpingområdet har också traditionellt gällt att importörer fått angripa förordningar genom den prejudicerande giltighetskontrollen i artikel 234 EG. Införandet av en antidumpingtull förutsätter nationella tillämpningsåtgärder. Ifrågasätts dessa inför en nationell domstol kan en prejudicialfråga uppkomma om förordningens giltighet.

⁸⁹ Domens punkt 13-15.

⁹⁰ Domens punkt 16-17.

Domstolen uttalade aldrig uttryckligt att sökanden individualiserats på motsvarande sätt som en adressat. Det avgörande i *Extramet-fallet* var att ett antal för sökanden säregna faktorer sammantagna skapade en situation sådan att denne därigenom särskiljdes från andra sökande. Det intressanta med dessa faktorer är att de samtliga innebär en negativ påverkan på sökandens ställning. Denna negativa påverkan på sökandens ställning blir avgörande för talerätten och inte att sökanden individualiserats på motsvarande sätt som en adressat. *Extramet-fallet*, och senare *Codorniu mot rådet*, väckte förhoppningar att domstolen var på väg att överge den stelbenta och motsägelsefulla rättspraxis som härskat sedan *Plaumann-fallet*.

3 Fallet *Codorniu SA* mot rådet

Talan i målet väcktes år 1989. Generaladvokaten avlämnade sitt yttrande den 27 oktober 1992. Dom i målet meddelades den 18 maj 1994. Denna tidsutdräkt om fem år, antyder de komplicerade principiella frågor som domstolen hade att ta ställning till.

3.1 Omständigheterna i målet

Fallet gällde en ogiltighetstalan väckt år 1989 av det spanska bolaget *Codorniu SA*. Bolaget bedrev verksamhet som producent av mousserande viner. Föremålet för talan var en bestämmelse i en av rådet utfärdad förordning. Denna förordning hade antagits inom ramen för den gemensamma regleringen av vinmarknaden.⁹¹ Den angripna artikeln fastslog under vilka villkor en viss kategori av mousserande viner (mousserande kvalitetsviner framställda i en bestämd region) hade rätt att använda sig av beteckningen ”crémant”. Denna fråga hade inte tidigare varit föremål för gemensam reglering. Villkoren för att användningen av beteckningen ”crémant” skulle vara tillåten var av två slag. Det första av dessa innebar att det mousserande kvalitetsvinet skulle vara framställt enligt en viss metod. Det andra villkoret föreskrev att det mousserande kvalitetsvinet skulle vara framställt antingen i Frankrike eller i Luxemburg. De mousserande viner som traditionellt använt beteckningen ”crémant” före den 1 september 1989 gavs rätt att använda beteckningen under ytterligare fem vinskördar.

Codorniu var gemenskapens störste producent av mousserande kvalitetsvin. I sin egenskap av producent av mousserande kvalitetsvin använde sökanden sedan länge beteckningen ”Gran Cremant de *Codorniu*” för en del av sin produktion. Denna beteckning var inregistrerad som spanskt varumärke sedan 1924. Andra spanska producenter av mousserande kvalitetsvin använde också beteckningen ”Gran Cremant”. *Codorniu* påstod att den angripna bestämmelsen skulle medföra en minskning av bolagets försäljning med 38 procent. Bolaget fann det vidare orätt att hädanefter reservera beteckningen ”crémant” till mousserande kvalitetsviner framställda i Frankrike eller Luxemburg. *Codorniu* fann dessutom att motiveringen av bestämmelsen var otillfredsställande. På dessa grunder yrkade *Codorniu* att bestämmelsen ifråga skulle upphävas.

Rådet yrkade i första hand att talan skulle avvisas eftersom förutsättningarna för talerätt i artikel 173 andra stycket (nu artikel 230 EG fjärde stycket) inte var uppfyllda. Enligt rådet krävs det för att talerätt skall medges enligt nämnda bestämmelse att den angripna rättsakten i realiteten utgör ett beslut. I samband med denna grund hävdade rådet även att sökanden endast

⁹¹ Rådets förordning (EEG) nr 3309/85 av den 18 november 1985 om införandet av allmänna regler gällande benämning och förpackning av mousserande och kolsyrade viner i sin lydelse enligt rådets förordning (EEG) nr 2045 av den 19 juni 1989 (JO L 320, 29.11.1985, s. 9).

berördes av den ifrågavarande rättsakten genom att denne i sin egenskap av producent av mousserande kvalitetsvin använde sig av beteckningen ”crémant”. Denna egenskap särskiljde inte klaganden från andra producenter i identiska situationer.

Generaladvokat Lenz föreslog i sitt yttrande att sökanden skulle medges talerätt. Codorniu var enligt generaladvokaten att anse som direkt och personligt berörd av den angripna bestämmelsen. Bolaget individualiserades på motsvarande sätt som en adressat genom dess särskilda ställning på marknaden, och genom de verkningar som den angripna bestämmelsen skulle komma att få för dess verksamhet.

Domstolen fann att Codorniu var att betrakta som direkt och personligt berörd av den angripna bestämmelsen. Domstolen gick sedan vidare och upphävde den omstridda bestämmelsen eftersom denna befanns strida mot gemenskapsrättens diskrimineringsförbud.

Fallet behandlar således de två avgörande frågorna rörande enskildas talerätt enligt artikel 230 EG. Den första frågan gäller rättsaktens natur: måste förordningen i realiteten utgöra ett beslut för att talerätt skall medges? Den andra frågan gäller klagandens särskilda relation till den angripna rättsakten: vilka villkor skall vara uppfyllda för att denne skall anses som personligt berörd? Det är talande för det osäkra rättsläget att rådet i sina grunder samblandar dessa två frågor.

Fallets tilldrar sig ytterligare intresse genom att det rör en bestämmelse av otvetydigt normativ karaktär. Det avser vidare ett område, den gemensamma jordbrukspolitik, som inte tidigare varit föremål för någon särskild liberalism från domstolens sida. Dessa omständigheter medförde att fallet hade goda möjligheter att bli ett principfall.

3.2 Frågan om rättsaktens natur

Ett första problem orsakas av den omständigheten att sökandens yrkande inte avser förordningen i dess helhet, utan endast en viss bestämmelse. Detta medför dock inga problem under förutsättning att bestämmelsen ifråga kan separeras från helheten. Generaladvokaten Lenz fann att Codornius yrkande noga betraktat endast avsåg en aspekt av den ifrågasatta bestämmelsen. Denna aspekt var den geografiska avgränsningen i bestämmelsen, dvs. det förbud som drabbade producenter utanför Frankrike och Luxemburg. Denna aspekt kunde således separeras från övriga aspekter av den angripna bestämmelsen, utan att denna förlorade all mening. Domstolen ägnade i sin dom ingen uppmärksamhet åt detta problem, utan valde att istället direkt undersöka förordningens normativa karaktär.

Generaladvokatens analys av rättsaktens natur är betydligt mer utförlig och resonerande än domstolens, och förtjänar därför att närmare studeras.⁹² Generaladvokaten fastslog entydigt att bestämmelsen ifråga inte kunde utgöra ett beslut. Bestämmelsen var följaktligen att anse som normativ till sin karaktär. Denna kvalificering av rättsakten ledde enligt generaladvokaten till tre skilda slutsatser: talan kunde avvisas, det kunde undersökas om bestämmelsen – utan att förlora sin normativa karaktär – utgjorde ett beslut i förhållande till klaganden eller det kunde undersökas – med förbiseende av frågan om rättsaktens natur – om klaganden var personligen berörd. Generaladvokaten fann att den tredje slutsatsen var att föredra framför de två andra. Stöd för denna ståndpunkt fann generaladvokaten i tillgodoseendet av den enskildes rättsskydd. Tas detta hänsyn i beaktande medför den först föreslagna slutsatsen, att talan skulle avvisas på grund av rättsaktens normativa karaktär, en risk för att klaganden nekas rättsskydd. Detta skulle vara fallet där klagandens individualiserats på motsvarande sätt som en adressat, dvs. deras respektive rättsställningar överensstämmer med varandra, men vägrats talerätt på grund av rättsaktens normativa karaktär. Den enda anledningen till denna begränsning av den enskildes rättsskydd skulle därmed vara den omständigheten att andra personer vilka omfattas av rättsakten inte befinner sig i samma säregna situation. Sökandes skulle nekas talerätt utan dennes specifika rättsställning togs i beaktande.

I de två andra slutsatserna förankras istället den enskildes rättsskydd i den enskildes personliga rättsställning. Detta kan också sägas vara syftet med artikel 173 andra stycket i EG-fördraget. Denna bestämmelse avser nämligen att i första hand garantera den enskildes rättsskydd. Kravet på att rättsakten skall utgöra ett beslut är enligt generaladvokaten inget talerättsvillkor, utan en del av den materiella laglighetsprövningen. Avsikten med bestämmelsen är att gemenskapslagstiftaren inte skall kunna undandra sig kontroll enbart genom att välja förordningsformen. Den andra och den tredje slutsatsen leder praktiskt till identiska resultat, men den tredje slutsatsen – att rättsaktens natur är ovidkommande för talerätten – stämmer enligt generaladvokaten bättre överens med rättspraxis. Generaladvokaten hänvisar i detta sammanhang till *Confédération nationale-fallet* och praxis inom antidumpingområdet. En ytterligare fördel med denna slutsats är att den vilar på föreställningen om verkliga förordningar, istället för hybridförordningar. Generaladvokaten anser förvisso att teorin om rättsakters hybriditet är mer förenlig med ordalydelsen i artikel 173 andra stycket i EG-fördraget, men att den framstår som mindre tilltalande på ett begreppsmässigt plan. Denna inställning hos generaladvokaten medför att talerätsfrågan istället kommer att avgöras med utgångspunkt i klagandens särskilda relation till rättsakten.

Domstolens resonemang i denna fråga präglas inte av samma klarhet. Istället ger det ett motsägelsefullt intryck, eftersom domstolen synes tveka mellan den av generaladvokaten förordade lösningen och teorin om rättsakters hybriditet. Domstolen inleder sin behandling av denna fråga genom att

⁹² Rec. 1994, s. I-1856-1878.

tydligt understryka att enskilda endast kan väcka ogiltighetstalan gentemot förordningar under förutsättning att dessa i realiteten utgör beslut vilka direkt och personligen berör dem.⁹³ Förordningen behöver dock inte i sin helhet utgöra ett beslut, utan det är tillräckligt att de angripna bestämmelserna i förordningen kan sägas utgöra beslut i förhållande till klagande. Domstolen fortsätter sedan med att ange att en rättsakts normativa karaktär inte förändras genom att det är möjligt att fastställa antalet och identiteten hos dem som omfattas av rättsakten ifråga, så länge som objektivt fastställda rättsliga eller faktiska situationer ligger till grund för dess tillämpning. De sålunda fastställda situationerna skall stå i överensstämmelse med rättsaktens syfte.⁹⁴ Den angripna bestämmelsen är såväl till sin natur, som med avseende på sin tillämplighet av normativ karaktär i artikel 173: s mening. Det avgörande kriteriet härvidlag är att den är tillämplig på ekonomiskt intresserade näringsidkare som en abstrakt kategori. Detta utesluter emellertid enligt domstolen inte att bestämmelsen ifråga kan beröra vissa av dessa personligen.⁹⁵

Domstolens synes sträva efter en utvidgning av den enskilda talerätten. Domstolens vägleds i sitt resonemang av den implicita logik som ligger bakom artikel 173 andra stycket i EG-fördraget (nuvarande artikel 230 EG femte stycket). Att låta rättsaktens natur utgöra ett självständigt talerättsvillkor är artificiellt. Distinktionen är ytterst subtil mellan ett beslut som direkt och personligen berör den enskilde och en förordning som på motsvarande sätt berör denne. Med detta synsätt blir den enskildes relation till den angripna rättsakten det avgörande talerättsvillkoret. När den enskilde är personligen berörd av en rättsakt saknar dennas natur betydelse för talerätten. Ett sådant ställningstagande är vidare det enda rimliga med hänsyn till den enskildes rättssäkerhet. Att i förevarande fall ha avvisat talan med hänvisning till den angripna bestämmelsens normativa karaktär hade inneburit en *déni de justice*. Sökandens möjligheter att ifrågasätta beslutets laglighet inför nationella domstolar var ytterst begränsade, eftersom den aktuella förordningen inte förutsatte några nationella tillämpningsföreskrifter. För bolaget återstod endast att bryta mot gällande lagstiftning genom att fortsätta använda beteckningen ”Gran Cremant de Codorniu”, och på detta sätt föranleda ett ingrepp från nationella myndigheter. I en efterföljande process inför nationell domstol skulle sedan rättsaktens giltighet kunna kontrolleras prejudiciellt. Användningen av beteckningen ”Gran Cremant de Codorniu” var dessutom av stor betydelse för sökandens verksamhet. Med detta klargörande har domstolen också avfärdat teorin om rättsakter hybriditet. Denna teori medger en förlikning mellan bestämmelsens ordalydelse och praktiska krav på en utvidgad talerätt. Dess vidare implikationer är dock mindre tilltalande eftersom ett accepterande av densamma skulle medföra oreda i den gemenskapsrättsliga normgivningen. En och samma rättsakt skulle kunna ta sig två naturer.

⁹³ Domens punkt 17.

⁹⁴ Domens punkt nr 18.

⁹⁵ Domens punkt nr 19.

3.3 Frågan om den enskildes relation till den angripna rättsakten

Det är på denna nivå som domstolen väljer att låta avgöra talerätsfrågan. Undersökningen av denna fråga sker med utgångspunkt från *Plaumann-fallet*, men domstolen väljer att formulera den däri utsatta principen på ett delvis annorlunda sätt.⁹⁶ Den enskilde är personligen berörd av den angripna bestämmelsen, endast om nämnda bestämmelse träffar denne på ett särskilt sätt. Den enskilde skall träffas av bestämmelsen på grund av vissa för denne säregna egenskaper, eller på grund av en faktisk situation som särskiljer denna i förhållande till varje annan person. Domstolen konstaterar att Codorniu registrerade varumärket ”Gran Cremant de Codorniu” i Spanien år 1924. Codorniu har av tradition använt detta varumärke såväl före som efter denna registrering. Den angripna bestämmelsen ger endast franska och luxemburgska producenter rätt att använda beteckningen ”crémant”. Den hindrar därför Codorniu att använda sitt varumärke. Domstolen ansåg därför att Codorniu visat på en faktisk situation som, med avseende på den angripna bestämmelsen, karaktäriserade bolaget i förhållande till varje annan ekonomisk operatör.⁹⁷

I sin hänvisning till *Plaumann-fallet* utelämnade domstolen kravet att klaganden skall vara individualiserad på motsvarande sätt som en adressat. Detta utelämnande innebär en ytterligare bekräftelse på att domstolen låtit rättsaktens natur falla som talerättsvillkor. Men det innebär även en utvidgning av den enskilda talerätten. Denna omformulering kan uppfattas som närmast radikal. För talerätt skulle det inte längre krävas att klaganden skall vara individualiserad på motsvarande sätt som en adressat, utan endast att denne träffas av den angripna bestämmelsen på ett särskilt sätt. Avgörande för att Codorniu skulle anses som personligen berört var bolagets faktiska situation, inte den egenskap i vilken det väckte talan. Det fanns flera andra producenter av mousserande kvalitetsvin i Spanien och flera av dessa använde också beteckningen ”Gran Cremant”. Beträktad ur denna synvinkel skiljde sig inte Codornius ställning från övriga producenters. Till skillnad från övriga producenter hade emellertid Codorniu registrerat beteckningen ”Gran Cremant de Codorniu” som varumärke år 1924. Denna faktiska omständighet ansågs särskilja Codorniu från övriga producenter.

Det är i detta sammanhang intressant att jämföra domstolens resonemang med generaladvokatens. Generaladvokaten anser i sitt yttrande att Codorniu är personligt berört av den angripna bestämmelsen, men väljer att tydligt förankra sin lösning i tidigare rättspraxis. Denne söker sin lösning utanför de traditionella hypoteserna genom att referera till fallet *Extramet*. Enligt generaladvokatens tolkning av detta fall var det de ekonomiska konsekvenserna av antidumpingförordningen för sökanden som var den

⁹⁶ Domens punkt nr 20.

⁹⁷ Domens punkt nr 22.

avgörande omständigheten för talerätt. Den angripna åtgärden medförde en direkt påverkan på klagandens konkurrenssituation. En direkt analogi kan dras från *Extramet* till förevarande fall. Den angripna bestämmelsen påverkar konkurrensen i två hänseenden: den gynnar konkurrenssituationen för de företag tillåts använda beteckningen ”crémant” och den missgynnar konkurrenssituationen för de företag som förbjuds använda beteckningen. Codorniu tillhör den sistnämnda kategorin av företag. Generaladvokaten fortsätter sedan med att analysera om Codorniu kan uppvisa motsvarande individualiserande faktorer som *Extramet*. Codorniu är gemenskapens störste producent av mousserande kvalitetsvin. För mer än två tredjedelar av Codornius totala produktion av mousserande kvalitetsvin används beteckningen ”Gran Cremant de Codorniu”. Ett förbud att använda denna beteckning skulle därför allvarligt påverka klagandens verksamhet.

Generaladvokaten låter de ekonomiska verkningarna av åtgärden bli bestämmande för individualiseringen, medan domstolen låter det registrerade varumärket bli den avgörande individualiserande omständigheten. Generaladvokatens lösning är omständlig men stämmer närmare överens med tidigare rättspraxis. Domstolens lösning förefaller enklare men innebär också ett skarpare brott med tidigare praxis. Det har också troligen varit domstolens avsikt att tydligt markera ett uppbrott från tidigare rättspraxis. Domstolens restriktiva inställning hade under lång tid ådragit sig skarp kritik i doktrinen, och en utveckling mot en generösare inställning hade kunnat skönjas alltsedan *Extramet*. Dom meddelades i maj 1994, kort efter att Förstainstansrätten blivit behörig att pröva mål om ogiltighetstalan väckta av enskilda. Domstolen kan genom ett principfall ha velat skissera sin syn på den fortsatta utvecklingen i talerätsfrågor.

3.4 Mottagandet av *Codorniu mot rådet* i doktrinen

På flera håll i doktrinen uppfattades *Codorniu mot rådet* som ett viktigt led i den liberalisering av domstolens inställning till enskildas talerätt, som tycktes ha inletts med *Extramet Industrie SA mot rådet*. Rättsaktens normativa natur utgjorde inte längre ett hinder för talerätt, utan det var istället den enskildes särskilda relation till den angripna rättsakten som följde avgörandet. Domstolen hänvisade i detta sammanhang till sin restriktiva formulering i *Plaumann-fallet*. Vissa författare menade emellertid att innebörden av denna formulering förändrats genom *Codorniu mot rådet*.⁹⁸ Enligt denna uppfattning skrev *Codorniu-fallet* in sig i samma

⁹⁸ Nihoul, *La recevabilité des recours en annulation introduits par un particulier à l'encontre d'un acte communautaire de portée générale*, i RTDE 30 (2) 1994, s. 186. Arnulf, *Private applicants and the action for annulment under article 173 of the EC-Treaty*, CMLRev 32 1995, s. 39. Vandersanden, *Pour un élargissement du droit des particuliers d'agir en annulation contre des actes autres que les décisions qui leur sont adressées*, i CDE 1995, s. 544. Cavallin, *Direkt ogiltighetstalan inför EG-domstolen*, i ET 4 2000, s. 629. Arnulf, *Private applicants and the action for annulment since Codorniu*, CMLRev 38 2001, s. 9.

talerättshypotes som fallet *Extramet*, dvs. att talerätt medgavs på grund av de negativa konsekvenser som den angripna rättsakten medförde för sökandens verksamhet. En dylik tolkning kunde också uppfattas som ett utslag för domstolens strävan att överge ett rigid ”adressatkriterium” (”critère de la destination”) för enskildas talerätt, till förmån för ett mer flexibelt ”påverkanskriterium” (”critère de l’affectation”).⁹⁹ Därmed skulle villkoren för talerätt också stämma bättre överens med rättsinstitutets objektiva karaktär, eftersom ett ”adressatkriterium” närmast synes förutsätta en kränkning av sökandens subjektiva rättigheter. Detta påverkanskriterium uppvisar stora likheter med det i fransk förvaltningsrätt använda begreppet ”l’intérêt pour agir” såsom detta kommer till uttryck i rättsmedlet *recours pour excès de pouvoir*. Detta begrepp är sammansatt av två element.¹⁰⁰ För att medges talerätt måste klaganden först visa på ett direkt och personligt intresse i saken. Det direkta och personliga intresset tjänar till att definiera den nödvändiga relationen mellan klagandens rättsställning och den ifrågasatta rättsakten. Denna relation avgränsar den enskildes intresse från *actio popularis*. Klaganden skall sedan visa att den ifrågasatta rättsakten skadar dennes materiella eller moraliska intresse. Detta villkor innebär att den ifrågasatta rättsakten skall medföra olägenheter för klaganden, och därmed garanteras att denne har ett syfte med sin talan. Franska förvaltningsdomstolar företar emellertid inte några omfattande undersökningar av klagandens intresse i det enskilda fallet, utan avgör istället talerätsfrågan med utgångspunkt från vilken egenskap som klaganden väckt sin talan i (”la qualité pour agir”).¹⁰¹ Med vissa egenskaper anses följa ett intresse att, under vissa förutsättningar, väcka talan mot vissa typer av rättsakter. En dylik utveckling inom ogiltighetstalsinstitutet i artikel 230 EG skulle verka revolutionerade för den enskilda talerätten.

Åter andra författare intog en något mer försiktig hållning, och studerade *Codorniu-fallet* ur en mer begränsad synvinkel.¹⁰² Betraktas talerätsfrågan och sakfrågan i fallet tillsammans, framgår att domstolen upphävde den angripna förordningen eftersom den stred mot gemenskapsrättens diskrimineringsförbud. Sökanden kunde således sägas ha medgivits talerätt i kraft av denna kränkning av sökandens grundläggande rättigheter. Detta synsätt leder emellertid till en sammanblandning av talerätsfrågan och sakfrågan.

Codorniu-fallet skulle också kunna ses som ett utflöde av domstolens tillämpning av teorin om ett alternativt rättsmedel.¹⁰³ Denna teori utgår från grundläggande rättssäkerhetskänslor, och innebär att sökande vilka är

⁹⁹ Canedo, *L’intérêt à agir dans le recours en annulation du droit communautaire*, i RTDE 36 (3), 2000, s. 486-487.

¹⁰⁰ Debbasch och Ricci, *Contentieux administratif*, s. 268.

¹⁰¹ Debbasch och Ricci, a.a., s. 276.

¹⁰² Neuwahl, *Article 173 paragraph 4 EC: Past, Present and Possible Future*, i 21 ELR 1996, s. 28. Moitinho de Almeida, *Le recours en annulation des particuliers (article 173, deuxième alinéa, du traité CE): nouvelles réflexions sur l’expression ”la concernant ... individuellement”*, i Due m.fl. *Festschrift für Ulrich Everling*, band I, s. 864.

¹⁰³ Neuwahl, a.a., s. 25. Cavallin, a.a., s. 635.

fråntagna möjligheten att indirekt pröva en rättsakt giltighet enligt artikel 234 EG, av detta skäl medges talerätt enligt artikel 230 EG. I *Codorniu mot rådet* var inte en process inför nationell domstol en omedelbart tillgänglig möjlighet. Av denna anledning skulle domstolen ha varit nödgad att medge talerätt i syfte att garantera sökandens rättssäkerhet.

4 Utvecklingen i rättspraxis sedan *Codorniu mot rådet*

Den efterföljande i utvecklingen i rättspraxis tycks präglas av en viss stabilisering. I förstainstansrättens domar kan ett visst mönster skönjas; efter att först ha konstaterat rättsaktens normativa karaktär, undersöker förstainstansrätten huruvida rättsakten trots detta personligen berör den enskilde. Det sålunda utformade resonemanget synes ge vid handen att frågan om rättsaktens natur numera saknar betydelsen för talerätten. Ett sådant synsätt emellertid förledande, eftersom rättsaktens normativa natur framstår som ett hinder för enskildas talerätt i fall frågan om rättsaktens natur och frågan om den enskildes relation till den angripna rättsakten studeras tillsammans. Betraktas utvecklingen ur denna synvinkel framstår det snarare som om förstainstansrätten upprätthåller en restriktiv hållning till enskildas talerätt mot normativa rättsakter, genom att tydligt upprätthålla sambandet mellan normativa rättsakters allmänna giltighet och dess påverkan på sökandens rättsställning. Särskiljer sig inte sökandens rättsställning i detta hänseende från övriga sökandes, kan denne inte med framgång påstå sig vara personligen berörd. Denna inställning tar sig uttryck i ett återkommande resonemang i förstainstansrättens och domstolens praxis. Rättsaktens allmänna giltighet innebär att sökanden endast berörs i sin objektiva egenskap av rättssubjekt inom rättsaktens tillämpningsområde, på samma sätt som varje annat rättssubjekt som befinner sig i samma situation. Således fastslås ett nära samband mellan rättsaktens natur och den enskildes särskilda relation till rättsakten. Rättsaktens normativa natur blir därmed också ett hinder för talerätt, eftersom den allmänna giltigheten omöjliggör för sökanden att vara personligt berörd.

I tre stycken hypoteser synes emellertid rättsaktens normativa natur kunna genombrytas, och talerätt kunna medges. Förstainstansrätten och domstolen har preciserat sökandens relation till den angripna rättsakten till tre stycken hypoteser. Den första hypotesen innebär att den enskilde i en hierarkiskt överordnad gemenskapsrättslig norm ges vissa processuella rättigheter, vilka sedan åsidosätts av den angripna rättsakten. Den andra hypotesen innebär att den angripna rättsakten inkräktar på den enskildes specifika rättigheter. Den tredje hypotesen slutligen innebär att rättsaktens allvarliga konsekvenser för sökanden verkar individualiserande.

Den följande framställningen kommer att studera hur frågan om talerätt mot normativa rättsakter behandlats i förstainstansrättens respektive domstolens rättspraxis.

Redogörelsen i denna del inleds med en analys av det av förstainstansrätten utvecklade standardresonemanget, enligt vilket rättsaktens normativa natur utgör ett hinder för talerätt. Därefter studeras de tre hypoteser där rättsaktens normativa natur kan genombrytas.

4.1 Förstainstansrättens och domstolens resonemang i mål om ogiltighetstalan enligt artikel 230 EG fjärde stycket: exemplet *Roquette Frères SA mot rådet*

Detta fall utgör ett signifikativt exempel på förstainstansrättens och domstolens resonemang i mål om giltighetstalan väckta av enskilda.¹⁰⁴ Fallet *Roquette Frères SA mot rådet*¹⁰⁵ rörde en ogiltighetstalan riktad mot en förordning.

Den angripna förordningen i fallet *Roquette Frères* inrättade ett system med kvoter för produktionen av potatisstärkelse. Grundförordningen på området föreskrev att ett system med kvoter skulle inrättas om gemenskapsproduktionen för ett visst år skulle överstiga en viss kvantitet. Kvoten för varje medlemsstat beräknades utifrån den genomsnittliga potatisstärkelseproduktionen för vilken gemenskapsstöd erhållits under åren 1990 till 1993. En särskild ordning skulle gälla för Tyskland med hänsyn till de problem som följde på omställningen från planekonomi till marknadsekonomi i de nya förbundsländerna. Den tyska kvoten fastställdes därför utifrån den genomsnittliga produktionen under år 1992. Till denna genomsnittsproduktion lades en tilläggskvantitet om 90 000 ton. Tyska

¹⁰⁴ Förstainstansrätten: Mål T-472/93 Campo Ebro Industrial SA m.fl. mot rådet, REG 1995, s. II-424. Mål T-107/94 Christina Kik mot rådet och kommissionen, REG 1995, s. II-1717. Mål T-116/94 CNPAAP mot rådet, REG 1995, s. II-1. Mål T-117/94 Associazione agricoltori della provincia di Rovigo m.fl. mot kommissionen, REG 1995, s. II-455. Mål T-183/94 Cantina cooperativa fra produttori vitivinicoli di Torre di Mosto m.fl. mot kommissionen, REG 1995, s. II-1941. Mål T-47/95 Terres rouges consultant SA m.fl. mot kommissionen, REG 1997, s. II-481. Förenade målen T-198/95, T-171/96, T-230/97, T-174/98 och T-225/99 Comafrica SpA och Dole Fresh Fruit Europa Ltd & Co. mot kommissionen, dom av den 12 juli 2001, ännu ej rapporterad. Förenade målen T-14/97 och T-15/97 Sofivo SAS mot rådet, REG 1998, s. II-2601. Mål T-269/97 Azienda Agricola Tre e Mezzo och Carlo Bazzochi mot kommissionen, REG 1998, s. II-3105. Mål T-38/98 ANB m.fl. mot rådet, REG 1998, s. II-4191. Mål T-120/98 Alce mot kommissionen, REG 1999, s. II-1395. Mål T-138/98 ACAV mfl. mot rådet, REG 2000, s. II-341. Mål T-11/99 Firma Léon Van Parijs NV mfl. mot kommissionen, REG 1999, s. II-2653. Förenade målen T-38/99 till T-50/99 Sociedade Agricola dos Arinhos, Lda m.fl. mot kommissionen, REG 2001, s. II-585. Mål T-113/99 The Galileo Company och Galileo International LLC mot rådet, beslut av den 15 december 2000, ännu ej rapporterat. Mål T-268/99 FNAB m.fl. mot rådet, REG 2000, s. II-2893. Mål T-45/00 Conseil national des professions de l'automobile mfl. mot kommissionen, REG 2000, s. II-2927. Mål T-49/00 Iposea mot kommissionen, REG 2001, s. II-163. Domstolen: Mål C-209/94 P Buralux m.fl. mot rådet, REG 1995, s. I-615. Mål C-270/95 P Christina Kik mot rådet och kommissionen, REG 1996, s. I-1987. Mål C-321/95 P Stichting Greenpeace Council (Greenpeace International) m.fl. mot kommissionen, REG 1998, s. I-1651. Mål C-409/96 P Sveriges Betodlares Centralförening och Sven Åke Henrikson mot kommissionen, REG 1997, s. I-7531. Mål C-447/98 P Molkerei Grossbraunschweig GmbH och Bene Nahrungsmittel GmbH mot kommissionen, REG 2000, s. I-9097. Mål C-41/99 P Sadam Zuccherifici, divisione della SECI mfl. mot rådet, REG 2001, s. I-4239.

¹⁰⁵ Mål T-298/94, REG 1996, s. II-1531.

producenter av potatisstärkelse tillförsäkrades vidare en reservkvot om 110 000 ton. Sökanden var ett franskt bolag, verksamt som producent av potatisstärkelse. Sökanden fann att kvotssystemet med avseende på Tyskland var diskriminerande, och sökte få förordningen upphävd i denna del.

Förstainstansrätten inleder sin behandling av talerätsfrågan med att konstatera att artikel 173 fjärde stycket i EG-fördraget, ger enskilda rätt att väcka talan mot varje beslut som direkt och personligen berör dem, även om beslutet skulle vara utfärdat i form av en förordning. Syftet med denna bestämmelse är enligt förstainstansrätten att gemenskapsinstitutionerna inte skall kunna undandra beslut som direkt och personligt berör enskilda från prövning, enbart genom att välja förordningsformen. Därigenom klargörs också att valet av en viss form för en rättsakt, inte ändrar dess natur.

Förstainstansrätten fortsätter sedan med att säga att distinktionen mellan förordningar och beslut ligger i de förras allmänna giltighet. Avgörande för bedömningen av en viss rättsakt blir därför de avsedda eller effektiva rättsverkningarna av rättsakten ifråga.

Det är i vart fall inte uteslutet att en bestämmelse, som till sin natur och till sitt tillämpningsområde är av allmän beskaffenhet, kan beröra vissa enskilda personligen. Detta är fallet när den enskilde träffas av bestämmelsen på grund av vissa för denne säregna egenskaper eller en faktisk situation, som särskiljer denne från varje annan person. Den enskilde individualiseras av dessa omständigheter på motsvarande sätt som ett besluts adressat.

Förstainstansrätten refererar här till *Plaumann-fallet* och *Codorniu-fallet*.

Förstainstansrätten konstaterar sedan att i förevarande fall innehåller den angripna förordningen inga element som medger att den skulle kunna kvalificeras som beslut fattat i form av en förordning. Den är tillämplig på objektivt fastställda situationer, och medför rättsverkningar för abstrakt och generellt definierade kategorier av personer. Detta följer av att förordningen präglas av ett generellt och abstrakt språkbruk, och att den är tillämplig i samtliga medlemsstater utan att det tas någon som helst hänsyn till individuella producenters situation. Förordningens syfte är dessutom att styra hela gemenskapens potatisstärkelseindustri. Denna slutsats ändras inte av det faktum att förordningen inrättar ett särskilt system för Tyskland. Detta särskilda system rymms inom ramen för förordningens allmänna syfte, och medför därför ingen särbehandling för Tyskland. Därmed är detta faktum inte heller länkat till den särskilda situation som råder för dem som berörs av denna skilda behandling.

Företaget Roquette hade som grund för sitt påstående att det var personligt berört av den angripna förordningen, att denna var tillämplig på ett begränsat antal ekonomiska aktörer vars särskilda situation påverkat dess innehåll. Enligt förstainstansrätten är en persons tillhörighet till en sluten krets av ekonomiska aktörer inte i sig tillräckligt för att denne skall anses som personligt berörd. Enligt fast rättspraxis undergrävs inte en rättsakts normativa natur av möjligheten att det med större eller mindre säkerhet går att fastställa antalet eller till och med identiteten hos dem som vid en viss

tidpunkt omfattas av rättsakten. En rättsakt bibehåller sin normativa karaktär så länge som dess tillämplighet styrs av en objektiv faktisk eller rättslig situation. Denna objektiva situation skall definieras av den ifrågavarande rättsakten och stå i överensstämmelse med dess syfte. Förstainstansrätten hänvisade i detta sammanhang till domstolens dom i fallet *Zuckerfabrik Watenstedt mot rådet*.¹⁰⁶

I förevarande fall träffas sökanden av de ifrågavarande bestämmelserna i kraft av en objektiv situation. Denna situation definieras i den angripna förordningen, och står dessutom i överensstämmelse med förordningens syfte. Det begränsade antalet berörda aktörer är en följd av naturen hos det av förordningen inrättade systemet. Systemet avser nämligen stärkelseproducenter som redan tidigare åtnjutit gemenskapsstöd. Förstainstansrätten finner att sökandens ställning är identisk med den som gäller för varje annan stärkelseproducent som omfattas av den ifrågasatta förordningen. Ingen för sökanden säregen egenskap eller faktisk situation skiljer denne från andra ekonomiska aktörer i samma situation. Sökanden kan därför inte anses som personligt berörd av angripna förordningen, och talan skall därför avvisas.

Kännetecknande för förstainstansrättens resonemang i *Roquette Frères SA mot rådet* är det sätt varpå frågan om rättsaktens natur sammanflyter med frågan om sökandens relation till rättsakten. Resonemanget inleds med att rätten påpekar att ogiltighetstalan enligt artikel 230 EG fjärde stycket endast kan riktas mot beslut, utfärdade i form av förordningar. Rätten understryker sedan principen om förordningars icke angriplighet, genom att ange den allmänna giltigheten som avgörande för distinktionen mellan förordningar och beslut. I nästa stycke uttalas emellertid, med hänvisning till *Codorniu*, att normativa bestämmelser kan, under vissa förutsättningar, personligen beröra en enskild. Dessa förutsättningar är det klassiska kravet, fastslaget redan i *Plaumann-fallet*, att sökanden skall individualiseras på motsvarande sätt som en adressat. Förstainstansrätten undersöker det ifrågavarande fallet och konstaterar inledningsvis att förordningen är av normativ natur. Sökanden kan inte anses personligt berörd av denna, trots att han ingår i den slutna krets av ekonomiska aktörer som omfattas av förordningen. Förordningen var, som erinrats inledningsvis, endast tillämplig på de producenter som producerat en viss kvantitet stärkelse under en given tidsperiod. Denna omständighet är emellertid i sig otillräcklig för att individualisera klaganden, eftersom den slutna kretsen tillskapats av den angripna förordningen utifrån en objektiv situation, i överensstämmelse med förordningens syfte. Sökandens ställning skiljde sig därför inte ifrån övriga stärkelseproducenters. Sökanden kan sägas vara berörd endast i sin objektiva egenskap av stärkelseproducent, på samma sätt som varje annan ekonomisk aktör som reellt eller potentiellt befinner sig i samma situation.¹⁰⁷ I realiteten innebär detta resonemang att förordningens normativa natur utgör ett hinder

¹⁰⁶ Mål 6/68, Rec. 1968, s. 600.

¹⁰⁷ Mål T-183/94 *Cantina cooperativa fra produttori vitivinicoli di Torre di Mosto m.fl. mot kommissionen*, REG 1995, s. II-1941. Beslutets punkt 52.

för talerätten. Förstainstansrätten medger, ehuru endast undantagsvis, att enskilda kan väcka talan mot normativa rättsakter. Vid sin undersökning av om sökandens relation till den angripna rättsakten, låter förstainstansrätten sedan de för den normativa rättsakten utmärkande dragen utgöra hinder för att sökanden skall anses som personligt berörd. Att sökanden inte var individualiserad i förhållande till andra stärkelseproducenter berodde på förordningens allmänna giltighet.

4.2 Talerätt mot normativa rättsakter: individualisering av sökanden i kraft av dennes processuella ställning.

En rättsakts normativa natur utgör inget hinder för talerätt, under förutsättning att den enskilde är direkt och personligt berörd av rättsaktens i fråga. Den enskildes relation till rättsakten ifråga skall vara av sådant slag att denne särskiljs från varje annan person. Sökanden skall vara individualiserad på motsvarande sätt som en adressat. Förstainstansrätten har preciserat detta krav i tre hypoteser. Den första av dessa hypoteser innebär att sökanden individualiseras i kraft av sin processuella ställning. Det är denna hypotes som fastslagits av domstolen i fallen *Piraiki-Patraiki mot kommissionen* och *Sofrimport mot kommissionen*.¹⁰⁸ Den enskildes processuella ställning anges i en hierarkiskt överordnad gemenskapsrättslig norm. Denna hypotes är således i allra högsta grad logisk, genom att den beaktar den gemenskapsrättsliga normhierarkin och den objektiva karaktären hos laglighetskontrollen i artikel 230 EG.

4.2.1 Förstainstansrättens praxis

Fallet *Antillean Rice Mills NV m.fl. mot kommissionen* utgör det första i en serie fall med anknytning till Nederländska Antillerna som berikat rättspraxis i anslutning till artikel 230.¹⁰⁹ Fallet intar en särställning inom den aktuella talerättshypotesen, eftersom förstainstansrätten i detta fall medgav talerätt. Hypotesen återfinns också i ett antal ytterligare fall där talerätt inte medgivits, med motiveringen att gemenskapsinstitutionerna inte haft någon skyldighet att särskilt beakta sökandens situation.¹¹⁰

¹⁰⁸ Mål 11/82, Rec. 1985, s. 207 och Mål C-152/88, Rec. 1990, s. I-2477.

¹⁰⁹ Förenade målen T-480/93 och T-483/93, REG 1995, s. II-2310.

¹¹⁰ Förenade målen T-481/93 och T-484/93 *Veriniging van Exporteurs in Levende Varkens m.fl. mot kommissionen*, REG 1995, s. II-2941. Mål T-197/95 *Sveriges Betodlares Centralförening och Sven Åke Henrikson mot kommissionen*, REG 1996, s. II-1283. Mål T-60/96 *Merck & Co. Inc. m.fl. mot kommissionen*, REG 1997, s. II-853. Mål T-173/98 *UPA mot rådet*, REG 1999, s. II-3357. Förenade målen T-38/99 till T-50/99 *Sociedade Agricola dos Arinhos, Lda mfl. mot kommissionen*, REG 2001, s. II-585. Mål T-166/99 *Luis Fernandes Andres de Dios mfl. mot rådet*, REG 2001, s. II-1857.

I fallet *Antillean Rice Mills* hade kommissionen beslutat om införandet av vissa skyddsåtgärder vid import av ris av viss förädlingsgrad från Nederländska Antillerna. Nederländska Antillerna är ett utomeuropeiskt territorium associerat med gemenskapen. Föreskrifter om associeringen av utomeuropeiska länder och territorier finns i EG-fördragets fjärde del (artiklarna 182 EG till och med 188 EG) och i rådets beslut 91/482/EEG av den 25 juli 1991 angående associeringen av utomeuropeiska länder och territorier till den Europeiska ekonomiska gemenskapen.¹¹¹ Denna associering innebär att import till gemenskapen av varor med ursprung i ett associerat land eller territorium sker utan tullar eller avgifter med motsvarande verkan. Samma tullbefrielse gäller för varor som importerats till ett utomeuropeiskt land eller territorium och sedan exporteras vidare till gemenskapen, under förutsättningen att tull erlagts vid importen. En vara skall anses ha sitt ursprung i de associerade utomeuropeiska länderna och territorierna (ULT), i gemenskapen eller i ACP-länderna om den framställts eller genomgått en tillräcklig bearbetning där (den kumulativa ursprungsregeln). Artikel 109. 1 i rådets beslut 91/482/EEG bemyndigar kommissionen att vidta nödvändiga skyddsåtgärder för det fall att beslutets tillämpning medför allvarliga störningar inom någon ekonomisk sektor i gemenskapen eller i en medlemsstat. På motsvarande vis kan skyddsåtgärder tillåtas när svårigheter uppkommer vilka riskerar att skapa obalans inom en sektor i gemenskapen eller i en del av denna. Vid införande av dessa skyddsåtgärder skall kommissionen enligt artikel 109. 2 välja de åtgärder som verkar minst störande för associeringen. Dessa åtgärder skall vidare inte ha ett större tillämpningsområde än det som är strikt nödvändigt för att åtgärda de uppkomna svårigheterna. I enlighet med annex IV, artikel 1, femte och sjunde stycket, till beslut 91/482/EEG, kan kommissionens beslut om skyddsåtgärder på begäran av en medlemsstat hänskjutas till rådet. Rådet kan i detta fall inom 21 dagar fatta ett annat beslut.

Ett antal företag på Nederländska Antillerna importerade ris av en låg förädlingsgrad (så kallat brunt ris) från Surinam och Guyana och bearbetade sedan detta ris till en högre förädlingsgrad (så kallat delvis slipat ris). Det förädlade riset exporterades sedan tullfritt till gemenskapen. Flera medlemsstater ansåg att denna ordning innebar ett kringgående av den gemensamma tulltaxan. De vände sig därför till kommissionen med en begäran om införande av skyddsåtgärder i enlighet med det rådsbeslut som närmare reglerade associeringen av utomeuropeiska länder och territorier. Kommissionen inledde en undersökning av situationen och lät de berörda företagen på Nederländska Antillerna yttra sig. Ett första beslut om införande av skyddsåtgärder fattades i februari 1993. Dessa skyddsåtgärder innebar att vissa villkor uppställdes för tullfri import till gemenskapen av delvis slipat ris med ursprung i Nederländska Antillerna. I ett andra beslut i april 1993 ändrade kommissionen modaliteterna för dessa skyddsåtgärder.

¹¹¹ JO L 263, 19.09.1991, s. 1.

Sökande i detta fall var de import-, export- och förädlingsföretag som var verksamma på Nederländska Antillerna. De ansåg att besluten från februari och april 1993 var olagliga på ett flertal punkter.

Förstainstansrätten fastslog inledningsvis den normativa karaktären hos de angripna besluten. De äger generell tillämplighet gentemot samtliga berörda ekonomiska aktörer. Beslutens normativa karaktär ändras inte av det faktum att kommissionen kände till dessa aktörers identitet vid tidpunkten för rättsaktens antagande. Beslutens tillämplighet sker med utgångspunkt i en objektiv faktisk eller rättslig situation. Denna situation definieras i de båda besluten, och den står i överensstämmelse med åtgärdens syfte. Med hänvisning till *Codorniu* och *Extramet* uttalade sedan förstainstansrätten att en rättsakts normativa natur inte utesluter att vissa personer kan vara personligt berörda av den. För att detta skall vara fallet krävs det att de individualiserats på motsvarande sätt som en adressat. Denna individualisering skall ske i kraft av en faktisk situation som påverkar de berörda personernas rättsställning.¹¹²

Förstainstansrätten fann att vissa av sökandebolagen var personligen berörda av de angripna besluten. Rådsbeslutet angående associeringen av utomeuropeiska länder och territorier föreskrev att kommissionen var skyldig att beakta konsekvenserna för berörda ekonomiska aktörer av sina beslut om skyddsåtgärder. De sökande kunde därför sägas ha tillerkänts en processuell ställning av det slag som förekom i fallen *Piraiki-Patraiki* och *Sofrimport*. För att detta skulle vara fallet krävdes emellertid att sökandena kunde kvalificeras som berörda ekonomiska aktörer i enlighet med domen *Piraiki-Patraiki*. Därvidlag är inte förekomsten av kontrakt vars fullgörande omöjliggjorts av den ifrågavarande skyddsåtgärden den enda omständigheten som verkar kvalificerande. Förstainstansrätten fann detta vara fallet med avseende på två av sökandebolagen. Dessa bolag hade bevisat att de haft en last med ris under transport till gemenskapen vid tidpunkten för kommissionens första beslut om skyddsåtgärder. Dessa bolag hade vidare yttrat sig till kommissionen under den förberedande undersökningen, med följd att kommissionen var informerad om deras särskilda situation. Artikel 109 i rådets beslut 91/482/EEG innehöll ingen uttrycklig skyldighet för kommissionen att särskilt beakta varor under transport till gemenskapen. Förstainstansrätten fann emellertid att denna skyldighet framgick implicit av bestämmelsen. Företag som har sina varor under transport till gemenskapen har nämligen ett särskilt intresse av att kunna skydda sina varor mot effekterna av skyddsåtgärd, när dessa företag har blivit identifierade av kommissionen.¹¹³

Betydelsen av fallet *Antillean Rice Mills* blir tydligare om det jämförs med snarlika fallet *Rica Foods (Free Zone) NV mot kommissionen*.¹¹⁴ Fallet *Rica Foods* rörde import av socker och av socker och kakaoblandningar från

¹¹² Domens punkt 65-66

¹¹³ Domens punkt 67-78

¹¹⁴ Mål T-47/00, dom av den 17 januari 2002, ännu ej rapporterat

Nederländska Antillerna till gemenskapen. Denna import skedde inom ramen för Nederländska Antillernas associering till gemenskapen. Det tillämpliga regelverket utgjordes av rådets beslut 91/482/EEG, kompletterat av rådets beslut 97/803/EG av den 24 november 1997 angående ändring och utvärdering av beslut 91/482/EEG under dess tillämplighet.¹¹⁵ Detta revisionsbeslut hade infört en maximikvantitet för sockerimport till gemenskapen under den kumulativa ursprungsregeln.

Företaget Rica Foods importerade socker från gemenskapen till Aruba. På Aruba bearbetades sockret för att sedan tullfritt exporteras tillbaka till gemenskapen. Kommissionen införde i november 1999 med stöd av artikel 109 i beslut 91/482/EEG skyddsåtgärder avseende socker och socker och kakaoblandningar med ursprung i de associerade utomeuropeiska länderna och territorierna. Införandet skedde i form av en förordning. Skyddsåtgärderna innebar att ett tröskelpris infördes för socker importerat till gemenskapen under den kumulativa ursprungsregeln. Detta tröskelpris skulle motsvara gemenskapens interventionspris. Rica Foods fann dessa skyddsåtgärder vara olagliga och väckte talan enligt artikel 230 EG fjärde stycket EG.

Den avgörande frågan för talerätten var huruvida Rica Foods skulle anses som individualiserad i kraft av den processuella ställning som följde av artikel 109. 2 i rådets beslut 91/482/EEG. För att omfattas av denna bestämmelse måste Rica Foods emellertid kvalificeras som berört företag i artikel 109. 2:s mening. Med hänvisning till fallen *Sofrimport* och *Antillean Rice Mills* uttalade förstainstansrätten att företag som har varor under transport till gemenskapen har ansetts som berörda företag. Från en allmän utgångspunkt har det ansetts att de företag, vilka ingått kontrakt vars fullgörande helt eller delvis omöjliggörs av en skyddsåtgärd, skall anses som berörda företag.¹¹⁶

I förevarande fall hade Rica Foods inte påstått att det hade några varor under transport till gemenskapen. Det måste vidare konstateras att den angripna förordningen i det aktuella fallet inte på något sätt hindrar fullgörelsen av ingångna kontrakt. Skyddsåtgärderna innebär endast att ett tröskelpris införs, och inte att ett kvotssystem inrättas. Den angripna förordningen kan därför inte sägas ha några negativa återverkningar ("répercussions négatives") på sökandens rättsställning, som kommissionen skulle vara skyldig att beakta.¹¹⁷

Betraktas fallen *Antillean Rice Mills* och *Rica Foods* tillsammans framgår att den processuella ställningen är avhängig egenskapen berört företag eller berörd ekonomisk aktör. Förekomsten av en skyldighet för gemenskapsinstitutionerna att beakta konsekvenserna för vissa ekonomiska aktörer av en viss åtgärd, är inte i sig tillräcklig för att individualisera

¹¹⁵ EGT L 329, 29.11.1997, s. 50.

¹¹⁶ Domens punkt 41-44.

¹¹⁷ Domens punkt 45 och 51.

sökanden. Individualiseringen som berört företag synes kräva att någon av sökandens subjektiva rättigheter kränks av den angripna rättsakten. Dessa rättigheter härrör från privaträttsliga kontrakt. De varor som befinner sig under transport till gemenskapen har redan varit föremål för transaktioner och därmed sammanhängande avtal. En av gemenskapen beslutad skyddsåtgärd påverkar fullgörelsen av dessa avtal, och förändrar därmed sökandens rättsställning. Det är på detta sätt som förstainstansrättens uttalande om negativa återverkningar skall förstås. Påverkas inte sökandes subjektiva rättigheter och därmed dennes rättsställning, kan inte sökandens individualiseras i kraft av sin processuella ställning. Utan denna särskiljande påverkan på sökandens rättsställning, skiljer sig inte sökanden från samtliga andra ekonomiska aktörer som reellt eller potentiellt befinner sig i samma situation.

Det är mot denna bakgrund som sökandens individualisering genom tillhörighet till en slutna krets skall förstås. Såsom påpekats ovan är tillhörigheten till den slutna kretsen inte i sig tillräcklig för att sökanden skall anses som individualiserad. Det krävs vidare att det råder ett kausalt samband mellan sökandens ställning och den angripna åtgärden. Kravet på ett kausalsamband tjänar till att artikulera kravet på en kränkning av sökandens subjektiva rättigheter. Den angripna rättsakten måste påverka sökandens rättsställning på ett särskiljande sätt.

4.2.2 Domstolens praxis

Domstolen har bekräftat att sökandens processuella ställning kan utgöra en grund för individualisering.¹¹⁸ Talerätt har emellertid inte medgivits i något fall. I dessa avgöranden har domstolen dock inte enbart inskränkt sig till att bekräfta hypotesens giltighet, utan även preciserat dess närmare förutsättningar.

I fallet *Antillean Rice Mills NV mot rådet* (hädanefter kallat *ARM-fallet*) var sökanden densamme som i de förenade målen T-480/93 och T-480/93, nämnt ovan. Rådet hade i detta fall den 17 februari 1997 utfärdat en förordning om vissa skyddsåtgärder vid import av ris från de associerade utomeuropeiska länderna och territorierna. Talan mot förordningen enligt artikel 173 i EG-fördraget väcktes av såväl företaget Antillean Rice Mills inför förstainstansrätten, som av Nederländerna inför domstolen. Eftersom föremålet för talan i båda dessa mål var identiskt beslöt förstainstansrätten i enlighet med artikel 47, tredje stycket i domstolens stadga och artikel 80 i sina rättegångsregler att överlämna målet Antillean Rice Mills mot rådet till domstolen.

¹¹⁸ Mål C-142/95 P Associazione agricoltori della provincia di Rovigo m.fl. mot kommissionen, REG 1996, s. I-6669. Mål C-390/95 P Antillean Rice Mills NV m.fl. mot kommissionen, REG 1999, s. I-769. Mål C-451/98 Antillean Rice Mills NV mot rådet, dom av den 22 november 2001, ännu ej rapporterad. Mål C-452/98 Nederlandse Antillen mot rådet, dom av den 22 november 2001, ännu ej rapporterad.

I januari 1997 hade kommissionen, på begäran av Italien och Spanien, infört vissa skyddsåtgärder för import till gemenskapen av ris med ursprung i de associerade utomeuropeiska länderna och territorierna. Dessa skyddsåtgärder infördes med stöd av artikel 109 i rådets beslut 91/482/EEG.¹¹⁹ Skyddsåtgärderna innebar inrättandet av en tullkvot för den tullfria importen till gemenskapen. Tullkvoten fördelades så att Montserrat gavs rätt importera 4594 ton ris, öarna Turks och Caicos 1328 ton ris och övriga associerade länder och territorier 36 728 ton ris. Skyddsåtgärderna avsågs vara tillämpliga från den 1 januari 1997 till den 30 april 1997. Storbritannien fann att den av kommissionen fastställda tullkvoten för Montserrat och Turks och Caicos var alltför obetydlig, och hänsköt frågan om skyddsåtgärder till rådet. Rådet beslutade i februari att utöka tullkvoten till förmån för Montserrat och Turks och Caicos, men lämnade tullkvoten för övriga associerade länder och territorier oförändrad.

Företaget Antillean Rice Mills importerar ris av en låg förädlingsgrad från Surinam och Guyana till Nederländska Antillerna. Detta ris bearbetas av företaget till en högre förädlingsgrad, och exporteras sedan tullfritt till gemenskapen. Detta är möjligt under den så kallade kumulativa ursprungsregeln i beslut 91/482/EEG.¹²⁰ Företaget fann att den del av tullkvoten som tilldelats andra associerade länder och territorier än Montserrat och Turks och Caicos var alltför liten. Det sökte därför få rådets förordning upphävd.

Den avgörande frågan för talerätt var domstolens tolkning av artikel 109 i rådets beslut 91/482/EEG. I detta sammanhang anförde Antillean Rice Mills att de före utfärdandet av rådets förordning ingått ett flertal avtal om köp av ris från Surinam och Guyana. Ansökan om importlicenser för dessa kvantiteter hade inkommit till kommissionen i januari 1997. I syfte att uppfylla sina åtaganden i enlighet med dessa kontrakt hade bolaget slutit certepartiavtal för att frakta det ifrågavarande riset till Nederländska Antillerna.¹²¹

Domstolen inledde sin behandling av denna fråga genom att förklara att den omständigheten att rådet eller kommissionen har en skyldighet att beakta konsekvenserna för vissa enskilda av de åtgärder de avser att anta, kan vara en omständighet som individualiserar dessa enskilda. Artikel 109 i rådets beslut 91/482/EEG föreskriver en skyldighet för kommissionen och rådet att beakta de negativa återverkningarna ("les répercussions négatives") som ett beslut om skyddsåtgärder riskerar att medföra för berörda företag eller för det associerade landet eller territoriets ekonomi. Denna skyldighet är emellertid inte i sig tillräcklig för att individualisera sökanden. Detta konstaterande följer enligt domstolen av fallet *Piraiki-Patraiki*, enligt vilket endast de företag som ingått avtal vars fullgörelse skulle äga rum under

¹¹⁹ Se ovan 2.2.2.1

¹²⁰ Se ovan 2.2.2.1

¹²¹ Domens punkt 56.

skyddsåtgärdens tillämplighet kunde anses som personligen berörda av det angripna beslutet om skyddsåtgärder.¹²²

Bolaget Antillean Rice Mills måste således som enskild sökande fortfarande visa att det berörs av den angripna förordningen på grund av en faktisk situation som särskiljer det från varje annan person. Bolaget lyckades i förevarande fall emellertid inte visa på förekomsten av en sådan situation. Beträffande köpekontrakten för ris från Surinam och Guyana hade dessa ingåtts i mitten av december 1996. De ifrågasatta skyddsåtgärderna var tillämpliga från och med den 1 januari 1997. Bolaget var informerat om de nära förestående skyddsåtgärderna, och hade därför kunnat inkomma med sina ansökningar om importlicenser till kommissionen innan den 1 januari 1997. Bolaget kunde därför inte med legitimitet åberopa att de på grund av köpekontrakten skulle befinna sig i en faktisk situation som särskiljde dem från varje annan person. Av samma skäl kunde bolaget inte heller åberopa certepartierna som grund för en individualisering, eftersom dessa var accessoriska till köpekontrakten. Antillean Rice Mills hade därmed inte lyckats visa att det var personligen berört av den angripna förordningen.¹²³

Det är i *ARM-fallet* som domstolen introducerar begreppet negativa återverkningar ("répercussions négatives") för att närmare precisera villkoren för sökandens individualisering. Såsom konstaterats ovan under 2.2.2.1 i samband med diskussionen kring fallet *Rica Foods* skall med den angripna rättsaktens negativa återverkningar förstås en kränkning av sökandens subjektiva rättigheter. I *ARM-fallet* förefaller förutsättningarna för en sådan slags kränkning vara uppfyllda. Domstolen väljer emellertid att bortse från sökandens ingångna avtal, eftersom dennes handlande kan uppfattas som klandervärt. Sökanden hade nämligen möjlighet att ansöka om importlicenser för det ris som skulle importeras i anledning av de åberopade kontrakten före skyddsåtgärdernas ikraftträdande. Sökanden valde att inte göra detta, troligtvis i syfte att på denna väg provocera fram en ogiltigförklaring av skyddsåtgärderna. Detta är skälet till att domstolen påpekar att sökanden inte med legitimitet kan åberopa köpekontrakten eller certepartiet. Domstolen vill sanktionera ett dylikt beteende eftersom sökandens eget agerande därmed på ett avgörande sätt skulle bidra till den angripna rättsaktens påstådda olaglighet. Ett sådant synsätt närmar sig den franska förvaltningsrättsliga princip enligt vilken en sökande alltid saknar intresse att pröva lagligheten hos en rättsakt som förvaltningen antagit med anledning av dennes olagliga beteende.¹²⁴ Sökandens olägenhet härrör ur dennes eget beteende. Domstolens resonemang skulle också kunna diskuteras med utgångspunkt i begreppet förutseende ekonomisk aktör ("opérateur économique averti")¹²⁵ Detta begrepp utgår från uppfattningen att gemenskapsrätten ger betydande fördelar åt de ekonomiska aktörerna. I gengäld måste dessa vara beredda att acceptera vissa nackdelar. Vissa

¹²² Domens punkt 57 till och med 61.

¹²³ Domens punkt 62 till och med 66.

¹²⁴ Debbasch och Ricci, *Contentieux administratif*, s. 286.

¹²⁵ Se exempelvis mål 112/83 Société des produits de maïs mot Administration des douanes et droits indirects, Rec. 1985, s. 719.

ekonomiska aktörer kan undgå nackdelarna genom ett informerat och överlagt agerande. En informerad ekonomisk aktör skulle ha inkommit med ansökan om importlicens före den 1 januari i syfte att undgå de förestående skyddsåtgärderna. Sökanden i *ARM-fallet* inkom med sin ansökan om importlicens efter den 1 januari, och är följaktligen tvungen att acceptera de nackdelar som följer av detta agerande.

4.3 Talerätt mot normativa rättsakter: individualisering av sökanden i kraft av en kränkning av dennes specifika rättigheter

Enligt denna hypotes orsakar den normativa rättsakten en kränkning av sökandens specifika rättigheter. Vad som avses med specifika rättigheter har inte närmare preciserats av gemenskapsdomstolarna, men det är tydligt att det är sökandens subjektiva rättigheter som det är fråga om. Dessa subjektiva rättigheter kan grunda sig i nationell rätt eller i gemenskapsrätt. Adjektivet ”specifika” syftar till att precisera den subjektiva rättighetens natur. Denna skall vara specifik för sökanden. Därmed görs en distinktion gentemot eventuella rättigheter av allmänt slag, såsom en rätt att yttra sig eller att företräda vissa intressen. Denna kränkning verkar individualiserande och särskiljer sökanden från varje annan person. I förstainstansrättens praxis kan de specifika rättigheterna indelas i två stycken kategorier. En första kategori utgörs av rättigheter grundade i gemenskapsrätten, medan en andra kategori utgörs av de rättigheter som är grundade i nationell rätt.

4.3.1 Förstainstansrättens praxis angående specifika rättigheter i gemenskapsrätten

De specifika rättigheterna i denna kategori är rättigheter tillskapade av normativa rättsakter inom ramen för den gemensamma handels- eller jordbrukspolitiken. De sålunda tillkomna rättigheterna förändras sedan av senare tillkommen rättsakt. De personer som berörs av denna förändring väcker talan enligt artikel 230 EG fjärde stycket, och de åberopar härvidlag att deras specifika rättigheter kränkts.

Denna talerättsgrund tillgodoser indirekt respekten av gemenskapsrättens allmänna rättsprinciper. Bland dessa återfinns ett flertal rättssäkerhetsprinciper som principen om förutsägbarhet och principen om skydd för berättigade förväntningar.

Fallet *Martin Weber och Maria Weber och Martin Weber GbR mot kommissionen*¹²⁶ gällde en påstådd kränkning av sökandenas specifika

¹²⁶ Mål T-482/93, REG 1996, s. II-609.

rättigheter till direkta kompensationsbetalningar inom ramen för gemenskapens stödsystem för oljeväxter. Sökandena var två bayerska rapsodlare och ett företag kontrollerat av dessa två.

Den direkta kompensationsbetalningen utgår med ett fast belopp per hektar, justerat efter den genomsnittliga avkastningen inom gemenskapens olika regioner. Det exakta beloppet för denna betalning fastställdes i två steg. Kommissionen fastslår inledningsvis ett prognosticerat regionalt referensbelopp för varje produktionsregion i gemenskapen. Det prognosticerade referensbeloppet sätts med hänsyn tagen till den genomsnittliga avkastningen på gemenskapsnivå och den genomsnittliga regionala avkastningen för ifrågavarande gröda. Kommissionen fastställer sedan i samråd med en förvaltningskommitté årligen ett definitivt regionalt referensbelopp. Det definitiva regionala referensbeloppet fastställs utifrån de konstaterade priserna för ifrågavarande gröda. Är avvikelserna mellan det konstaterade och det prognosticerade priset mindre än 8 procent, förvandlas det prognosticerade beloppet till definitivt belopp. Är avvikelserna större än 8 procent, beaktas detta genom att det prognosticerade referensbeloppet sänks. Det sålunda justerade prognosticerade referensbeloppet läggs sedan till grund för det definitiva regionala referensbeloppet. Det definitiva regionala referensbeloppet kan även justeras neråt om den sammanlagda arealen för den ifrågavarande överskrider en viss garanterad maximiareal.

Endast de producenter i gemenskapen som sår oljeväxter och som också har för avsikt att skörda dessa kan komma ifråga för direkta kompensationsbetalningar. En producent som vill ansöka om direkt kompensationsbetalning måste före ett visst datum ha sått sin gröda och insänt sin ansökan till behörig nationell myndighet. De producenter som uppfyller dessa villkor har rätt till en förskottsbetalning om 50 procent av det prognosticerade regionala referensbeloppet. Producenten erhåller rätt till utbetalning av resterande belopp endast om denne inkommer med en skördedeklaration till behörig nationell myndighet inom viss tid. Medlemsstaterna utbetalar resterande belopp till berättigade producenter sextio dagar efter att de definitiva regionala referensbeloppen publicerats i EGT.

Sökandebolaget Martin Weber GbDR ansökte i maj 1992 om direkt kompensationsbetalning för sin rapsproduktion. I augusti 1992 inkom bolaget med sin skördedeklaration. I denna angavs att bolaget odlat raps på en areal av 6,37 hektar. I september 1992 beviljades Martin Weber GbDR av den behöriga bayerska myndigheten en förskottsbetalning om 3880 D-mark. I mars 1993 fastställde kommissionen det prognosticerade regionala referensbeloppet för Bayern till 1218 D-mark per hektar. Kommissionen fastställde senare i samma månad det definitiva regionala referensbeloppet till samma belopp. I april 1993 utbetalade behöriga bayerska myndigheter resterande belopp till Martin Weber GbDR. Denna summa uppgick till 3880 D-mark. Bolaget fann att den direkta kompensationsbetalningen uppgick till ett för litet belopp, eftersom kommissionen fastställt det definitiva regionala referensbeloppet på felaktigt vis. Kommissionen skulle medvetet ha agerat

på detta sätt i syfte att begränsa de direkta kompensationsbetalningarna till förmån för producenter av oljeväxter. Bolaget Martin Weber GbDR, liksom dess delägare, väckte därför talan enligt artikel 230 EG fjärde stycket mot den kommissionsförordning i vilken det definitiva regionala referensbeloppet fastställdes.

Sökandena hävdade att den angripna förordningen undergrävde den stabila rättsställning de tidigare haft. Stabiliteten i deras rättsställning följde av sökandenas tillhörighet till en sluten krets av berörda personer. Denna krets kunde inte utvidgas efter ansökningstidens utgång i maj 1992.¹²⁷ Sökandena hade dessutom inkommit med den föreskrivna skördedeklarationen, varför utbetalningen av den resterade delen av kompensationsbetalningen endast framstod som en formalitet.

Förstainstansrätten inledde sitt resonemang i denna del genom att hänvisa till *Codorniu-fallet*. Enligt förstainstansrättens tolkning innebar detta avgörande att en enskild kan anses som personligen berörd av en normativ bestämmelse, i fall där denna bestämmelse kränker dennes specifika rättigheter. Någon sådan situation var emellertid inte för handen i förevarande fall. Sökandena kunde inte sägas ha någon garanterad rätt till en direkt kompensationsbetalning uppgående till ett bestämt belopp. Ett flertal faktorer påverkar kompensationsbetalningens omfattning. Mer betydande skillnader mellan det prognosticerade regionala referensbeloppet och det konstaterade priset påverkar direkt kompensationsbetalningen. På motsvarande sätt kan kompensationsbetalningen påverkas av ett överskridande av den garanterade maximiarealen. Dessutom skiljde sig sökandenas rättsställning inte från de andra producenter som också omfattades av den angripna förordningen. Den omständigheten att sökandena inkommit med de föreskrivna ansökningarna och deklARATIONERNA, och att de beviljats en förskotts betalning, medför inte att deras specifika rättigheter kränkts.¹²⁸

Avgörande i fallet *Martin Weber* var att förstainstansrättens tolkning av den specifika rättigheten i det särskilda fallet. Förstainstansrätten ansåg förvisso att sökandebolaget förvärvat en rätt till kompensationsbetalning, men inte en rätt till en kompensationsbetalning uppgående till ett bestämt belopp. Det exakta beloppet för den direkta kompensationsbetalning fastställdes med beaktande av ett flertal parametrar, varav flera av dessa befanns sig utanför kommissionens kontroll. Att talerätt inte medgavs i fallet *Martin Weber* medför emellertid inte att en gemenskapsrättsakt aldrig skulle kunna kränka specifika rättigheter som enskilda erhållit genom gemenskapsrätten.

Förstainstansrätten har i ett antal ytterligare fall behandlat frågan om en eventuell kränkning av specifika rättigheter med ursprung i gemenskapsrätten som en grund för talerätt. I inget fall har dock talerätt

¹²⁷ Domens punkt 52.

¹²⁸ Domens punkt 67-69.

medgivits.¹²⁹ Detta hindrar dock inte från slutsatsen att principen därmed måste anses som etablerad i förstainstansrättens rättspraxis. Fallet *Atalanta Handelsgesellschaft* gällde specifika rättigheter i samband med gemenskapens tullkvot för import av bananer, och illustrerar den närmare innebörden av begreppet specifika rättigheter. Tullkvoten avser den import från ACP-länderna som överstiger dessa länders tillförsäkrade tullfria kvantitet (så kallade icke traditionella ACP-bananer), samt import från icke ACP-länder (så kallade tredjelandsbananer). Vid fördelningen av gemenskapens tullkvot till enskilda importörer indelas dessa i tre kategorier. Varje kategori av importörer tillförsäkras sedan en viss procent av tullkvoten. Den första kategorin utgörs av importörer som importerar icke traditionella ACP-bananer och/eller tredjelandsbananer (kategori A). I den andra kategorin ingår de importörer som importerar gemenskapsbananer och traditionella ACP-bananer (kategori B). Den tredje kategorin utgörs av nyetablerade importörer av tredjelandsbananer (kategori C).

År 1994 orsakade den tropiska stormen ”Debbie” omfattande skador på bananodlingarna på öarna Martinique, Guadeloupe, Saint Lucia och Dominica. Martinique och Guadeloupe utgör en del av gemenskapen, medan Saint Lucia och Dominica är ACP-länder. Till följd av dessa skador beslutade kommissionen om en extraordinär tilläggskvot till förmån för de drabbade regionerna. Tilläggskvoten skulle fördelas mellan de importörer i kategori B som tidigare importerat bananer från de drabbade regionerna. Sökandebolagen var importörer av tredjelandsbananer och fann att kommissionens förordning på ett olagligt sätt gynnade importörer ur kategori B. Tilläggskvoten borde enligt sökandebolagen ha fördelats efter samma principer som den ordinära tullkvoten. Fråga var om sökandebolagens specifika rättigheter hade kränkts. Förstainstansrätten fann att sökandebolagens situation inte var jämförbar med *Codorniu-fallet*. De hade inte lidit någon skada till följd av den tropiska stormen och den angripna förordningen påverkade inte de kvantiteter som redan tilldelats dem. Därmed hade inte heller deras specifika rättigheter kränkts.¹³⁰

Förstainstansrättens resonemang visar att det i detta fall inte var fråga om någon specifik rättighet. I sin egenskap av importörer i kategori A hade sökandena rätt att få en viss kvantitet bananer tilldelade. Detta var deras specifika rättighet i förevarande fall, och denna kränktes inte av den angripna förordningen. Rättighetens specificitet visar sig däri att den inte kan utsträckas utanför tillämpningsområdet för den rättsakt som inrättat den. Det är på intet sätt tal om några generella rättigheter.

4.3.2 Förstainstansrättens praxis angående specifika

¹²⁹ Mål T-18/95 *Atalanta Handelsgesellschaft Harder & Co. och Internationale Fruchtimport Gesellschaft Weichert & Co. mot kommissionen*, REG 1996, s. II-1669. Mål T-168/95 *Eridania Zuccherifici Nazionali SpA m.fl. mot rådet*, REG 1999, s. II-2245. Mål T-197/95 *Sveriges Betodlars Centralförening och Sven Åke Henrikson mot kommissionen*, REG 1996, s. II-1283. Mål T-12/96 *Area Cova SA m.fl. mot rådet*, REG 1999, s. II-2301. Mål T-60/96 *Merck & Co. Inc. m.fl. mot kommissionen*, REG 1997, s. II-853.

¹³⁰ Beslutets punkt 49.

rättigheter i nationell rätt

I ett antal fall inför förstainstansrätten har sökande åberopat att en normativ rättsakt kränkt deras specifika rättigheter i nationell rätt.¹³¹ Det har samtliga fall rört sig om gemenskapens reglering av skyddade ursprungsbeteckningar. Likheter med *Codorniu mot rådet* är således uppenbara. I inget fall har emellertid förstainstansrätten medgivit talerätt på denna grund. I samtliga fall förstainstansrätten funnit att den påstådda rättigheten inte utgjorde en specifik rättighet garanterad på nationell nivå. Fallet *Molkerei Grossbraunshain* förtjänar närmare uppmärksamhet eftersom förstainstansrätten i ett obiter dictum närmar preciserar kränkningens natur.

I detta fall väckte två stycken tyska bolag i livsmedelsbranschen, Molkerei Grossbraunshain och Bene Nahrungsmittel, talan enligt artikel 173 i EG-fördraget mot en kommissionsförordning avseende registreringen av beteckningen ”Altenburger Ziegenkäse” som skyddad ursprungsbeteckning. Denna registrering hade skett på begäran av Tyskland, och med stöd av rådets förordning 2081/92/EEG av den 14 juli 1992 om skydd för geografiska beteckningar och ursprungsbeteckningar för jordbruksprodukter och livsmedel.¹³² I kommissionens förordning föreskrevs att endast getost framställd i regionen Altenburg fick använda beteckningen ”Altenburger Ziegenkäse”. Denna beteckning var i Tyskland sedan år 1993 registrerad som skyddad ursprungsbeteckning. Den nationella registreringen omfattade kommunen Altenburger Land och ett antal närliggande kommuner. Den gemenskapsrättsliga registreringen avsåg samma område som den nationella registreringen.

Företaget Molkerei Grossbraunshain tillverkade sedan 1898 ostar i kommunen Altenburger Land under användning av beteckningen ”Altenburger Ziegenkäse”. Ost med beteckningen ”Altenburger Ziegenkäse” tillverkades sedan 1930-talet även utanför kommunen Altenburger Land, men inom området för den såväl den nationella som den gemenskapsrättsliga ursprungsbeteckningen. Molkerei Grossbraunshain fann att den nationella registreringen från år 1993 omfattande ett alltför vidsträckt geografiskt område, och hade sökt att utan framgång få denna begränsad till kommunen Altenburger Land. På motsvarande sätt ansåg bolaget att den gemenskapsrättsliga ursprungsbeteckningen omfattade ett alltför vidsträckt geografiskt område.

Till grund för sitt påstående om talerätt åberopade sökandena bland annat att den angripna förordningen kränkte deras specifika rättigheter i den mening som anges i fallet *Codorniu mot rådet*. De kränkta rättigheterna skulle i förevarande fall vara dels bolagens rätt i enlighet med nationell rätt att

¹³¹ Mål T-109/97 Molkerei Grossbraunshain GmbH och Bene Nahrungsmittel GmbH mot kommissionen, REG 1998, s. II-3533. Mål T-114/99 CSR PAMPARYL mot kommissionen, REG 1999, s. II-3331. Mål T-215/00 SCEA La Conquete mot kommissionen, REG 2001, s. II-181.

¹³² JO L 208, 24.07.1992, s. 1.

använda den skyddade ursprungsbeteckningen, dels bolagens traditionella rätt att använda samma ursprungsbeteckning. Förstainstansrätten inledde med att bekräfta relevansen av *Codorniu mot rådet* i det aktuella fallet. Förstainstansrätten uttalade sedan att den angripna förordningen i och för sig skulle kunna påverka sökandenas specifika rättigheter, men att sökandena inte hade fått till stånd begränsning av beteckningen ”Altenburger Ziegenkäse” till kommunen Altenburger Land. Förstainstansrätten fortsatte med att påpeka att en utsträckning av en skyddad ursprungsbeteckning till att omfatta ett större geografiskt område, teoretiskt sett kan försvaga värdet av denna ursprungsbeteckning för de ekonomiska aktörer som traditionellt använt sig av densamma. Någon sådan situation var emellertid inte för handen, eftersom ost med beteckningen ”Altenburger Ziegenkäse” hade tillverkats utanför kommunen Altenburger Land sedan 1930-talet. Ingen av sökandenas specifika rättigheter hade således kränkts av den angripna förordningen.¹³³

Fallet *Molkerei Grossbraunshain* visar således att de specifika rättigheterna inte nödvändigtvis behöver vara grundade i någon författning. Även specifika rättigheter i kraft av sedvänja kan kränkas av en normativ rättsakt. Kränkningens natur behöver heller inte vara särskilt ingripande, utan icke närmare preciserad värdeminskning är tillräckligt för att en kränkning skall vara för handen. Jämförelsen med *Codorniu mot rådet* är här intressant, eftersom detta fall gällde ett förbud mot användningen av ett varumärke registrerat i Spanien år 1924. Såväl rättighetens karaktär som kränkningens natur skiljer sig från fallet *Molkerei Grossbraunshain*. Detta fall kan därför sägas introducera en nyansering av såväl begreppet specifika rättigheter, som formen för kränkningen.

4.3.3 Domstolens praxis angående specifika rättigheter

Domstolen har i två fall hänvisat till en kränkning av sökandens specifika rättigheter som en grund för talerätt mot normativa rättsakter. Detta skedde i domstolens beslut i fallen *Asociación Espanõla de Empresas de la Carne (Asocarne) mot rådet*¹³⁴ och *Cassa nazionale di previdenzia ed assistenza a favore degli avvocati e dei procuratori (CNPAAP) mot rådet*.¹³⁵ I inget fall medgavs talerätt.

Asocarne-fallet gällde en direkt ogiltighetstalan riktad mot rådets direktiv 93/118/EG av den 22 december 1993 om vissa förändringar i rådets direktiv 85/73/EG angående finansieringen av inspektioner och hälsovårdskontroller av färskt kött och fjäderfäkött. Det ifrågasatta direktivet utgjorde ett led i gemenskapens arbete för en tillnärmning av de olika avgifter som tas ut i medlemsstaterna vid inspektioner och hälsovårdskontroller. Enligt den ursprungliga ordning innebar detta gemensamma system för kontroller och inspektioner, att medlemsstaterna tillsåg att en avgift uttogs vid slakt av

¹³³ Beslutets punkt 70-71.

¹³⁴ Mål C-10/95 P, REG 1995, s. I-4149.

¹³⁵ Mål C-87/95 P, REG 1996, s. I-2003

djur. Denna avgift avsåg att kompensera för kostnader i samband med av gemenskapslagstiftningen föreskrivna inspektioner och kontroller. Direktiv 93/118/EG medförde en rad ändringar i detta system. Omfattningen av de av gemenskapslagstiftningen föreskrivna kontrollerna ökade, samtidigt ett nytt beräkningssystem infördes för att fastställa kostnaderna för dessa. Sammansatta ledde dessa förändringar till en höjning av den obligatoriska slaktavgiften. Den spanska branschorganisationen Asocarne fann att förändringarna var olagliga, och väckte talan mot direktivet enligt artikel 173 fjärde stycket i EG-fördraget.

Förstainstansrätten avvisade i oktober 1994 talan på grund av sökandens bristande talerätt.¹³⁶ Asocarne överklagade förstainstansrättens beslut till domstolen och yrkade att det skulle upphävas. Till grund för sitt överklagande åberopade Asocarne att förstainstansrätten felaktigt tolkat artikel 173 fjärde stycket i EG-fördraget. Skulle domstolen finna att direktivet utgjorde en normativ rättsakt, ansåg Asocarne att denna berörde dem personligen. Asocarne hade haft täta kontakter med kommissionen under utarbetandet av ett gemensamt system för inspektioner och kontroller. Medlemmarna i Asocarne var de enda som berördes av direktivet ifråga, och deras identitet var känd hos kommissionen genom att de registrerats hos spanska myndigheter. Medlemmarna i Asocarne var vidare de enda ekonomiska aktörer som erlade den obligatoriska slaktavgiften. Liksom inför förstainstansrätten förlitade sig sökanden härvidlag på *Codorniu mot rådet*.¹³⁷

Domstolen fann att direktivet var av entydigt normativ natur. Det innehöll ingen bestämmelse som kunde kvalificeras som ett beslut riktat till sökanden. Det fanns därför ingen grund att betrakta direktivet som ett beslut ”i förklädnad”.¹³⁸ Domstolen gick sedan vidare och undersökte huruvida sökanden är personligt berörd av det angripna direktivet. Denna undersökning ledde domstolen till konstaterandet att sökanden inte berörs personligen. Den omständigheten att sökanden deltagit i utarbetandet av det gemensamma systemet för inspektioner och kontroller sakande betydelse, eftersom dessa direktiv grundade sig på en artikel i fördraget, artikel 43 i EG-fördraget (artikel 37 EG), som inte medgav någon processuell ställning för enskilda. Domstolen fann inte heller att sökanden ingick i någon sluten krets, utan Asocarne berördes tvärtom i sin objektiva egenskap av ekonomisk aktör verksam i den del av livsmedelsbranschen som reglerades av direktivet ifråga.¹³⁹ I ett obiter dictum uttalade sedan domstolen att den i fallet *Codorniu mot rådet* medgett att en normativ bestämmelse kan, under vissa förutsättningar, beröra vissa ekonomiska aktörer personligen. Fallet *Codorniu mot rådet* var emellertid utan relevans i förevarande fall eftersom det angripna direktivet inte kränkt sökandenas specifika rättigheter.¹⁴⁰

¹³⁶ Mål T-99/94, Rec. 1994, s. II-871.

¹³⁷ Beslutet punkt 11-14, 18.

¹³⁸ Beslutet punkt 31.

¹³⁹ Beslutets punkt 39-42.

¹⁴⁰ Beslutet punkt 43.

I fallet *Asocarne* anger domstolen följaktligen tydligt att en kränkning av sökandens specifika rättigheter utgör en grund för talerätt. Den preciserar på samma gång räckvidden av *Codorniu mot rådet*. Talerätt medgavs i sistnämnda fall endast på grund av en kränkning av sökandens specifika rättigheter, och inte av något annat skäl. I fallet *Asocarne* kränkte den ifrågasatta normativa rättsakten inte sökandens specifika rättigheter.

Fallet *CNPAAP* gällde en förordning inom ramen för gemenskapens monetära och ekonomiska politik enligt fördragets avdelning VII (fd. avdelning VI). Rådets förordning 3604/93/EG av den 13 december 1993 innehåller ett antal definitioner i samband med tillämpningen av det i artikel 104 a i EG-fördraget (artikel 102 EG) utsatta förbudet mot positiv särbehandling av offentliga organ och företag hos finansinstitut.¹⁴¹ Förbudet omfattar enligt förordningens artikel 1 i förordningens artikel 4 ges en definition av begreppet ”finansinstitut”. Som finansinstitut i artikel 104 a: s mening räknas inte Europeiska centralbanken, de nationella centralbankerna, postverkets finansiella service, och de institutioner inom den offentliga förvaltningen vilkas tillgångar motsvaras helt av en skuld till staten. Beträffande de två sistnämnda institutionerna krävs dessutom att de motsvarar definitionen av ”offentlig förvaltning” i det europeiska nationalräkenskapssystemet. Den sociala trygghetsförvaltningen räknas till den offentliga förvaltningen i det europeiska nationalräkenskapssystemet. Med social trygghetsförvaltning förstås de lokala eller centrala institutioner vars huvudsakliga verksamhet består av produktionen av sociala tjänster, och vars huvudsakliga tillgångar utgörs av obligatoriska avgifter.

CNPAAP var en italiensk sjuk- och arbetslöshetskassan för advokater. Kassan hade status som offentligt organ på grund av sitt ansvar för det sociala trygghetssystemet avseende denna yrkeskategori. För yrkesverksamma advokater var medlemskap i CNPAAP obligatoriskt. CNPAAP var sin i egenskap av offentlig institution i förordning 3604/92: s mening ej att betrakta som ett finansinstitut, och var därför undantaget från förbudet om positiv särbehandling. CNPAAP fann denna klassificering vara felaktig och sökte upphäva beslutet. Statusen som finansinstitut var av stor betydelse för CNPAAP:s verksamhet.

Som grund för talerätt återopade sökanden bland annat förordningen berörde denne personligen på grund av förordningens negativa effekter på deras verksamhet. CNPAAP hänvisade i detta sammanhang till *Codorniu mot rådet*. Domstolen fann emellertid att dess slutsatser i *Codorniu mot rådet* inte ägde tillämplighet i förevarande fall, eftersom den angripna förordningen inte kränkte någon av sökandens specifika rättigheter.¹⁴²

Fallen *Asocarne* och *CNPAAP* visar således att en kränkning av sökandens specifika rättigheter kan individualisera sökanden. De preciserar dessutom

¹⁴¹ JO L 332, 31.12.1993, s. 4.

¹⁴² Beslutets punkt 36.

räckvidden av *Codorniu mot rådet*; sökandens individualiserades i detta fall genom att dennes specifika rättigheter kränktes.

4.4 Talerätt mot normativa rättsakter: individualisering genom rättsaktens allvarliga konsekvenser

Denna talerättshypotes introducerades av domstolen genom fallet *Extramet Industrie SA mot rådet*.¹⁴³ Detta fall gällde en direkt ogiltighetstalan riktad mot en förordning om införande en antidumpingtull. Sökanden väckte talan i sin egenskap av oberoende importör, en egenskap som ditintills inte hade ansetts medföra talerätt. Domstolen fann att sökanden var individualiserad i förhållande till den angripna förordningen i kraft av en samling faktiska omständigheter vilka sammantagna särskiljde denne från varje annan person. Av rättspraxis under 1990-talet framgår att hypotesens tillämplighet har utvidgats till att omfatta även andra måltyper än antidumpingmål.

De konsekvenser som avses är de ekonomiska konsekvenser som den angripna rättsakten förorsakar sökanden. Till skillnad från de två tidigare nämnda hypoteserna, förutsätter inte den förevarande någon kränkning av sökandens rättigheter. Det avgörande elementet för talerätt blir istället det kausalsamband som binder samman den angripna rättsakten med sökandens situation. Intressant att notera är att förstainstansrätten och domstolen företräder skilda tolkningar av *Extramet Industrie SA mot rådet*, där förstainstansrättens tolkning är mer restriktiv än domstolens. Denna diskrepans förefaller ha sin främsta grund i skilda uppfattningar om hur kausalsambandet skall artikuleras.

I inget av de fall där gemenskapsdomstolarna hänvisat till denna hypotes har talerätt medgivits.¹⁴⁴ Hypotesens giltighet har dock i samtliga dessa fall fastslagits.

4.4.1 Förstainstansrättens praxis

Fallet *Emesa Sugar (Free Zone) NV mot rådet* är ytterligare ett mål med anknytning till Nederländska Antillerna. I fallet väcktes talan av ett bolag som drev ett sockerbruk på ön Aruba mot rådets beslut 97/803/EG av den 24 november 1997 angående ändring och utvärdering av rådets beslut 91/482/EEG under dess tillämplighet.¹⁴⁵ Bolagets verksamhet bestod i att

¹⁴³ Mål C-358/89, Rec. 1991, s. I-2501.

¹⁴⁴ Förstainstansrätten: Mål T-60/96 Merck & Co. Inc. mfl. mot kommissionen, REG 1997, s. II-849. Mål T-43/98 Emesa Sugar (Free Zone) NV mot rådet, dom av den 6 december 2001, ännu ej rapporterad. Mål T-47/00 Rica Foods (Free Zone) NV mot kommissionen, dom av den 17 januari 2002, ännu ej rapporterad. Domstolen: Mål C-451/98 Antillean Rice Mills NV mot rådet, dom av den 22 november 2001, ännu ej rapporterad. Mål C-452/98 Nederlandse antillen mot rådet, dom av den 22 november 2001, ännu ej rapporterad.

¹⁴⁵ EGT L 329, 29.11.1997, s. 50.

importera socker från olika ACP-länder till Aruba. På Aruba bearbetades sedan sockret i bolagets sockerbruk i syfte att omfattas av den kumulativa ursprungsregeln. Det bearbetade sockret exporterades sedan tullfritt till gemenskapen. Som angivits ovan under 2.2.2.1 införde beslut 97/803/EG en begränsning av den kvantitet socker som kunde importeras tullfritt till gemenskapen under kumulativa ursprungsregeln. En årlig maximikvantitet om 3000 ton socker skulle gälla för detta slags import. Beslutet begränsade dessutom antalet tillåtna bearbetnings- och förädlingsmetoder som omfattades av den kumulativa ursprungsregeln. Det ifrågasatta beslutet hade således en stor påverkan på sökandens verksamhet. Sökanden sökte också få beslutets verksställighet uppskjuten enligt artikel 185 i EG-fördraget (artikel 242 EG), i andra hand att förstainstansrätten vidtog lämpliga interimistiska åtgärder enligt artikel 186 i EG-fördraget (artikel 243 EG). Förstainstansrätten lämnade i ett beslut inte bifall till något av dessa yrkanden.¹⁴⁶ Sökanden besvärade sig över detta beslut hos domstolen. Domstolen upphävde beslutet och återförvisade ärendet till förstainstansrätten.¹⁴⁷ Efter återförvisning beslutade förstainstansrätten om införande av interimistiska åtgärder.¹⁴⁸

Den i sammanhanget aktuella aspekten av talerätsfrågan gällde de negativa konsekvenser som den inrättade maximikvantiteten medförde för sökandens verksamhet. Sökanden åberopade till stöd för sin talerätt att bolagets situation var jämförbar med företaget *Extramets* situation i fallet *Extramet Industrie SA mot rådet*. Vid tidpunkten för beslutets antagande drev bolaget det enda sockerbruket på Aruba, och den kvantitativa restriktionen av sockerimporten från de associerade utomeuropeiska länderna och territorierna skulle direkt hota bolagets existens och affärsverksamhet. Bolagets existens och affärsmässiga verksamhet var på motsvarande sätt hotad av den begränsning av det antal bearbetnings- och förädlingsmetoder som omfattades av den kumulativa ursprungsregeln.¹⁴⁹

A propos dessa omständigheter uttalade förstainstansrätten att det faktum att det angripna beslutet påverkar sökandens ekonomiska verksamhet inte är av sådant slag att sökanden därigenom individualiseras i förhållande till varje annan aktör i artikel 173 i EG-fördragets mening, eftersom denne befinner sig i en objektivt fastställd situation. Denna objektivt fastställda situation är jämförbar med den för varje annan aktör på sockermarknaden som är verksam i eller som avser att etablera sig i ett associerat utomeuropeiskt land eller territorium. I samband härmed påpekade förstainstansrätten att det vid tidpunkten för beslutets antagande fanns två eller tre andra sockerbruk i de associerade utomeuropeiska länderna och territorierna. Dessutom hade sedan beslutets antagande ett ytterligare sockerbruk, Rica Foods, etablerat sig på Aruba. Förstainstansrätten fann att sökanden på dessa villkor inte lyckats visa att företaget led en exceptionell skada ("un préjudice

¹⁴⁶ Mål T-43/98 R *Emesa Sugar (Free Zone) NV mot rådet*, REG 1998, s. II-3055.

¹⁴⁷ Mål C-368/98 P (R) *Emesa Sugar (Free Zone) NV mot rådet*, REG 1998, s. I-8787.

¹⁴⁸ Mål T-44/98 R II *Emesa Sugar (Free Zone) NV mot rådet*, REG 1999, s. II-1427. Mål T-48/98 R II, REG 1999, s. II-2815.

¹⁴⁹ Domens punkt 44.

exceptionnel”) av sådant slag att det individualiserats i förhållande till andra ekonomiska aktörer, på sätt som avses i avgörandet *Extramet Industrie SA mot rådet*.¹⁵⁰

Det av förstainstansrätten använda begreppet ”exceptionell skada” förefaller vara betydligt mer restriktivt än det vedertagna begreppet ”allvarliga konsekvenser”. Det förnämnda begreppet är mer precist och artikulerar tydligare kravet på ett kausalsamband mellan den angripna rättsakten och sökandens situation. Detta manifesteras genom att begreppet exceptionell skada synes avse skador av extraordinärt slag. Det är i synnerhet detta krav som faller avgörandet i fallet *Emesa Sugar*. Konsekvenserna för bolaget av det ifrågasatta beslutet var allvarliga, men på grund av beslutets normativa karaktär uppstod lika allvarliga konsekvenser för varje annat existerande eller planerat sockerbruk i de associerade områdena. Beslutets normativa karaktär medförde således att skadan, oaktat dess allvarlighet inte blev i någon mening extraordinär. En faktisk omständighet i målet bidrog till att ytterligare understryka skadans ordinära karaktär – efter beslutets antagande hade sockerbruket Rica Foods etablerat sig på Aruba. Tilläggas kan att förstainstansrätten inte verkar ha fäst någon betydelse vid bolagets processer enligt artiklarna 242 och 243 EG.

Det torde inte vara nödvändigt att den exceptionella skadan effektivt realiserats för att den skall beaktas av förstainstansrätten, utan endast att den med tillförlitlighet kan fastställas. Klart är emellertid att beviskraven är höga, vilket stämmer väl överens med förstainstansrättens betoning av kravet på ett kausalsamband. Detta framgår av fallet *Euromin SA mot rådet*,¹⁵¹ till vilket förstainstansrätten refererar i fallet *Rica Foods* i samband med undersökningens av sökandens exceptionella skada.¹⁵² *Euromin-fallet* rörde en ogiltighetstalan av ett schweiziskt bolag mot en förordning om införande av en definitiv antidumpingtull för import av olegerad zink i obearbetad form med ursprung i Polen och Ryssland. Sökanden väckte talan i egenskap av exportör till gemenskapen av den nämnda metallen. Som en av flera grunder för talerätt åberopade sökanden att den angripna förordningen orsakat denne en betydande skada. Sökande stödde sig härvidlag på domstolens avgörande i fallet *Extramet*. Förstainstansrätten fann att sökanden inte lyckats visa att denne lidit betydande skada. Den bristande bevisningen avsåg såväl särskilda som allmänna beviskrav. Beträffande de särskilda beviskraven hade sökanden inte bevisat sitt påstående att företagens position på marknaden markant hade påverkats. Beträffande de allmänna beviskraven hade sökanden inte på ett tillfredsställande sätt beskrivit sin verksamhet. Sökanden hade inte heller genom statistisk visat hur bolagets försäljningsvolym av den nämnda metallen hade utvecklats, eller betydelse av denna metallimport för bolagets totala verksamhet.¹⁵³ Några slutsatser i övrigt går inte att dra rörande

¹⁵⁰ Domens punkt 50.

¹⁵¹ Mål T-597/97, REG 2000, s. II-2419.

¹⁵² Mål T-47/00, dom av den 17 januari 2002, ännu ej rapporterad, punkt 51.

¹⁵³ Domens punkt 49.

innebörden av begreppet, med hänsyn till att begreppet så nyligen introducerats i praxis.

4.4.2 Domstolens praxis

Domstolen har i två stycken nyligen avgjorda fall bekräftat att rättsaktens allvarliga konsekvenser för sökanden kan utgöra en grund för talerätt.¹⁵⁴ Till skillnad från förstainstansrätten, väljer domstolen att tala om rättsaktens allvarliga konsekvenser istället för sökandens exceptionella skada. Domstolens uppfattning kan tyckas ligga närmare fallet *Extramet Industrie Sa mot rådet* där de ekonomiska konsekvenserna i det enskilda fallet ansågs individualisera sökanden.

I *ARM-fallet*, nämnt ovan under 2.2.2.2, hade sökanden som alternativ grund för talerätt påstått att de i detta fall aktuella skyddsåtgärderna hade medfört ett totalt upphörande av bolagets verksamhet, eftersom denna uteslutande utgjordes av risexport till gemenskapen. Som påpekats ovan var de ifrågavarande skyddsåtgärderna i kraft från den 1 januari till den 30 april 1997. Bolagets export under det första kvartalet 1997 uppgick till cirka 12 000 ton. Bolagets totala export under år 1996 hade uppgått till 68 186 ton. Nedgången av exporten under första kvartalet 1997 var endast hänförlig till en minskning av exportverksamheten, inte till ett upphörande av denna. Denna nedgång var inte enbart orsakad av de angripna skyddsåtgärderna, utan följde även av sökandens eget agerande. Såsom förklarats ovan hade bolaget valt att inkomma med sina ansökningar om importlicenser efter den 1 januari 1997, trots att det hade haft möjlighet att inkomma med dessa före detta datum. Skulle bolaget ha agerat annorlunda hade det också kunnat fullgöra sina löpande kontrakt. Domstolen fann det därmed inte visat att den angripna förordningen hade medfört så allvarliga konsekvenser (”des conséquences graves”) för sökanden, att denne särskiljde sig från varje annan ekonomisk aktör som handlar med ris från de associerade utomeuropeiska länderna och territorierna.¹⁵⁵

Två stycken omständigheter förefaller ha varit avgörande för domstolens bedömning av rättsaktens allvarliga konsekvenser för sökanden. I första hand understryker domstolen de påstått negativa konsekvensernas ordinära karaktär. En nedgång i sökandens export till gemenskapen under det första kvartalet 1997 kunde förvisso konstateras, men denna hade andra orsaker än bolagets totala upphörande. I andra hand påpekar domstolen att nedgången inte heller orsakades exklusivt av den angripna rättsakten. Sökanden hade genom sitt eget medvetna agerande förorsakat en del av denna nedgång. Dessa två omständigheter uttrycker den bristande kausaliteten mellan den angripna rättsakten och sökandens situation. Samma tankegångar underbygger således båda förstainstansrättens och domstolens praxis.

¹⁵⁴ Mål C-451/98 Antillean Rice Mills NV mot rådet, dom av den 22 november 2001, ännu ej rapporterad. Mål C-452/98 Nederländse Antillen mot rådet, dom av den 22 november 2001, ännu ej rapporterad.

¹⁵⁵ Domens punkt 53-54.

I fallet *Nederlandse Antillen mot rådet* var det istället konsekvensernas obetydlighet som hindrade sökandens talerätt. Detta fall rörde en ogiltighetstalan riktad mot en förordning som förlängde systemet med skyddsåtgärder avseende import av ris med ursprung i de associerade utomeuropeiska länderna och territorierna till gemenskapen. Den angripna förordningen förlängde, med vissa förändringar, de ifrågavarande skyddsåtgärderna giltighet till och med den 30 november 1997. Sökande var territoriet Nederländska Antillerna. Till stöd för sin talerätt hävdade sökanden bland annat att en viktig sektor av territoriets ekonomi träffats av betydande restriktioner, med påföljande negativa konsekvenser för territoriets ekonomi. Domstolen fann att de ifrågasatta skyddsåtgärderna påverkade sektorn för bearbetning av ris på Nederländska Antillerna, men att denna sektor endast utgjorde 0,9 procent av territoriets bruttonationalprodukt. Av denna anledning hade det inte visats att de ifrågasatta skyddsåtgärderna hade medfört allvarliga konsekvenser för ekonomin på de Nederländska Antillerna, vilka skulle särskilja detta territorium från varje annat associerat utomeuropeiskt land eller territorium.¹⁵⁶

Dessa två fall visar dels på hypotesens giltighet, dels på det grundläggande kravet på ett kausalsamband mellan den angripna rättsakten och sökandens situation. Således föreligger det betydande likheter mellan förstainstansrättens och domstolens praxis. Förstainstansrätten verkar ha utarbetat ett mer nyanserat begrepp genom att hänvisa till sökandens ”exceptionella skada”, men några säkra uttalanden om domstolens begrepp ”allvarliga konsekvenser” kan inte göras med hänsyn till det begränsade studiematerialet. Det torde emellertid kunna konstateras att denna talerättshypotes på grund av kravet på kausalsamband, uppvisar motsvarande restriktivitet som de två föregående.

¹⁵⁶ Domens punkt 62-63.

5 Avslutande iakttagelser

Rättspraxis i mål om ogiltighetstalan riktade mot normativa rättsakter verkar ha stabiliserats efter *Codorniu mot rådet*. Ett system för enskildas talerätt gentemot mot dessa rättsakter synes ha vuxit fram, vari de etablerade talerättshypoteserna uppgått. Förstainstansrätten har, av uppenbara skäl, varit instrumental vid utarbetandet av detta system. Domstolen har emellertid i flera hänseenden bekräftat det riktiga i förstainstansrättens arbete.

Systemet för enskildas talerätt mot normativa rättsakter, följer domstolens traditionella princip om förordningars icke angriplighet. Denna princip manifesteras i det nära samband som av gemenskapsdomstolarna upprättat mellan frågan om rättsaktens natur och frågan om sökandens särskilda relation till den angripna rättsakten. Påverkas sökandens rättsställning av den angripna rättsakten på samma sätt som envar annan enskild som aktuellt eller potentiellt befinner sig i samma situation som sökanden, träffas denne endast av den normativa rättsaktens allmänna giltighet. Sökanden berörs endast i sin objektiva egenskap av rättssubjekt underkastat den ifrågasvarande rättsakten. Rättsaktens normativa natur kan därmed sägas utgöra ett hinder för talerätt.

Rättsaktens normativa natur kan genombrytas av tre stycken avgränsade talerättshypoteser. Faller sökandens rättsställning in under någon av dessa medges talerätt, oaktat rättsaktens normativa natur. Dessa tre hypoteser utgör det konkreta innehållet i det sedan *Plaumann-fallet*¹⁵⁷ gällande kravet på sökanden skall vara individualiserad på motsvarande sätt som en adressat. Enligt den första av dessa hypoteser individualiseras sökanden i kraft av sin processuella ställning. Denna processuella ställning skall skiljas från en sedvanlig partsställning, och innebär endast att gemenskapsinstitutionerna i en hierarkiskt överordnad norm åläggs en skyldighet att beakta sökandens särskilda situation. Förekomsten av denna processuella ställning är emellertid inte i sig tillräcklig för att individualisera sökanden. För talerätt krävs dessutom att den angripna rättigheten kränkt någon av sökandens subjektiva rättigheter. Enligt den andra hypotesen följer talerätten av den angripna rättsaktens kränkning av sökandens specifika rättigheter. Enligt den tredje hypotesen slutligen ges sökanden talerätt på grund av den angripna rättsaktens allvarliga konsekvenser.

I syfte att närmare förstå gemenskapsdomstolarnas motiv för inrättandet av ett sålunda uppbyggt system, bör artiklarna 6 och 13 i den Europeiska konventionen av den 4 november 1950 om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) beaktas. Den Europeiska gemenskapen har förvisso inte anslutit sig till Europakonventionen, men denna konvention har haft en stor betydelse för

¹⁵⁷ Mål 25/62, Rec. 1963, s. 199.

utvecklingen av gemenskapsrätten. EG-domstolen låter sig regelbundet inspireras av Europakonventionen i sin tillämpning av gemenskapsrättens allmänna rättsprinciper. Flera av de i konventionen angivna rättigheterna utgör följaktligen en del av gemenskapsrätten i form av allmänna rättsprinciper. Nämda artikel 6 föreskriver en rätt till en rättvis rättegång. Denna rätt innebär att envar skall vara berättigad till domstolsprövning vid prövningen "... av hans civila rättigheter och skyldigheter, eller av en anklagelse mot honom för brott...". Denna prövning skall äga rum inför en oavhängig och opartisk domstol, ske inom rimlig tid och vara rättvis och offentlig. Artikel 13 i Europakonventionen stadgar en rätt till ett effektivt rättsmedel, när någon av de i konventionen angivna rättigheterna kränkts.

Vad först avser rätten till en rättvis rättegång ("rätten till en domstol") har den Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna valt att ge begreppet "civila rättigheter" en vidsträckt tolkning. Detta begrepp innefattar samtliga subjektiva rättigheter, och är inte begränsad till att avse enbart subjektiva rättigheter i förhållanden mellan enskilda. Den för ett annulleringstalansinstitut kännetecknande objektiva karaktären saknar betydelse saknar betydelse för artikel 6:s tillämplighet, under förutsättning att den rättsakt som utgör föremål för talan innebär ett ingrepp i sökandens rättigheter.¹⁵⁸ En prövning av enskilds civila rättigheter kan avse såväl förekomsten av rättigheten ifråga, som dess omfattning och formerna för dess utövande.¹⁵⁹

Vad avser rätten till ett effektivt rättsmedel innebär denna att den enskilde tillförsäkras en rätt att få ett beslut prövat av en för detta ändamål kvalificerad myndighet, i syfte att detta upphävs eller ändras.¹⁶⁰ Rätten till ett effektivt rättsmedel utgör en del av gemenskapsrätten, men domstolen har gett den ett begränsat innehåll.¹⁶¹ Principen synes endast ha vunnit tillämpning med avseende på nationella domstolars hantering av i gemenskapsrätten grundade rättigheter. Det är också i denna princip som det gemenskapsrättsliga kravet på de nationella rättsmedlens effektivitet finner sitt stöd.¹⁶² Domstolen förefaller däremot ovillig att uttala sig om principens tillämplighet med avseende på de gemenskapsrättsliga rättsmedlen.

Betraktas de två första av de ovan nämnda talerättshypoteserna ur denna synvinkel, framstår utvecklingen i 1990-talets rättspraxis som en strävan att uppnå överensstämmelse mellan domstolens praxis och Europakonventionens krav. Domstolen medger därför talerätt i de fall där någon av sökandens subjektiva rättigheter kränkts. Domstolen väljer på detta sätt att garantera ett minimalt rättsskydd åt enskilda. Detta iakttagande gör sig särskilt gällande beträffande den första talerättshypotesen enligt vilken

¹⁵⁸ Waelbroeck och Verheyden, *Les conditions de recevabilité des recours en annulation des particuliers contre des actes normatifs communautaires*, CDE 1995, 429.

¹⁵⁹ Waelbroeck och Verheyden, a.a., s. 428.

¹⁶⁰ Waelbroeck och Verheyden, a.a., s. 432.

¹⁶¹ Mål 222/84 Johnston mot Chief Constable of the Royal Ulster Constabulary, Rec. 1986, s. 1651.

¹⁶² Rideau, *Droit institutionnel de l'Union et des Communautés européennes*, s. 195.

sökanden individualiseras i kraft av sin processuella ställning, eftersom det inte är den privilegierade processuella ställningen som verkar individualiserande, utan istället kränkningen av sökandens subjektiva rättigheter. Domstolens inställning kommer likaledes till uttryck i det faktum att sökandens åberopande av avsaknaden av nationella rättsmedel som en grund för talerätt, aldrig ansetts utgöra en självständig grund för talerätt.¹⁶³

Den tredje hypotesen, enligt vilken sökanden individualiseras i kraft av de allvarliga konsekvenser som den angripna rättsakten medför för denne, förutsätter inte som de två tidigare någon kränkning av sökandens subjektiva rättigheter. Trots detta ligger denna hypotes de tidigare hypoteserna, eftersom kraven på säregenhet i sökandens situation gör det omöjligt att betrakta detta som ett påverkanskriterium. Denna påverkan som det här är tal om skall följa av de allvarliga konsekvenser som den angripna rättsakten förorsakar. Dessa konsekvenser tjänar sedan till att individualisera sökanden i förhållande till varje annan person. Dessa konsekvenser måste således präglas av en mycket hög grad av specificitet. Den nödvändiga specificiteten kommer till uttryck i förstainstansrättens användning av begreppet ”exceptionell skada”. Denna hypotes är, sin generella uppbyggnad till trots, lika restriktiv som de två föregående.

Det är mot bakgrund av detta system som fallet *Codorniu mot rådet* måste tolkas. Istället för att innebära en utvidgning av den talerättshypotes som invigts med *Extramet Industries SA mot rådet*, syftade detta fall att introducera en ytterligare talerättshypotes, nämligen individualiseras i kraft av en kränkning av sökandens specifika rättigheter. Avgörande för Codornius talerätt var således inte de negativa konsekvenserna som den angripna förordningen medförde för bolagets verksamhet, utan den omständigheten att bolaget framtogs rätten att använda sitt registrerade varumärke. Att Codorniu medgavs talerätt innebar på samma gång ett effektivt tillgodoseende av bolagets rättsskydd.

¹⁶³ Se exempelvis mål T-138/98 ACAV m.fl. mot rådet, REG 2000, s. II-341. Domens punkt 68.

Litteraturförteckning

Litteratur

- Bergström, Sture, Håstad, Torgny, Lindblom, Per Henrik och Rylander, Staffan: *Juridikens termer*, åttonde upplagan, Almqvist & Wiksell, Stockholm, 1992.
- Bernitz, Ulf och Kjellgren, Anders: *Europarättens grunder*, första upplagan, Norstedts Juridik, Stockholm, 1999.
- Brealey, Mark och Hoskins Mark: *Remedies in EC law*, andra upplagan, Sweet & Maxwell, London, 1998.
- Boulouis, Jean och Chevallier, Roger-Michel: *Grands arrêts de la Cour de justice des Communautés européennes* Tome I, sjätte upplagan, Dalloz, Paris, 1994.
- Boulouis, Jean, Darmon, Marco och Huglo, Jean-Guy.: *Contentieux communautaire*, andra upplagan, Dalloz, Paris, 2001.
- Craig, Paul och de Búrca, Gráinne: *EU Law*, andra upplagan, Oxford University Press, Oxford, 1998.
- Debbasch, Charles och Ricci, Jean-Claude: *Contentieux administratif*, sjunde upplagan, Dalloz, Paris, 1999.
- Isaac, Guy och Blanquet, Marc: *Droit communautaire général*, åttonde upplagan, Armand Colin / Dalloz, Paris, 2001.
- Manin, Philippe: *Les communautés européennes, L'Union européenne*, femte upplagan, Pedone, Paris, 1999.
- Melin, Mats och Schäder, Göran: *EU:s konstitution*, femte upplagan, Norstedts Juridik, Stockholm, 2001.
- Rideau, Joël: *Droit institutionnel de l'Union et des Communautés européennes*, tredje upplagan, L. G. D. J, Paris, 1999.
- Strömberg, Håkan: *Allmän förvaltningsrätt*, sjuttonde upplagan, Liber-Hermods, Malmö, 1995.

Artiklar

- Arnold, Anthony: *Private Applicants and the Action for Annulment under Article 173 of the EC Treaty*, i *Common Market Law Review* 32 1995, s. 7-49.
- Arnold, Anthony, *Private Applicants and the Action for Annulment since Codorniu*, i *Common Market Law Review* 38 2001, s. 7-52.
- Canedo, Marguerite: *L'intérêt à agir dans le recours en annulation du droit communautaire*, i *Revue trimestrielle du droit européen* 3 2000, s- 451-510-
- Cavallin, Sophie: *Direkt ogiltighetstalan inför EG-domstolen*, i *Europarättslig tidskrift nummer 4* 2000, s. 622-639.
- Fromont, Michel: *L'influence du droit français et du droit allemand sur les conditions de recevabilité du recours en annulation devant la Cour de justice des Communautés européennes*, i *Revue trimestrielle du droit européen* 1 1966, s. 47-65.

Moitinho de Almeida, José Carlos: *Le recours en annulation des particuliers (article 173, deuxième alinéa, du traité CE): nouvelles réflexions sur l'expression "la concernant... individuellement"*, i Festschrift für Ulrich Everling band I, Nomos Verlagsgesellschaft, Baden-Baden, 1995, s. 849-874.

Neuwahl, Nanette A. E. M: *Article 173 paragraph 4 EC: Past, Present and Possible Future*, i 21 European Law Review 1996, s- 17-31.

Nihoul, Paul: *La recevabilité des recours en annulation introduits par un particulier à l'encontre d'un acte communautaire de portée générale*, i Revue trimestrielle du droit européen 2 1994, s. 171-194.

Schermers, Henry G.: *The Law as it stands on the Appeal for Annulment*, i Legal Issues of European Integration 2 1975, s. 95-142.

Vandersanden, G.: *Pour un élargissement du droit des particuliers d'agir en annulation contre des actes autres que les décisions qui leur sont adressées*, i Cahiers du droit européen 1995, s. 535-552.

Waelbrock, D. och Verheyden, A.-M.: *Les conditions de recevabilité des recours en annulation des particuliers contre des actes normatifs communautaires*, i Cahiers du droit européen 1995, s. 339-441.

Rättsfallsförteckning

Förstainstansrättens avgöranden

- Mål T-46/92 The Scottish Football Association mot rådet, REG 1994, s. II-1039.
- Mål T-472/93 Campo Ebro Industrial, SA, m.fl. mot rådet, REG 1995, s. II-424.
- Förenade målen T-480/93 och T-483/93 Antillean Rice Mills NV m.fl. mot kommissionen, REG 1995, s. II-2310.
- Förenade målen T-481/93 och T-484/93 Vereniging van Exporteurs in Levende Varkens m.fl. mot kommissionen, REG 1995, s. II-2945.
- Mål T-482/93 Martin Weber och Maria Weber och Martin Weber GbDR mot kommissionen, REG 1996, s. II-611.
- Mål T-585/93 Stichting Greenpeace Council (Greenpeace International) m.fl. mot kommissionen, REG 1995, s. II-2209.
- Mål T-107/94 Christina Kik mot rådet och kommissionen, REG 1995, s. II-1719.
- Mål T-116/94 Cassa nazionale di previdenza ed assistenza a favore degli avvocati et procuratori (CNPAAP) mot rådet, REG 1995, s. II-1.
- Mål T-117/94 Associazione agricoltori della provincia di Rovigo m.fl. mot kommissionen, REG 1995, s. II-457.
- Mål T-161/94 Sinochem Heilongjiang mot rådet, REG 1996, s. II-699.
- Mål T-183/94 Cantina cooperativa fra produttori vitivinicoli di Torre di Mosto m.fl. mot kommissionen, REG 1995, s. II-1943.
- Mål T-298/94 Roquette Frères SA mot rådet, REG 1996, s. II-1533.
- Mål T-18/95 Atalanta Handelsgesellschaft Harder & Co. GmbH och Internationale Fruchtimport Gesellschaft Weichert & Co. mot kommissionen, REG 1996, s. II-1669.
- Mål T-47/95 Terres rouges consultant SA m.fl. mot kommissionen, REG 1997, s. II-483.
- Mål T-168/95 Eridania Zuccherifici Nazionali SpA m.fl. mot rådet, REG 1999, s. II-2245.
- Mål T-197/95 Sveriges Betodlars Centralförening och Sven Åke Henrikson mot kommissionen, REG 1996, s. II-1285.
- Mål T-12/96 Area Cova SA m.fl. mot rådet och kommissionen, REG 1999, s. II-2301.
- Mål T-60/96 Merck & Co. Inc. m.fl. mot kommissionen, REG 1997, s. II-853.
- Förenade målen T-14/97 och T-15/97 Sofivo SAS m.fl. mot rådet, REG 1998, s. II-2603.
- Mål T-109/97 Molkerei Grossbraunshain GmbH och Bene Nahrungsmittel GmbH mot kommissionen, REG 1998, s. II-3536.
- Mål T-269/97 Azienda Agricola Tre e Mezzo och Carlo Bazzochi mot kommissionen, REG 1998, II-3107.
- Mål T-597/97 Euromin SA mot rådet, REG 2000, s. II-2419.

Mål T-38/98 Associazione Nazionale Bieticoltori (ANB) m.fl. mot rådet, REG 1998, s. II-4193.

Mål T-43/98 Emesa Sugar (Free Zone) NV mot rådet, dom av den 6 december 2001, ännu ej rapporterad.

Mål T-120/98 Alce mot kommissionen, REG 1999, s. II-1395.

Mål T-138/98 Armement coopératif artisanal vendéen (ACAV) m.fl. mot rådet, Rec. 2000, s. II-341.

Mål T-173/98 Unión de Pequeños Agricultores (UPA) mot rådet, REG 1999, s. II-3357.

Mål T-11/99 Firma León van Parijs NV m.fl. mot kommissionen, REG 1999, s. II-2653.

Förenade målen T-38/99 till T-50/99 Sociedade Agricola dos Arinhos, Lda m.fl. mot kommissionen, REG 2001, s. II-585.

Mål T-113/99 The Galileo Company och Galileo International LLC mot rådet, beslut av den 15 december 2000, ännu ej rapporterat.

Mål T-114/99 CSR PAMPRYL mot kommissionen, REG 1999, s. II-3331

Mål T-166/99 Luis Fernandes Andres de Dios m.fl. mot rådet, REG 2001, s. II-1857.

Mål T-268/99 Fédération nationale d'agriculture biologique des régions de France (FNAB) m.fl. mot rådet, REG 2000, s. II-2893.

Mål T-47/00 Rica Foods (Free Zone) NV mot kommissionen, dom av den 17 januari 2002, ännu ej rapporterad.

Mål T-49/00 Industria pugliese olive in salamoia erbe aromatiche Snc (Iposea) mot kommissionen, REG 2001, s. II-163.

Mål T-215/00 SCEA La Conquete mot kommissionen, REG 2001, s. II-181.

Mål T-306/01 Aden m.fl. mot rådet och kommissionen, ännu ej avgjort.

Domstolens avgöranden

Mål 1/54 Frankrike mot höga myndigheten, Rec. 1954-1955, s. 9.

Mål 6/54 Nederländerna mot höga myndigheten, Rec. 1954-1955, s. 201.

Mål 9/56 Meroni & Co. mot höga myndigheten, Rec. 1958 IV, s. 11.

Förenade målen 1 och 14/57 Société des usines à tubes de la Sarre mot höga myndigheten, Rec. 1957, s. 201.

Förenade målen 3-18, 25 och 26/58 Barbara Erzbergbau m.fl. mot höga myndigheten, Rec. 1960, s. 367.

Mål 19/58 Tyskland mot höga myndigheten, Rec. 1960, s. 469.

Mål 20/58 Phoenix-Rheinrohr mot höga myndigheten, Rec. 1958-1959, s. 163.

Förenade målen 16 och 17/62 Confédération nationale des producteurs de fruits et légumes mot rådet, Rec. 1962, s. 901.

Mål 25/62 Plaumann & Co. mot kommissionen, Rec. 1963, s. 199. Svensk specialutgåva 1963, s. 181.

Mål 106 och 107/63 Alfred Töpfer och Getreide-Import Gesellschaft mot kommissionen, Rec. 1965, s. 525.

Mål 1/64 Glucoseries Réuniones mot kommissionen, Rec. 1964, s. 811.

Förenade målen 3 och 4/64 Chambre syndicale de la sidérurgie française m.fl. mot höga myndigheten, Rec. 1965, s. 567.

Mål 6/68 Zuckerfabrik Watenstedt mot rådet, Rec. 1968, s. 595.
Mål 10 och 18/68 Società Eridania Zuccherifici Nazionali mot kommissionen, Rec. 1969, s. 459.
Mål 22/70 Kommissionen mot rådet (AETR), Rec. 1971, s. 263.
Förenade målen 41-44/70 NV International Fruit Company mot rådet, Rec. 1971, s. 441.
Mål 62/70 Werner Bock mot kommissionen, Rec. 1971, s. 897.
Mål 26/76 Metro-SB-Grossmärkte GmbH & Co. KG mot kommissionen och SABA, Rec. 1977, s. 1875.
Mål 85/76 Hoffman-La Roche & Co. mot kommissionen, Rec. 1979, s. 461.
Mål 113/77 NTN Toyo Bearing Company, Ltd. m.fl. mot rådet, Rec. 1979, s. 1185.
Mål 145/79 Roquette Frères SA mot Administration des douanes françaises, Rec. 1980, s. 2197.
Mål 66/80 International Chemical Corporation mot Amministrazione delle finanze dello Stato-Q. P. Tribunale Civile di Roma, Rec. 1981, s. 1191.
Mål 60/81 IBM mot kommissionen, Rec. 1981, s. 2639.
Mål 11/82 SA Piraiki-Patraiki m.fl. mot kommissionen, Rec. 1985, s. 207.
Mål 239 och 275/82 Allied Corporation mot kommissionen, Rec. 1984, s. 1005.
Mål 264/82 Timex corporation mot rådet, Rec. 1985, s. 849.
Förenade målen 316/82 och 40/83 Köhler mot revisionsrätten, Rec. 1984, s. 641.
Mål 112/83 Société des produits de maïs mot Administration des douanes et droits indirects, Rec. 1985, s. 719.
Mål 294/83 Parti écologiste "Les Verts" mot parlamentet, Rec. 1986, s. 1339.
Mål 222/84 Johnston mot Chief Constable of the Royal Ulster Constabulary, Rec. 1986, s. 1651.
Mål 15/85 Consorzio Cooperative d'Abruzzo mot kommissionen, Rec. 1987, s. 1005.
Mål 89/85 Ahlström Oy m.fl. mot kommissionen, Rec. 1988, s. 5193.
Mål 314/85 Foto-Frost mot Hauptzollamt Lübeck-Ost, Rec. 1987, s. 4199.
Mål 26/86 Deutz und Geldermann GmbH mot rådet, Rec. 1987, s. 941.
Mål 68/86 Förenade kungariket mot rådet, Rec. 1988, s. 855.
Förenade målen 97, 193, 99 och 215/86 Asteris m.fl. mot kommissionen, Rec. 1988, s. 2181.
Mål 207/86 APESCO mot kommissionen, Rec. 1988, s. 2151.
Mål 302/87 Parlamentet mot rådet, Rec. 1988, s. 5615.
Mål C-152/88 Sofrimport SARL mot kommissionen, Rec. 1990, s. I-2477.
Mål C-298/88 Government of Gibraltar mot rådet, Rec. 1993, s. I-3605.
Mål C-366/88 Frankrike mot kommissionen, Rec. 1990, s. I-3571.
Mål C-309/89 Codorniu SA mot rådet, Rec. 1994, s. I-1853.
Mål C-358/89 Extramet Industrie SA mot rådet, Rec. 1991, s. I-2501.
Mål C-303/90 Frankrike mot kommissionen, Rec. 1991, s. I-5315.
Mål C-305/90 Neotype Techmash mot rådet och kommissionen, Rec. 1990, s. I-2945.
Mål C-325/91 Frankrike mot kommissionen, Rec. 1993, s. I-3283.
Mål C-25/94 Kommissionen mot rådet, Rec. 1996, s. I-1497.

Mål C-204/94 P Buralux SA m.fl. mot rådet, REG 1996 s. I-615.
Mål C-10/95 P Asociación Española de Empresas de la Carne (Asocarne) mot rådet, REG 1995, s. I-4149.
Mål C-87/95 P Cassa nazionale di previdenza ed assistenza a favore degli avvocati e dei procuratori (CNPAAP) mot rådet, REG 1996, s. I-2003.
Mål C-142/95 P Associazione agricoltori della provincia di Rovigo m.fl. mot kommissionen, REG 1996, s. I-6669.
Mål C-270/95 P Christina Kik mot rådet och kommissionen, REG 1996, s. I-1987.
Mål C-447/98 P Molkerei Grossbraunshain GmbH och Bene Nahrungsmittel GmbH mot kommissionen, REG 2000, s. I-9097.
Mål C-451/98 Antillean Rice Mills NV mot rådet, dom av den 22 november 2001, ännu ej rapporterad.
Mål C-452/98 Nederlandse Antillen mot rådet, dom av den 22 november 2001, ännu ej rapporterad.
Mål C-41/99 Sadam Zuccherifici, divisione della SECI m.fl. mot rådet, REG 2001, s. I-4239.